

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Liber VII. Non Adulterabis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

LIBER SEPTIMVS.

IN DECALOGVM.

Non Aduiterabis.

VIRIA. quam hic prohiberi, vt certum fupponimus; est vitium oppofitum Caftitati per exceffum, & verfatum circa delectabilia tactus in rebus Veneris, id est, in rebus ad generationem feruentibus. Eius species numerari folent: Fornicatio, Sacrilegium, Adulterium, Inceftus, Stuprum, Raprus, Peccatum contra naturam, quibus claritatis gratia; adde Impudicitiam, quæ confiftit in tactibus, afpectibusque impudicis.

De his ergo docui in *Methodo expedite Confeflionis*, lib. 2. cap. 7. per totum, quæ cerè hic repetenda non effent. Verùm ne manca fit præfens tractatio, & ne ad alios libros, in re tam frequenti, & quotidiana, Lector ablegetur, hunc ordinem feruabo, vbi in quolibet capite refcribam primò, quæ in *Methodo citatâ* docui; deinde cætera addam quæ abfolutam reddant tractationem.

CAPUT I.

§. I. De Fornicatione.

IN *Methodo expedite Conf.* lib. 1. c. 7. §. 4. fin habes: Initium facimus à fimplici fornicatione, quæ est prima luxuriæ species. Huc tamen multa neglegimus, quia hic frequentiora; Nam cæterum, non raro in aliis luxuriæ speciebus, quas mox fubiiciemus, eadem erant.

1. Qui committit per illicitam copulam fornicationem; non fatis explicat dicendo, peccaffe contra Caftitatem, fed addere oportet, *fe copulam habuiffe*. Ita de Lugo, *diff. de pen. fect. 5. num. 2. 38.* quia fecus, non explicatur malitia propria copulæ fornicariæ, quæ est diuerfa à malitia quacunque contra Caftitatem.

2. Qui committit tria, v.g. peccata cum tribus foeminais eadem rationis, non teneat declarare fuiffe tres fornicationes, cum fatis fit dicere: *Ter fornicatus fum*. Ita Bonac. de Sacram. *diff. 5. q. 5. p. 2. fect. 2. §. 3. diff. 3. prop. 3. num. 14.* Ratio est, quia eadem est malitia, fæc cum tribus, fæc ter cum eadem nifi fortè aliquando id interrogaret Confefſarius, ut occasio proxima tollatur, quæ ex illa frequentia cum eadem timeri poteft: de qua dixi in *Methodo*, cap. 1. §. 1. m. 5. & 6.

3. Peccatum cum filia Confefſoris, nec ex fe est facilegium nec inceftus; fed fimplex fornicatio. Ita Fillius, *rem. 2. ar. 30. cap. 5. n. 205.* alijque. Quare, qui id committit, fatis est fateri, *fe fornicatum eſſe*. Præſcindimus autem à follicitate Confefſionis: Nam follicitas epiſmodi eſt ſpecialiter conſtitenda, cum fit contra reuerentiam Sacramento debitam. Præſcindimus item, quando eſſe Confefſarium, aſſumeretur ut medium ad peccandum, vel quid ſimile: tunc enim addeſſet nova malitia, vel contra reuerentiam Sacramenti, vel contra ſimilem Virtutem.

4. Virgo ſive Vir ex Fill. *c. 1. tract. 30. cap. 3. n. 71.* ſive Puella, ex Sanch. de matr. lib. 7. *diſp. 4. num. 5.* Coninch. de Sacram. *diſput. 7. dub. 4. num. 19.* qui prima vice, voluntarie frangit Virginitatem; non peccat peccato diuerſo à ſimplici fornicatione, ſecundum opinionem aliquorum: quare ſufficiet fateri fornicationem, nec obligatur virginitatem manifeſtare. Idem dic, ſi ſe poluat, ſi morose delectetur, ſi vir deſideret virgi-

nem ſine voluntate vim inferendi: in his enim non additur ex qualitate adiecta virginitatis, nova ſpecies malitia.

6. Fidelis peccans cum infideli: quantum eſt ex hoc capite, non peccat, niſi ſimplici fornicatione, ex opinione probabili. Ita Azor, lib. 3. cap. 29. *queſt. 3.* licet etiam eſſe contra Religionem, id eſt, contra reuerentiam Sacramenti Baptiſmi, non negem eſſe probabile. Ita Sanchez lib. 7. de matr. d. 5. num. 2. de Lugo *diſp. 16. de pen. fect. 6. num. 36.*

7. Conſirmo priorem probabiliorē: quia principalis ratio, cur dicendum foret, hoc eſſe peccatum ſpeciale, eſt, quia Eccleſia, dum prohibet coniugium Fidelis cum infideli, prohibet etiam quacunque conjunctionem; cum ſit idem motivum, id eſt, ut pro reuerentia noſtræ Religionis, vitetur illa conjunctio, quæ eſt damnosa tum ipſi Fideli, tum proli educandæ. Quæ eſt ratio Sanchez, *ibid.* allata, & approbata à de Lugo, *ibid.* Sed hæc ratio non multum vigeret videtur: ergo, &c. Minor probatur; nam primò ubi vnum prohibetur, non intelligitur & aliud, quantumvis ſimile; ut eſt, notum in Iure. Multò plus, quia ſecundò, intervenit non parva diſparitas: nam in Matrimonio eſt longè major conjunctio, quàm in copulâ factiva. Tertio, quia etiam ſic intelligerentur ſpecialiter prohibita civile commercium, colloquio, familiaritas, imò & ſervitium infidelium, ex quibus oriri maius periculum ſanè poteſt. Fateor eſſe peccatum, quando quis cum infidelibus (exiſtente everſionis periculo, vel ſcandalo) familiariter degit: ſed hoc non eſt illud de quo agimus; ſed quid commune ad omnes actiones periculo peccandi expoſitas. Quarto, cum totam hanc malitiam ſpecialem ducant adverſarij à prohibitione Eccleſiæ prohibentis Matrimonium Fidelis cum infideli; ſequitur, ſaltem regulariter, non eſſe novum formaliter peccatum: quia communiter talis prohibitio inculpabiliter neſcitur; imò probabiliter, ut patet ex dictis, indicator non addeſſe. Denique poenæ graviffimæ; legibus contra hoc peccatum conſtitutæ, oſtendunt quidem gravitatem, ſed non diverſitatem ſpecificam: ſicuti poenæ conſtitutæ in homicidium qualificatum, v.g. proditorium, non oſtendunt diſſerre ſpecie à non qualificato. Sed hæc fatiſ, contra noſtram brevitatatis ſectandæ conſuetudinem.

8. Quid de Sodomia cum infideli: Reſpondeo, idem videri dicendum; nempe abunde eſſe, ſi fateatur quis,

Y 4 • commiſſam

commisam à se fuisse sodomiam; si quidem, ut, ex dictis constar, non appareat, unde necessarîo derivetur specifica diversitas.

9. Quando quis, cum sit frigida, v. g. Eunuchus cum aliqua peccat, debet fateri, se esse talem, ita Sanch. lib. 9. de matrim. d. 19. num. 8. Ratio est, quia tunc, non solum adest malitia fornicationis, sed etiam malitia contra naturam: cum addit frustratio finis naturalis, id est, finis generationis; atque invuliter tum suum, tum fecundum semen à tali frigido provocetur.

10. Quando positivè invitas alios, sollicitasque, v. g. puellam cum qua deinde peccas; aliqui sentiunt, non debere te esse sollicitum explicare, te fuisse primum ad alliciendum. Ita To. Sanch. in select. d. 1. n. 24. in fine de Lugo de penit. d. 16. sect. 5. n. 142. ex sententia Vasq. sed est contra Thomam Sanchez in decal. l. 1. c. 6. num. 14. & contra Bon. de Sacram. disp. 5. q. 5. par. 2. §. 3. diff. 3. num. 19. eam enim malitia, licet non tam gravis, est, quando non invitans, cum illa peccas; adhuc enim particeps ejus peccati. Idem diximus in Methodo, c. 4. §. 1. num. 3. de confabulantibus in Missa. Idemque dic de turpi colloquutione, & similibus: neque enim propter eandem rationem, te obligo ad explicandum, an primus fueris. Quod si quis sollicitavit, sed deinde non processum est ad opus, vel certè multò potius debet sanè Sacerdoti id subijcere, ut potè peccatum sollicitationis distinctum ab ipso opere pravo.

11. Quando quis in copula non servat debitum modum, sed vel à latere, vel sedendo, vel præposterè, vel viro succumbente; modò servetur vas naturale, nec sit periculum effundendi semen extra vas (id quod tamen raro esse solet, quia matrix saltem partem majorem seminis attrahit: non est circumstantia necessarîo constenda. Ita Sanchez de matrim. lib. 9. disputat. 16. n. 3. quia id accidentale est copulæ, & in conjugatis, vel est veniale, si ob voluptatem, vel peccatum nullum, si in necessitate.

12. Qui incipit, nec absolvit copulam, debet explicare: quia licet tunc sit fornicatio ex actu; non tamen est re ipsa fornicatio, sed tactus impudicus. Ita Sanch. ibid. disp. 19. num. 3. Qui item eandem copulam incipit, & deinde resilit, semenque dispergit; debet id explicare: quia adest tunc duplex malitia, id est, fornicationis ex affectu; & mollitiei, quare ipsa semen dispergitur, ut ex se constat.

13. Quando quis carnaliter, vel alio quocunque peccato peccat; non est necesse explicare, se se exposuisse periculo peccandi, ingrediendo domum, v. g. puellæ, & deinde peccasse: Sic de Lugo disp. 16. de penit. sect. 12. n. 511. quando enim hæc duo, id est se exponere periculo peccandi, & peccare simul concurrunt, nec inter ipsa tanta mora, vel contraria intentio intercedit, quanta necessaria est ad distinguendum vnum numero peccatum ab alio; vnum peccatum moraliter sunt. Id non est in Methodo, sed fuit tunc addendum, propter valdè ratum casum, quo quis se periculo exponeret, mox statim penitenter, sed statim postea peccaret, &c. Nec potest obijci, esse quidem vnum numero, sed includere duas species malitias; nec, inquam, hoc potest obijci, quia se exponere periculo peccandi, & eodem peccato peccare, ejusdem sunt species. Quod si intercedit prædicta mora, non est mirum debere explicari, quia tunc sunt duo numero distincta peccata. Quia media ex se licita, vel ex se illicita adhibet, ut fornicetur, qua ratione fateri debeat, diximus in Methodo, lib. 2. cap. 1. §. 10.

14. De eo, qui ex consuetudine inveterata fornicatur, diximus in Methodo, lib. 2. c. 3. §. 3. De recidivo diximus ibid. lib. 3. c. 3. §. 4. Eum, qui cum magna contentione peccat, cum magna voluptate, cum tanta continua duratione, quia solum addit circumstantiam aggravantem; explicare eas circumstantias non necessarîo debere, diximus item ibidem cap. 1. §. 18. de circumstantiis aggravantibus.

§. II. Additio.

1. Fornicationem esse peccatum mortale, & contra naturam, asserere esse hæreticorum, decretum est Clem. Ad nostram de hæreticis: sed an sit solum peccatum iure positivo, an etiam iure naturali, atque adeo se sit intrinsicè mala; quæritur à Doctores. Et D. Randus quidem, in 4. dist. 3. q. 2. Martin. de Magistro, q. 2. luxuria, Caram in Theol. mor. à num. 1603. alique putant esse solum ex iure positivo, verum communem omnium ferè Doctorem sententia docet esse ex lege naturali. Ita apud Val. tom. 3. disp. 9. q. 3. p. 3. & Sotum lib. 3. in 1. q. 3. contententem esse errorem in fide contrarium lege S. Thom. 2. 2. q. 114. art. 4.

Mihi duo sunt certa: Primò hanc communem esse veram sententiam: Secundò, data hac veritate, dicendum à nobis esse, dari rationem naturalem id certè probantem; sed ingenue fateri nos debere, eam à priorum non clare esse compertam. Ita solemus respondere cum de Cæli quibusdam decultis, cum de Quadrato circuli, aliisque similibus, etiam in Philosophia disputamus: ea nimirum certa esse, certisque rationibus posse probari; verum eas nondum adhuc fuisse manifestè ab illo propositas. Dixi (à priori) non à posteriore, satis manifestè probatur, præsertim ex eo, quod si non esset iure naturali prohibita, in aliquo tandem virginitatis casu posset in ea dispensari, quod nullo modo dici potest. Lege Boss. tom. 3. moral. tit. 24. numer. 8. & 9. de Pollutione & numer. 26. & 27. de ipsa fornicatione, aliisque, quos idem citat. Sed hæc Scholasticis enucleanda relinquamus. Nos quoad praxim.

Concubinatus.

2. Dubitamus primò: De concubinatus, qui quantum possit esse inter conjugatos, sacro Ordine initians, Religiosos, &c. & sic pertinere ad alias species tamen, quia frequentius est inter solutos, huc merito illum reducimus.

Respondeo: Concubinatus non solum est quando quis Concubinam domi retinet, sed etiam quando foris extra domum, modò ad illam per modum habitus, ut libet, accedat. Utitur periculosum peccatum, propter continuationem peccandi, duâque penas habens: Vna est in foro interno, ut non possit Concubinarius absolvi, nisi domo ejiciat Concubinam; vel si ea habet extra domum, nisi firmiter proponat ad illam non accedere, addit experientia alicuius temporis, iuxta præcedentiam Confessarij.

3. Quid, si ejici non possit? de hoc in Methodo, conf. tit. 3. cap. 3. (adde Bonac. de matrim. q. 4. p. 14. numer. 11.) non pauca dicta à nobis sunt, sicut etiam ibid. lib. 2. c. 1. §. 7. de modo, quo ejusmodi habitualia peccata sunt apud Sacerdotem deponenda.

Altera pœna est in foro externo, Tridentinum enim sessione 14. cap. 8. decrevit, ut Concubinatus ter ab Episcopo, admoneatur; qui nisi resipiscat, excommunicetur: quod si per annum in eâ communicatione perseveraverit, castigetur. Concubina item ter admoneatur; quæ nisi resipiscat, ejiciatur à Civitate, vel etiam ex Diocesi. De pœnis Concubinarij lege Azor. parte tertia, lib. 3. cap. 6. Concubinarius si sit Clericus, suspensioni subiacet, ex Trident. sessione 25. c. 14. sed post sententiam, lege citatos Doctores, quibus adde Sayr. tom. 1. Clau. Reg. lib. 8. cap. 2. Graff. lib. 2. cap. 76. Tolet. lib. 1. cap. 76.

Copula cum Vidua.

4. Dubitamus secundò: An copula cum vidua sit simplex fornicatio; Respondeo, Ita; quia vidua soluta est. Et licet Navarrus in manual. cap. 27. num. 97. putet hanc

que id in conscientia; nam in foro externo, si forte ad illud deducantur ejusmodi impudici tactus, cum sint vehementis Conjecturae de copula, facile formam à legato repellent. Ita Caltr. l. 5. disp. 4. p. 1. §. 7. n. 20.

Copulam non perficiens. Remissive.

8. Dubitamus tertio. An fornicans incepta copula possit, & obligetur illam inceptam non perficere, quamvis adsit periculum effusionis seminis extra vas? Sed de hac re dicam *infra*. l. 3. §. 5. n. 16.

Copula cum Sponsa alterius.

9. Dubitamus quarto. An copula cum sponsa alterius de futuro, sit fornicatio? An adulterium? Respondeo esse fornicationem. Ita Sanch. l. 1. de *matr. d.*; Basil. Pont. lib. 2. de *matr. cap. 6. n. 8.* alique, quia per sponsalia nondum sponsus ius in sponsa corpus consecutus est. Cum, contra, quia ius hoc consecutus ad matrimonium, siue consummatum, siue etiam tantummodo ratum; ideo tunc adulterium erit.

Ignorantia in Fornicatione

10. Dari posse ignorantiam invincibilem circa preceptum non fornicandi, saltem apud Barbaros & incultos, probabile est. Ita Azor. p. 2. l. 3. cap. 9. *quest. 1.* Fag. l. 9. in *dec. c. 1. n. 11.* quia non a modum manifeste illud deducitur ex primis principiis luminis naturalis, Lege citatos.

CAPUT II.

§. I. De Sacrilegio

1. **I**N *Methodo exp. conf. l. 2. c. 7. §. 1.* sic habes: Pergimus ad sacrilegium, quod duplex in hac materia est. Alterum quod contrahitur ex persona sacra: Alterum, ex loco sacro.

Sacrilegium ex persona sacra.

2. Quoad primum, quod est, quando aliquis, qui Deo per votum castitatis se consecravit, adhuc turpia quaecunque, v.g. mollitiem, fornicationem, &c. non veretur admittere, certum est, ut ex *Methodo. cap. 1. §. 8. praef. n. 52.* constat, non oportere explicare, an semel, an pluries Castitatem voverit; quia id non addit differentium speciale.

Quaestio igitur superest, An qui violat votum solenne castitatis, id explicare teneatur; an sit satis, sic fateri *Violavi Votum Castitatis*: quod est querere, an Votum simplex, & solenne, quod quidem solenni habent tum professi, tum Sacerdotes, differant specie?

Dico esse probabilissimum, cum Sanch. lib. 7. de *matr. d. 27. n. 27.* & lib. 5. in *dec. c. 6. n. 14.* tutumque in praxi, non differre species, atque ad id solennitatem illam Voti non esse necessario declarandam. Ratio est, quia utrumque votum eandem Religionis virtutem aequè respicit.

Hinc Sacerdos non obligatur in peccatis contra Castitatem explicare Sacerdotium; sed satis est, si dicat, *se voti reum Castitatem violasse*. Ita Sanch. d. disp. 27. n. 30. Fag. lib. 4. pr. Eccl. 2. c. 3. n. 5.

Hinc Episcopus, & Generalis ordinis Religiosi, ex hoc capite (nam si adesset aliorum scandalum, iuxta supradicta de scandalo, aperiendum esset) in fornicatione, v.g. non obligatur manifestare se esse Episcopum, si esse Generalem, &c. satis erit si votum tantomodo manifestat. Ita Sanch. d. disp. 27. n. 34. quidquid dicat Fag. d. lib. 4. c. 3. n. 8. Hinc Religiosus non est obligatus explicare se vel Religiosum esse, vel Sacerdotem, sed satis est, si explicet

que id in conscientia; nam in foro externo, si forte ad illud deducantur ejusmodi impudici tactus, cum sint vehementis Conjecturae de copula, facile formam à legato repellent. Ita Caltr. l. 5. disp. 4. p. 1. §. 7. n. 20.

Copulam non perficiens. Remissive.

8. Dubitamus tertio. An fornicans incepta copula possit, & obligetur illam inceptam non perficere, quamvis adsit periculum effusionis seminis extra vas? Sed de hac re dicam *infra*. l. 3. §. 5. n. 16.

Copula cum Sponsa alterius.

9. Dubitamus quarto. An copula cum sponsa alterius de futuro, sit fornicatio? An adulterium? Respondeo esse fornicationem. Ita Sanch. l. 1. de *matr. d.*; Basil. Pont. lib. 2. de *matr. cap. 6. n. 8.* alique, quia per sponsalia nondum sponsus ius in sponsa corpus consecutus est. Cum, contra, quia ius hoc consecutus ad matrimonium, siue consummatum, siue etiam tantummodo ratum; ideo tunc adulterium erit.

Ignorantia in Fornicatione

10. Dari posse ignorantiam invincibilem circa preceptum non fornicandi, saltem apud Barbaros & incultos, probabile est. Ita Azor. p. 2. l. 3. cap. 9. *quest. 1.* Fag. l. 9. in *dec. c. 1. n. 11.* quia non a modum manifeste illud deducitur ex primis principiis luminis naturalis, Lege citatos.

CAPUT II.

§. I. De Sacrilegio

1. **I**N *Methodo exp. conf. l. 2. c. 7. §. 1.* sic habes: Pergimus ad sacrilegium, quod duplex in hac materia est. Alterum quod contrahitur ex persona sacra: Alterum, ex loco sacro.

Sacrilegium ex persona sacra.

2. Quoad primum, quod est, quando aliquis, qui Deo per votum castitatis se consecravit, adhuc turpia quaecunque, v.g. mollitiem, fornicationem, &c. non veretur admittere, certum est, ut ex *Methodo. cap. 1. §. 8. praef. n. 52.* constat, non oportere explicare, an semel, an pluries Castitatem voverit; quia id non addit differentium speciale.

Quaestio igitur superest, An qui violat votum solenne castitatis, id explicare teneatur; an sit satis, sic fateri *Violavi Votum Castitatis*: quod est querere, an Votum simplex, & solenne, quod quidem solenni habent tum professi, tum Sacerdotes, differant specie?

Dico esse probabilissimum, cum Sanch. lib. 7. de *matr. d. 27. n. 27.* & lib. 5. in *dec. c. 6. n. 14.* tutumque in praxi, non differre species, atque ad id solennitatem illam Voti non esse necessario declarandam. Ratio est, quia utrumque votum eandem Religionis virtutem aequè respicit.

Hinc Sacerdos non obligatur in peccatis contra Castitatem explicare Sacerdotium; sed satis est, si dicat, *se voti reum Castitatem violasse*. Ita Sanch. d. disp. 27. n. 30. Fag. lib. 4. pr. Eccl. 2. c. 3. n. 5.

Hinc Episcopus, & Generalis ordinis Religiosi, ex hoc capite (nam si adesset aliorum scandalum, iuxta supradicta de scandalo, aperiendum esset) in fornicatione, v.g. non obligatur manifestare se esse Episcopum, si esse Generalem, &c. satis erit si votum tantomodo manifestat. Ita Sanch. d. disp. 27. n. 34. quidquid dicat Fag. d. lib. 4. c. 3. n. 8. Hinc Religiosus non est obligatus explicare se vel Religiosum esse, vel Sacerdotem, sed satis est, si explicet

explicet *Votum*. Hinc femina soluta, v.g. peccans cum Sacerdote, Diacono, Subdiacono, vel professo, vel habente vota biennij Societatis Iesu, &c. sufficit si dicas, *se cum eo, qui voto obnoxius erat, peccasse*. Ratio horum est eadem, quae *precedenti* num. dicta est.

5. Sed iam exoritur alia difficultas: An qui habens *Votum Castitatis*, est causa inducens alios ad turpiter peccandum; debeat suum tale *Votum* explicare? v.g. Petrus Sacerdos, vel Religiosus consilium dat, vel inducit Paulum, & Antoniam nullo voto obstrictos, ad illicitum congressum; debetne Sacerdos ille cum eam inductionem faceret, explicare se esse Sacerdotem?

Respondeo non debere. Ita Sanch. l. 5. in *decal. cap. 6. n. 10. in simili*. Ratio est, quia *Votum* non videtur se extendere, nisi ad obligandum voventem, ne ipse in sua persona delectationes Veneceas admittat; non vero, ne alios ad eandem inducat, propriam enim, quamque Castitatem promissit, non alienam.

6. Hic denique nota, Novitium qui nondum vlla vota emisit, non obligatur pacificare se esse *Novitium* si forte peccet contra Castitatem: quia donec vovent, novam speciem peccati non committit.

De Peccato cum filia Confessoris, an sit Sacrilegium explicandum Confessario; dixi *superius*, §. 1. n. 4.

Sacrilegium ex loco sacro.

7. Iam verò quoad alterum genus in hac materia, quod est, quando, in loco sacro, ejusmodi turpia perpetrantur; sciendum est, per voluntariam pollutionem, seu feminis effusionem, quando notoria est, pollui Ecclesiam, & reconciliatione indigere. Certum autem est copulam illicitam, & quamcumque illicitam feminis effusionem, in loco sacro habitam, si sit notoria, superaddere peccato rationem sacrilegij in Confessione patefaciendam.

8. Sed quid primò: quando copula est occulta? Respondeo; licet communior, & probabilior sententia sit, etiam tunc esse sacrilegium. Ita Suar. t. 1. de *rel. lib. 3. c. 7. num. 4.* Sanch. lib. 9. de *mar. disp. 15. num. 1. Bon. de *matrim. q. 5. p. vlt. n. 7.* Tamen probabile etiam est, non esse, atque adeò in Confessione minime explicandam. Ita Vasq. t. 1. p. 2. *disp. 98. cap. 3. n. 6.* Basil. Pont. de *mar. lib. 10. cap. 10. n. 15.* citans alios, & dicens esse sententiam communem Doctorum. Ratio est, quia in tantum est sacrilegium, in quantum polluitur Ecclesia: ac non polluitur per occultam copulam; ergo &c. Quando autem fuit occulta copula, sed deinde post aliquot dies, v.g. facta est notoria; polluitur quidem Ecclesia in foro externo, indigetque reconciliatione: At copula *precedens* non fuit in foro interno sacrilega, nec ab illa, quia occulta, fuit Ecclesia violata.*

Idem docet Afcianus Tamburinus his verbis: Ecclesia, & cœmeteria occulte polluta, quando pollutio latet, non indigent reconciliatione; at quando incipit publicari violatio, necesse est, ut Ecclesia reconcilietur.

9. Quid secundò: Si copula sit licita, id est, conjugalis? Respondeo, si adsit necessitas, non esse sacrilegium: de qua vide Sanchez lib. 9. de *mar. disp. 15. n. 12.* & nos dicemus paulò infra c. 3. §. 5. n. 40.

10. Quid tertio: De osculis, tactibus, & locutionibus turpibus sine effusione feminis in Ecclesia publice factis? Respondeo non esse ex hoc capite sacrilega; unde nec specialiter in eorū Confessione sacer locus aperiendus Ita *ibidem*. Ratio est, quia hoc sacrilegium committitur ex eo, quod violatur Ecclesia (quæ quidem violatio per sacros Canones inducta fuit:) at per solos tactus quomodocumque impudicos, quamvis cum pollutionis periculo (modò pollutio non sequatur) non violatur Ecclesia: ergo, &c.

11. Notanter dixi (ex hoc capite:) non enim est negandum, si quis hæc vel similia exerceat in loco sacro, cum magna Ecclesie irreverentia, ut si meretricem publice ante Altare impudicè quis tangeret, si in sacro

templo lascivas Comœdias repræsentet, &c. non est quàm negandum, ab hoc sacrilegij scelus in sua propria specie committi, etiam exclusa omni humana prohibitione. Ita Bon. circa 1. *Decal. pr. q. 6. n. 14.* & alij *passim*. Respondeo, quia esset gravis irreverentia divini cultus, atque ipsius Summi Dei notabilis injuria.

12. Petes, quid intelligitur, ad hunc effectum, non loci sacri, Respondeo quamvis ad effectum refugij loci sacri nomen intelligatur, includatque non solum Ecclesiam ipsam, Capellamque suas, sed etiam Sacrilegium Monasterium, &c. Ita Sanch. lib. 9. de *mar. disp. 15. n. 24.* At ad effectum constituendi sacrilegium, tum homicidio, tum in furto, tum hæc, intelligitur sola Ecclesia, & solum Cœmeterium, hoc est, Ecclesia cum suis Capellis consecrata; aut saltem ab Episcopo benedicta, sacris officiis, aut sepultura fidelium deputata. Sanchez *ibid. d. n. num. 23.* non ergo oratoria sacralia priuata, etiam ibi celebretur ex licentia Pontificis. Sanchez *ibid. n. 39.*

13. Denique adverte duo: Primò, non addere vnam sacrilegij speciem, circumstantiam temporis, Ita de Lugo. *disp. 16. de pen. sect. 1. 2. num. 323.* Sive igitur die festivo, sive die veneris Sancto commissum fuerit peccatum, non est necesse ejusmodi temporis in Confessione meminisse. Nisi forte ex alio capite Deo, ejus cultui irreverentia aliqua notabilis irroperet. Ita *ibid. n. 24.* ut si quis v.g. ludos publicos, vel Comœdias, ludicra spectacula exhibere in die Veneris Sancto, vellet; idem esse contra Dei reverentiam, nemo dubitare debet.

14. Secundò: Nec ex se superadditis similis sacrilegij malitia, ex eo quod quis peccet gestando sacras Reliquias. Ita Fill. t. 2. *tr. 30. c. 7. num. 129.* apud Dian. *prælat. ref. 18.* Ratio est, quia non videtur tam gravis irreverentia.

15. Quid, si Sacerdos, v.g. portans Sacram Eucharistiam, vel primò copulam carnalem haberet, vel eundem infamaret, seu furaretur, seu quid simile peccatum pararet? Respondeo: in primo casu magnam irreverentiam agnosco; unde & grave speciale sacrilegium contra Religionem commissum, atque adeò Sacramentum subijcendum. In secundo tam gravem irreverentiam non video. Nec novum est, non omnia peccata æqualem turpitudinem continere: nam propter eandem rationem eum, qui valde impudica ante Altare exercet, modò *num. 11.* a sacrilegio non liberavimus; liberamus tamen alia peccata non ita turpia committentem. Ita Azor. t. 3. *cap. 17. quest. 15.*

§. II. *Additio.*

1. VNum hæc addendum superest: Contra eos, qui rapiunt vel sollicitant, vel corrumpunt Moniales, quod est committere sacrilegium ex parte feminae, fulminat in iure Canonico, c. *si quis raperit* 27. q. 1. pœna capitis, & item sacrilegi bona Monasterio deputantur. Nota illud *vel*: significat enim eandem incurrere pœnam, etiam si raptus non adsit, non sollicitatio; & etiam si adsit sollicitatio sine rapto, &c.

Duas esse numero malitias in Sacerdote, seu Professo peccante cum Professa, speciatim aperiendas in Confessione; dicam mox capite sequenti, §. 1. n. 2.

De Sacerdote Græco vxorato, an sacrilegium committat, si alias tangat; dixi in superioribus l. 2. c. 6. §. 3. n. 3.

CAPUT III.

§. I. *De Adulterio.*

1. IN *Methodo conf. lib. 2. cap. 7. §. 6.* sic habes: Certum est conjugatum turpiter peccantem cum soluta, vel contrà, debere explicare se esse conjugatum: quia tunc adsit nova, species, nempe adulterium, sed quia

non est. An quando conjugatus cum conjugata) & idem
 dicitur, quando profectus, seu Sacerdos cum professa
 dicitur, explicandum sit status viri, & quae An satis sit dice-
 re, Commisit adulterium sacrilegium, &c.

1. Dico non esse satis; sed adulterium, vel sacrile-
 gium parte utriusque esse perpetratum, forte neces-
 sario explicandum. Ita de Lugo disp. 16. de pen. sect. 5.
 Ratio est, quia tunc duo sunt commissa pecca-
 ta, &c. Ita Sanch. de matr. d. 18. num. 4. Azor. tom. 3.
 cap. 23. Ratio est, quia in his semper injuria fit
 conjugati.

De delectatione morosa conjugati, vide infra, l. 10. c. 3.
 Superest hic, tanquam in suo loco, querere, An
 qui sponsam habet de futuro, id explicare debeat, si con-
 jugatam peccet? Respondeo. De hac re dixi pau-
 lo superius, cap. 1. §. 2. num. 9.

§. II. Additio.

Sodomia Conjugati.

Dixi §. precedenti, n. 3. sodomiam cum propria
 conjugata esse item adulterium; unde sequitur,
 peccatum esse in confessione declarandum. Quidquid di-
 citur Sanch. & alios, Machadus apud Dian. p. 5. ar. 12.
 ubi dicit, hinc ex hoc emergit difficultas: An satis sit ejus-
 modi seculis sic perscrutari: Peccavi contra naturam cum
 conjugata: Respondeo, non esse satis; addendum enim
 necessarium est, eam conjugatam fuisse propriam. Ita Sanch.
 l. 9. de matr. disp. 18. num. 4. & 5. Pontius apud Castr.
 disp. de matr. p. 4. §. 3. num. 17. Bossius p. 3. mor. lib. 1.
 in 2. §. 11. num. 32. Ratio est, quia seculis explicetur
 peccatum, quod non commisisti: per illa enim verba:
 Peccavi contra naturam cum conjugata, significatur, quod
 contra naturam peccasti per te sit. Dices: Addat peni-
 tentes se cum Conjugata peccasse. Viro consentiente. Res-
 pondeo: sic significabitur, injuriam factam esse contra
 propriam penitentis uxorem; quasi verò penitens
 abusus fuerit uxore alterius, non vero uxore sua. Replicas:
 Addat se cum Conjugata peccasse, propria ipsius peni-
 tentis uxore consentiente. Respondeo: sic imputaretur
 propria uxori peccatum, quod non commisisti; nempe
 cum cooperatam esse cum peccato uxoris alterius Viri;
 quae Vxor alterius, per hæc verba, significatur. Sodomiam
 esse peccatum.

2. Obijcis. Dicendo: Peccavi contra naturam cum mea
 conjugata, notam infamiam apud Cōfessionem in tuto ejdem
 Conjugati. Respondeo: de hac tota re dictum est univèrsim
 in Meth. Conf. l. 2. c. 9. §. 2.

§. III. Adulterij Pœna.

Nulla pœna spiritalis, qualis est excommunica-
 tio, irregularitas, &c. ex adulterio, saltem ipso fa-
 cto, incurritur. Temporales autem sunt quinque. Prima,
 ut dos, & donata propter nuptias amittantur. Secun-
 da, ut amittatur ius petendi debitum conjugale. Tertia,
 ut incuratur aliquando obligatio restitutionis. Quarta
 notat à Iudice infligenda adulteræ, non autem adulte-
 ro. Quinta, ut propter ipsum adulterium possit fieri
 divorcium. De hac quinta, in tractatu de Matrimonio,
 Quarta pertinet ad Iudices externos; De tertia & secun-
 da, hic nostrum erit nonnulla delibare. Denique prima,
 quæ nobis pertinet item ad eosdem Iudices; quæ tamen
 de illa nobis videbuntur necessaria, non prætermittē-
 mus.

1. Primò ergo, licet adultera Vxor amittat dotem

(non verò in iure in communi paraphernalia, ex Sylv. v.
 Adulterium, q. 6. lege Sanch. l. 10. de Matr. disp. 8. num. 10.
 qui notat aliud ex iure Regni Castellæ. Jeamque Vir lu-
 cretur post sententiam) nam ante sententiam solum po-
 test eam retinere, si forte ejus habet possessionem; non
 verò ab Vxore possidente eripere) ante tamen, si Vir;
 adulterante Vxore, & ipse adulteretur, non amittit do-
 tem Vxor. Sic Covar. in 4. Decret. p. 2. cap. 7. §. 6. num. 2.
 Menoch lib. 2. de arb. casu 287. afferentes lura; quia, ut
 habet textus, l. viro, ff. sol. matr. Paria delicta mutua com-
 pensatione dissolvuntur.

2. Hinc fit, ut vir occultè adulter non possit in con-
 scientia vxorem publicè adulteram accusare civiliter, &
 dotem acquirere; quod si acquirat, tenetur in conscientia
 restituere: Ratio est, quam tangit Sylvester. v. Dos q. 15.
 quia leges disponunt applicare dotem Viro, non quidem
 adultero, sed innocenti.

3. Quia si post dotem ipsi applicatam à Iudice, vir
 adulteretur? Respondeo, tunc non teneri eam Vxori resti-
 tuere, saltem ante sententiam Iudicis; quia ex una parte
 eam jam fecerat suam, & ex alia, hæc est pœna, &c.

Dixi (accusare civiliter) nam criminaliter, hoc est, ad
 damnandam adulteram, cuius morte potest: Ita Sanch.
 l. 10. de matr. disp. 8. n. 33. quidquid alij ibidem contra di-
 cant, quia, quoad criminalia sunt impares vxor, & vir in
 hoc delicto: vxori enim sub pœna mortis, non autem
 Viro adulterium prohibetur. De pœnis adulterij, præter
 citatos, vide Azor p. 3. l. 3. c. 8.

5. Secundò, Adulter amittit per leges jus exigendi
 debitum conjugale ab Vxore, unde sequi videtur peccare
 adulterum, si suæ Conjugi conjugatur; quia sine iure
 conjugitur. Lege Nau. in summa. c. 22. n. 23. Dico tamen
 cum Soto in 4. disp. 16. q. 2. art. 6. id non sequi; quia hæc
 est pœna, ad quam incurrendam requiritur accusatio par-
 tis, & sententia Iudicis, adde Conjugem innocentem,
 quando fortè scit adulterium sui Conjugis, posse remitte-
 re injuriæ sibi factam, & sic innocentis non jus offendit;
 quia volenti, & consentienti nulla fit injuria. Lege
 Sanchez, l. 10. de matr. disp. 13. præsertim à n. 10. qui opti-
 mè declarat, quando esset scandalum retinere apud se
 Conjugem adulteram; quid faciendum innocenti ne vi-
 deatur cooperari cum adulterio.

6. Tertiò, Conjux innocens potest negare debitum
 adultero, quia nimirum frangenti fidem, fides non debe-
 tur: debet autem esse certus Conjux, saltem per vehe-
 mentem suspicionem, de adulterio, si enim dubiæ, vel
 etiam probabiles essent conjecturæ, negare debitum non
 posset; quia nemo est spoliandus iure, quod possidet, pro-
 pter dubium, vel probabilitatem, ut latè diximus, l. 1. in
 decal. c. 3. n. §. 6.

Dixi (Conjux innocens) nam si & ipse adulter sit;
 negare debitum licet nequit; quia jam injuriæ adulte-
 ri compensata invicem sunt.

7. Quoniam verò conjux innocens potest, si velit, in-
 juriam sibi factam remittere, & reddere debitum Con-
 jugi adultero, ut modo dictum est; queruntur duo: Pri-
 mò; An sufficiat remittere mente, atque adeò nihil
 sciente Conjugate adultero de tali remissione? Secundò,
 an si semel innocens remisit, possit in posterum negare
 debitum, ex vi adulterij, non quidem novi, tunc
 enim posset sine controversia; sed ejus, quod remis-
 sum est?

Respondeo ad primum, sufficere. Ita Sanch. lib. 10. de
 matr. c. 14. n. 2. quia ejusmodi remissio non est donatio, vel
 similis contractus, ad quorum valorem requiritur accep-
 tatio; sed est veluti cessio quædam iuris, ad quam sufficit
 ipsa mera renuntiatio; hac enim posita, statim, sagittæ
 instar, jus competit cessionario: sicuti renuntiata hære-
 ditate, statim sine alia acceptatione competit substituto
 hæreditas: sic ergo, facta remissione à Conjugate inno-
 cente, statim adultero competit ius petendi, quod erat
 per illam injuriam adulterij impeditum.

Respondeo ad secundum, non posse deinde negare
 debitum, nec accusare adulterum. Ita idem Sanch. n. 1. Ratio
 est,

EL IV

est quia injuria semel remissa, reviviscere nequit, & jus negandi, &c.

8. Porro hæc remissio duobus exhiberi potest modis: Primò verbis: Secundò factis, quod secundum sit, quando spontè & nulla necessitate exigente, innocens sciens adulterium alterius, copulam reddat, vel per, vel rider, confabulatur, & similia amoris indicia exhibet cum adultero. Spontè, inquam, si nim vi, vel levi etiam metu hæc præstat; non est æquum, ex Sanch. l. 10. c. 14. n. 15, innocentem privari suo acquisito jure, & sibi præjudicare: cum nemo in necessariis præsumatur liberalis. l. rem legatam ff. de admittendo legat.

9. Ex hoc autem alia enascitur controversia: Si enim Innocens det signa illa amoris, vel copulam reddat, petatque; statimne intelligitur verè remittere, atque adeò non posse amplius in conscientia negare debitum, vel accusare? Dico (in conscientia: scio enim cum Sanch. l. 10. d. 14. n. 6. in foro externo ea signa haberi posse omnimoda remissione, & consequenter, illis exhibitis, repellere à iudicibus accusationem.

10. Respondeo: triplici modo se gerere potest Innocens, tunc ea signa sponte exhibet, & sciens: Primò, animo verò remittendi. Secundò, animo nullo modo remittendi. Tertiò, abstrahendi ab utroque, hoc est, exhibet quidem illa, sed nec habendo animum expressum remittendi, nec animum non remittendi: Si primo modo, jam scientià negare debitum, vel accusare: quia jam remissio injuriæ satis, superque facta est, quæ, ut modò diximus, nunquam reviviscit.

11. Si secundo modo: Cum tunc verè innocens non remittat, remanebit in suo jure, atque adeò negandi debitum, & accusandi. Ita Sanch. l. 10. de matrim. d. 14. n. 21. Dices at qui fide promittit, obligatur ad damna secuta ex fitione; ergo & qui fide remittit. Respondeo, ex hac fide remissione nullum damnum adulter patietur; solum enim reddere copulam debet, & pati illa amoris signa, quæ hominum existimatione damna non sunt.

12. Si denique tertio modo se gerat læsus Coniux, putat Sanchez, ibid. circa fin. cum non possit negare debitum, vel accusare; quia ea signa amoris tam voluntariè, suscepta, sunt vera remissio. Nec est eadem ratio (inquit) de professione Religiosa, quæ requirit actum positivum profitendi: quare si fiat animo simili negativo, seu præcipienti, non est valida; non est, inquit, eadem ratio. Primò, quia ad professionem requirit expressissima quædam voluntas profitendi, cum sit susceptio novi status. Secundò, quia illa amoris signa majorem habent connexionem cum reconciliatione, quam ipsum exercitium actum professorum habeat cum ipsa vera professione. Hæc Sanchez; quæ tu sapiens Lector, expende; ergo expeditam disparitatem nondum intropicio.

§. IV. De restitutione damnorum ex adulterio.

1. Cæsar locuples juvenis suscepit filium ex Maria uxore Pompeij paribus fortunis ornat; quem ratus Pompeius suum esse primogenitum alvit per multos annos: & tandem contulit ejdem Majoratum, post hæbitum vero primogenito, quem non multis post annis cum eadem Maria legitime genuit. Ad quid ergo obligabimus Cæsarem, & Mariam adulteros, tanti damni causas? Si enim nullum damnum reale subsecutum fuisset ex adulterio, ad nullam pecuniæ restitutionem eos esse obligatos scimus omnes: prius de adultero, mox de adultera seorsim. Nec deerit interim resolutio de filio ipso jam grandiusculo, si forte sciat, se esse ex adulterio.

Adulteri obligatio.

2. Hac in re certum sit: Primò, si Maritus fortè adulterium sciens, exigat satisfactionem pecuniæ pro ipso adulterio; Adulterium posse renvere; quia id prohi-

bitum est l. transigere, ff. de transacionibus. Quod si adulter velit satisfacere in pecunia, potest tunc in conscientia illam retinere: quia hæc est satisfactio sine lenocinio, ut suppono, leges autem solius foro externo satisfactionem illam vetant, ne deus lenociniis.

3. Certum sit secundò, adulterum nisi certum modo sit, illam esse suam prolem, ad nihil obligari. Certum est, quia in dubio melior est conditio possidentis. Illa autem hæc in re certum moraliter censeri debet, quia prudenter creditur, ut oppositum nullo modo videtur probabile. Ita Lessius lib. 2. c. 10. d. 6. n. 50. Sotus varr. Dicast. eisdem cit. lib. 2. tract. 2. de inf. d. 7. d. 1. num. 160.

4. Certum sit tertio, si adulter aliquo modo sit adultera prolem susceptam supponeret Marito pro teneri in solidum, & ex æquo cum ipsa adultera, tam alimentis, tum de hereditate. Ratio est manifesta, quia tunc adulter est per se primò causa damni continens, quando enim consilium est in consensu, & excommuni commodum, uterque tenetur æque primo pro rata defectu alterius singuli in solidum, hoc est, in totum. Lessius ibid. 5. d. 41.

5. Certum sit quarto, si adulter sit certus de sua prole licet non suaserit suppositionem, teneri per se ad alimentum (quæ hæc sunt, superius, dixi lib. 5. cap. 3.) Ratio est, quia ipse est nunc verus Pater, & illi incumbit alimentum. Dico, per se: nam adesse suas interdum excusationes, ex quo dicendis à n. 9. colligitur. Superest igitur decernere de Majoratu, vel fideicommissum, vel etiam de parte hereditatis, quam fortè aliquis similis spurius, legitime esset filius, acquirat.

6. Dico esse probabile, adulteram certò noscentem suam prolem, ac non procurantem, ut ea supponatur pro legitima, non teneri ad restitutionem dictæ hereditatis &c. probabile etiam esse, teneri. Ratio posset dici est, quia probabiliter censetur non pauci hunc adulterum esse causam directam, proximamque illius damni filiorum. Ita Sotus, Henriquez, Diana aliique recentiores. apud de Lugo de inf. tom. 1. d. 13. sect. 2. num. 10. Dicast. l. mox cit.

Ratio prioris est, quia contrarium autumant alij contendentes, hunc esse causam per accidens, indirectam, & remotam. Addunt, solitè Matrem esse causam proximam illius damni; dum adulter, nec suadet, nec procurat. Ita Lessius, Vasquez, Molina, Turrian. Rebellius, alique communiter apud eundem de Lugo, quos ipse sequitur. Hæc habet exemplum. Si Petrus, v. g. furetur à te totam suppellectilem, tu verò ad eam compensandam, fureris pecuniam à Tero. Tero non tenetur ad restitutionem pecunie, sed solum suppellectilis per ipsum ablata: ita adulter est quidem, reus adulterij, sed non furti, seu Majoratus, v. g. injustè collati filio spurio; hoc enim furtum sola adultera, occasione adulterij committere videtur. Vnde que opinio saltem propter bonos Authores, probabilis est: legatur, & Dicastillus lib. 2. de infirmitatibus, tract. 2. d. 2. d. 1. num. 165.

Obligatio Adultera.

7. Dico eam per se obligatam ad restitutionem omnium damnorum, per se filiis legitimis provenientium. Ita Lessius lib. 2. c. 10. d. 7. Vasq. Molin. Turrian. alique apud de Lugo d. 13. sect. 3. Ratio est, quia ipsa est immediata causa, cur Maritus, & filij legitimi credant illum esse verum filium, atque adeò eo damna patiantur.

Tenetur ergo juxta regulas universales, vel ex suo peculio moderatè expendendo, vel filium ad Religionem inducendo, vel simili quopiam modo procurare, ut quantum potest, damnum caveatur, vel reficiatur.

8. Dixi autem (per se provenientium) nam debet restituere veris filiis ea omnia, quæ ipsis tanquam suis debentur, tale est fideicommissum, majoratus, hereditas Auj, Avunculi, Consanguineorum, si for è hæc collata

removeant, illos virtute, & implicitè intendunt. Ita Sanchez *ibidem*, & lib. 2. *disp.* 26. n. 25. in simili.

7. Expresse excludere finem multiplicandæ proles: immò etiam cupere filios non procreare, veniale est; quia ex una parte jam implicitè remanent alij recti fines; & ex alia, nonnulla inordinatio est illi optare; Non est tamen mortale, quia tunc nihil Coniux ponit, ut supponimus: quod re ipsa obstat conceptioni proles. Quod si ob bonum finem, v. g. quia pauper est, nec potest alere filios, illud optaret, ne veniale quidem esset. Qui non reddit debitum, ne prolem multiplicet, an peccet; Vide *max* n. 23.

8. Dices Thomas Sanchez lib. 9. *disp.* 9. tunc solum putat, non esse venialem culpam usum Matrimonij ob finem sedandæ concupiscentiæ, vel sanitatis tendendæ; quando non habet conjux alia media, quibus carnem sedet, vel sanitatem tueatur. Responde: At Emmanuel Sà v. *Debitum conjugale*, n. 5. cum aliis apud Sanchez lib. 9. d. 19. n. 2. putat absolute hos duos fines semper liberare conjuges ad omni culpa. Confirmo, quia nolo obligare Fideles, qui humano modo solent operari, & non metaphysico, ad speculandum, quodnam medium sit aptius ad tentationes superandas; satis habeant, si eligant illud quod est aptum. Adde conjugi uxorato, convivente domi uxore (quare per fugam vincere non potest, quod omnium optimum remedium est in hac materia) immò & ad filios procreandos intento, satis difficilia esse alia media ad sedandam concupiscentiam. Ita Layman lib. 6. tract. 10. p. 2. c. 4. n. 2. Simile quid de sanitate; cum enim obvium habeat hoc remedium, nolo eum obligare ad alia conquirenda.

9. Denique cum, qui ex sola delectatione petit, vel reddit debitum, peccare solum puto venialiter. Ita Pont. lib. 1. de *matrim.* cap. 21. n. 6. Quare cum apud aliquem legis, (Non peccat Coniux, qui alteri ob delectationem petenti reddit debitum) ita Cœlestinus Sueffionensis in *comp. theol. moral.* r. 2. c. 30. sic interpretatur: Non peccat, qui alteri ob delectationem petenti, ipse reddit, ut suæ obligationi satisfaciatur.

10. Dices: Cur non sequimur Io. Sanch. *disputat.* 23. n. 25. qui contendit finem solius delectationis in Conjugatis, nec seccatum quidem esse veniale, sicuti non est pulchrum prospicere Campum, fragrantem Rosam odoratum ob voluptatem admoveat, suavi melodiae liberas aures dare? Respondeo; Ideo illum in hoc non sequimur, quia saltem in praxi, ad quam tendit semper nostra Doctrina, in re tam lubrica, qualis est luxuria, adest communiter, in volente solum delectationem, periculum labendi in excessum, nimis eo voluptatis fini adherendo; qui excessus in re, quomodocunque concessa, semper culpa venialis est, veluti excessus cibi, potus, &c. ut explicat idem Ioan. Sanch. *ibidem* ex quibus verbis.

11. Atque hic obiter nota, propter eandem rationem dictam num. 9. ibi (ut sua supplicationi satisfaciatur) fieri, ut quamvis peccet is, qui petit habens fortè Votum Castitatis, vel qui petit cum affinitate post matrimonium contracta ex incestu, altero conjuge non consentiente; tamen non propterea peccet is alter conjux, qui legitime reddit, potest siquidem, licet non teneatur. Ita Castro Pal. *disp.* 3. de *matr.* p. 4. §. 10. n. 6. & 7. pravus enim ille finis, & vinculum illius affinitatis se tenentis solum ex parte petentis, & non ex parte actus, nequit commaculare ipsum actum reddentis debitum ex obligatione iustitiæ. Nonnulli hic addunt, debere conjugem non reddere, quando id non est illi incommodum, id quod dicunt, ne cooperetur conjux sine ulla causa cum peccato alterius, quod facile posset evitare. Sed certè in praxi vix invenies non adesse ejusmodi incommodum; semper enim adest timor, ne alter, qui iam copulam appetit (nam propterea petit) ægrè ferat se repelli, & ne enascantur discordiæ.

12. Dixi (legitimè reddit) si enim post initum Matrimonium appareret aliquod impedimentum dirimens, per quod ij conjuges legitimè non sunt, reddere certè

non posset, quia tunc esset fornicatio, non verò copula maritalis, & malitia se teneret ex parte actus, solum ex parte petentis. Rursus, si, qui Votum Castitatis non habet, petat debitum ab eo, qui tale votum habet, vel ab eo, qui contraxit post matrimonium prædictam affinitatem ex incestu (quæ nunc, solum contrahitur ex copula cum consanguineis in primo, vel secundo gradu sui conjugis) potest quidem, ut dictum est, petere, quia non privatur jure suo; & ille à quo petit, potest, & tenetur reddere, ne ipsum dicto jure privet; ut non potest reddere in priori bini Matrimonij, tunc existente altero conjuge adultero. Ratio est, quia tunc alter non obligatur reddere ex obligatione iustitiæ; unde non habet caput, quo excusetur à cooperando cum peccato petentis.

13. Intencio. Conjuges habentes ex intentione copulam, ut haberent etiam si conjugati non essent, vel tunc cogitando de liberatè de alia, vel optando turpiter aliam, vel suam esse aliam sibi non conjugatam peccant mortaliter. Ita S. Thom. in 4. d. 3. q. 2. ad 3. apud Sanchez de *matr.* l. 9. d. 1. n. 3. Nav. cap. 16. n. 23. Bon. de *matr.* q. 4. p. 6. n. 6. quia sic, per delectationem motualem tenderent in eam, quæ re ipsa non est sua: quam doctrinam sic limitat Sanch. l. 9. d. 17. n. 6. Si delectatio hac conjugis in muliere respiciat, sed in sola pulchritudine viri, aut femine alienæ, perinde ac posset in cogitatione arboris pulchre delectari, vel sic, ad actum conjugalem excitetur: nullam inde lethalem culpam cum delectatio in nullo turpe objectum feratur, & ad honestum finem dirigatur. Non tamen est hoc aliter permittendum, sed valde dissuadendum ratione periculi. Hæcenus Sanchez, Quia ratione delectationis copula præterita, futura, vel conditionata, dicam suo loco lib. 10. c. 4. §. 5.

14. Effusio extra vas. Peccat mortaliter mulier, quæ suscepto semine se erigit, vel mingit, & sic velit conceptionem impedire. Ita Sanchez lib. 9. *disp.* 21. n. 3.

Velit dicere; nam quia matrix semper retinet multum seminis propter vim retentivam, quam pollet, re ipsa non impedit, licet multum noceat: Ita Belloch. de *castitu servatu*, p. 2. q. 4. n. 365. peccat nihilominus ex illo pravum animo, quare si hic desit, sequere ob alios bonos fines erigat, vel mingat, culpa saltem gravi vacabit. Huc facit quidam casus, quem afferam non multò post c. 7. §. 1. n. 3. Fagundes in *dec.* l. 2. lib. 6. cap. 3. num. 50. ait non peccat feminam se invertentem post copulam, ut semen foras ejiciat, ne concipiat; quando aliqua causa rationali excusat, v. g. periculum mortis in partu, aut labor magnus, & magnum detrimentum in detinendo. Sed certè nulla ratione est audiendus: quia impedire generationem, est ex se intrinsecè malum.

Dices; Sanchez alios cit. lib. 2. de *metr.* d. 22. num. 17. docet sponfam per vim oppressam à sponso ante bini, posse semen in continentia statim expellere: & idem diceret de quacunque femina vi oppressa, quia (inquit) tunc reputatur mulier se defendere: sicut enim suam rem defendere reputatur dominus quando statim rem à fure subreptam sibi reassumit: Sic, si femina statim semen furtivum ejiciat, adeoque generationem impedit: Ergo impedire generationem non est intrinsecè malum, quia si hujus generis esset, Sanchez non potuisset dicere in prædicto casu licere.

Respondeo: Hanc Doctrinam Doctissimi Sanchez meritò non admittimus: tum à posteriori, quia sequeretur hoc ipsam, nempe licere generationem aliquando impedire: tum à priori, quia femina potest quidem se defendere omnibus aliis viis, non verò quando adest damnum tertij innocentis: ut in casu nostro adest damnum proles. Sicuti nec dominus posset sibi rem suam statim à fure repetere cum directo damno innocentis aliqujus tertij. Cætera vide apud Texedam in *Theol. mor.* l. 2. l. 4. §. 1. n. 124.

15. Peccat item Maritus, qui copula incepta, desistit seminando, quando uxor jam seminavit. At si hæc non seminavit, poterit, ex Dian. p. 3. r. 4. ref. 204. c. 223. Sanch.

Sancti. 19. diff. 19. n. 3. de ejus assepsu se retrahere, modo
non sit periculum pollutionis extra vas, id tamen magna
causa est cautela? quia irrita jam utriusque natura,
facilis est alterutris feminatio extra copulam, quod
probat Leander de Sacram. t. 2. tr. 9. diff. 25. q. 15.

16. Illud concedit Præpositus in 3. q. 74. art. 10.
ubi. 1. apud Dian. p. 6. tr. 9. res. 37. si vir ob morbum,
autem causam copulam interrumpat, si deinde sequatur
pollutio extra vas ab ipso nequaquam intentat, nec adfit
periculum consentiendi, non esse saltem mortale, quia
tunc ea sequitur contra voluntatem ex opere licito.
Nam propter eandem rationem iudicant merito non
nulli fornicantem posse, atque adeo debere extrahere
a copula incepta, etiam post semen a fornicante
emissum, nam recedendo ab illa recedit a peccato, quod
semper est licitum, immo debitum, quare, si sequatur
pollutio, sequetur ex opere licito, & præter intentionem,
committitur. Lege Less. l. 4. c. 3. dub. 7. n. 55. Sanch. lib. 9.
c. 1. num. 7. docentem esse probabile licere, immo regeri
fornicantem ad prosequendam copulam, quando fecerit
jam seminare, vel inevitabiliter seminabit, contra
quod agit Averfa citatus, & exceptus a Diana p. 9. tr. 8.
res. 37. p. 6. res. 37.

Quod dixi concedi à Præposito, est enim dislin-
guendum. Vel enim primum, Vir consulto commiscetur
cum vxore, volens propter morbum non seminare,
prævidens tamen futuram pollutionem extra vas; Et
in illo modo est approbandum, quod tamen videtur
approbari à Diana p. 6. tr. 6. res. 37. Ratio mihi manifesta
est, quia nonquam licet procurare pollutionem, seu dis-
missionem seminis. Sed quid est magis id procurare quam
commisceri cum muliere; animo se retrahendi, quando
parata est irritata satis ad seminandum? Sane commixtio
hæc magis est procurativa seminis, quam sit qualibet
contractio genitalium, manibus, vel quolibet instrumen-
to facta. Id tu dixeris, conjugem dare operanti rei li-
cite? Verendorum tactus aliqui sunt probabiliter licite
comparatis extra periculum pollutionis; non vero ta-
ctus valde impudici, ut est contractio, & motus co-
itatus: quia tunc id non est solum tangere, sed ipsam
met procurare pollutionem, ut dicitur *mox n. 55. & 56.*
Multo ergo minus licet hæc commixtio, seu copula
inchoata.

Vel secundum, Vir commiscetur cum vxore animo
legitimè seminandi intra vas, sed interim incidit re-
pentina alicuius inexpectati morbi accessio subitus
tunc motus, subita rixæ, &c. & tunc se retrahat, & id
approbare solum potuit præpositus) quemvis prævi-
deat futura seminis dispersio, sed non intendatur, tunc
enim vere per accidens, & extra intentionem sequitur
pollutio.

17. Duo supersunt hic explicandi: Primum sic
propono: Vxor quædam satis frigida, minuscule vene-
rea aliò cogitationem vertebat, dum vir eum ea congre-
dissebat, unde fiebat, ut ipsa non seminante, seminare
dumtaxat Maritus: quò illam peccato dampnabis? Res-
pondeo, nullo condemnat Præpositus in 3. part. quest. 6.
c. 4. num. 55. lege Dianam p. 4. tract. 14. res. 37. quia semen
mulieris valde probabiliter nec activè, nec necessariò
ad generationem concutitur. Præterea, si illam condem-
naret, etiam reas efficeret vetulas, sterilesve congregien-
tes cum viris validis, & fetacibus. Propter eandem ratio-
nem nonnulli rectè docent, mulierem non obligari ex-
pectare viri seminationem, & item, ubi vir seminavit,
posse ipsam suam seminationem negligere. Ita Thom.
Sanch. lib. 9. d. 17. num. 6. Convertere denique animum ad
alia, ne natura exciteretur, licet potest vxor. Ita Martin.
des. Ioseph. apud Dian. p. 10. tract. 13. res. 4. fin. huc enim
obligationi sufficienter satisfacit, si viro vltum sui corpo-
ris ipsa præstet.

16. Secundum quid contra? Potestne licet vxor post-
quam seminavit vir, membrumque retraxit (nam illum
obligare non possum, ex Sanchez *ibid. n. 9.* ad expectan-
dam, ut post seminationem suam, seminet mulier, licet

expectare possit, si velit) potestne, inquam, se ad semi-
nandum manibus adiuvere? Respondeo, licet aliqui ne-
gent, ut Rodriguez in *summa* p. 3. c. 88. n. 4. Castr. Pal. d. 3.
de matr. p. 4. §. 3. num. 6. Texeda mox citandus, tamen cum
Sanchez *ibid. n. 9. d. 17. n. 12.* licet id in *Editione Lugdunensi*,
anno 1621. sit expunctum (inclinat Diana p. 2. tr. 17. re-
sol. 58. Lessias lib. 4. c. 3. dub. 7. n. 55. & dub. 14. n. 94. alit-
que ab eodem Dian. *ibid.* citati; quamvis idem Diana
contrariam sententiam amplexus deinde fuerit, ex Texe-
da p. 9. tr. 8. res. 31. p. 10. tr. 13. res. 42. probabiliter pu-
to licere modò sit continuò, & immediatè. Ratio est;
tum quia est probabilis etiam illa sententia, quòd semen
mulieris multum conferat ad generationem; tum quia
nimis durum esset, irritam naturam velle compescere;
idque non raro, quia mulieres sunt viris frigidiores,
tum denique, quia illa mulieris seminatio, in eo casu
complementum est præcedentis actus maritalis. Quibus
rationibus conatur respondere Texeda adductus à Dia-
na d. res. 51. sed illæ responsiones, vel mediocri Theo-
logo proliquantum frigeant.

Nec minus friget ratio Castro Palai loco citato, quam
contra sententiam Sanchez affert. Coniugibus (ait) ea co-
pula licita est, per quam efficiuntur una caro: at mulier
per illam effusionem non videtur fieri una caro cum viro,
suprà ab ea separato; ergo, &c. Hæc ille. Sed merito (sa-
pientissime vir) dixisti (non videtur) nam Maritus, &
vxor non sunt una caro, per externum illum tactum
corporum, qui videtur; sed per commixtionem semi-
num utriusque, quæ non videtur. Vnde colligo prin-
cipium Castro Palai, sententia Sanchez valde favere;
sic: Ea copula (dicit merito Castro Pal.) licita est Coni-
ugibus, per quam efficiuntur una caro: subsumere po-
test Sanchez: sed sunt una caro per commixtionem se-
minum; ergo, &c.

Nonnemo benignius aliquid doctrinæ à nobis ha-
ctenus traditæ concedit. Docet enim etiam ipsum Vi-
rum licitè posse tunc suis manibus adenda vxoris con-
tractare, ut ipsa seminet; quia id (inquit) non est nisi
licitam copulam perficere: Ita Bancius, Leander, Mar-
tinus de S. Ioseph, quos citat, sed reprobat Dian. part. 10.
tract. 13. res. 42. quod tamen, an sit probabile, expen-
dant alij.

19. Illud difficile erit Vxori Diximus n. 4. eam posse
reddere, & petere debitum à viro, qui in fine copulæ
solet membrum extrahere, & extra vas seminare. Iam
si ipsa Vxor in eo casu non seminavit, irritatæque satis
est, poteritne se provocare ad seminandum? Respon-
deo: Neutiquam id concedo: solum si sequatur suo
naturali fluxu sin. consensu seminatio, ipsa non erit
in culpa. At, si se provocet, quæ ratione à culpa li-
berabitur? Semine enim Viri in utero non existente,
suum semen non emitteretur ad generationem adiu-
vandam, sed ad libidinem explendam. Huic ego non
mulieri auctor sum, ut nec petat, nec reddat, si id in-
conveniens imminere prævideat; potest enim non redde-
re, & consequenter debet non peccare hoc periculo
imminente; ipsa enim ad hanc redditionem ea circum-
stantia infectam nunquam se obligavit.

20. Debitum copulæ Coniugi non adultero, quamvis
excommunicato ex Castro Pal. de matr. disp. 3. q. 4. §. 10.
seriò petenti etiam semel negare, vel differe coniu-
gale debitum, per se mortale est, ex triplici capite, ex
eodem *ibid. §. 1. num. 5.* contra Pont. lib. 10. de matr. cap. 2.
num. 2. dicentem semel, aut iterum negare non esse
mortale, idque etiam dote non soluta, ex Sanchez lib. 9.
de matr. disp. 5. num. 1. Quia coniugi negatur, quod
suum est, Quia ex negatione exoritur discordia;
Quia ferè semper adest periculum incontinentiæ in con-
iuge petente. Sunt tamen huius rigoris, ordinariæ
exceptiones decem.

12. Prima: Quando precibus, & blanditiis vir petis
vel ita remissè petit, ut facile desistat. Ita Corneio, &
Ochag, apud Dian. p. 5. tr. 5. res. 14. & tract. 14. res. 37. fin.
tunc enim non videtur graviter offendi ex negatione

nam etiam quando solis precibus petit creditor debitum pecunie, cum possit serio, iudicatur non ferre graviter dilationem solutionis, semper intellige, si absit periculum incontinentie, & nisi ex veracundia quis non auderet aliter exigere.

22. Secunda: quando eodem sermone petulo, raro Vxor deneger. Ita idem *ibid.* Quare si quinquies soleat Vir petere in mense uno, potest vxor semel non correspondere, ut etiam potest matutine petitioni sero ad vespertas debitum reddere. Ratio vtriusque dicti est, quia non existente incontinentie periculo in petente, levis vtraque dicta negatio iudicanda est. Quid si nimis crebro vir petat? Respondeo: sane negare licet potest, si absit incontinentie periculum: quia mulier ad ordinatum, communemque modum se obligavit, non ad superfluum, quale tamen sit istud superfluum, difficile est dimetiri; nec alio modo, nisi iudicio prudentis, spectata etate, viribus, sanitatis conjugum expendendum.

23. Tertia: quando confux negat ob multitudinem proliis, quam sustentare nequit: Ita Sotus contra Navarr. apud Laym. lib. 5. tr. 10. p. 3. c. 1. num. 16. Contra Castro Pal. c. 5. 10. num. 9. Sicut enim in aliis debitis magna incommoditas excusat a solutione, ita hic. Semper tamen, ut nimis saepe dictum est, secluso periculo incontinentie. Quo item secluso, posse Conjuges convenire, ut non exerceant copulam, ne onerentur filijs; mihi dubium non est.

Hinc insurgit nova questio, An possit quis negare debitum propter ferorem oris sui conjugis, hæc enim magna incommoditas est.

Respondeo, non posse. Primo, si factor non est magnus. Secundo, si aliquibus remedijs, puta odore apud se vel conjugem assumpto, vel iterata ablutione vinci illa maleolentia possit. Tertio, si aliquo tempore malus odor, cessante fortasse infirmitate, deferbeat. Posse autem, si factor est notabiliter gravis, nec vilo modo, vel tempore vinci queat, immo tunc, etiam separationem toti fieri posse, docet Banci in *singul. casu*, de quo casu in terminis a nullo Doctore fuisse disputatum, *ibid.* affirmat.

Ratio allata doctrinæ esse potest, quia in prioribus tribus casibus difficultas non esse tanta supponitur, quæ possit vincere obligationem debiti, quam contrahunt conjuges in contractu matrimonij. At in ultimo casu, cum supponatur magna difficultas, non præsumuntur conjuges vsum matrimonij cum tanta difficultate (quæ moralis impossibilitas vocatur à Theologis) promississe.

Confirmatur, quia docet Sanchez lib. 9. de matr. d. 24. num. 21. circa fin. non teneri sanum conjugem reddere debitum conjugi, qui incidit in lepram, etiam secluso periculo contagij, quando accessus est satis difficilis, ac moraliter impossibilis ex nausea talis morbi, assertaque Cardinale dicentem, non compelli conjugem ad debitum reddendum, quando ob lepram nimius horror insurgit. Sed eadem nausea militat in casu, de quo loquimur. Ergo. Quando factor fuit cognitus ante initium matrimonij, mox dicam.

Quid, si conjux malè olens patiatur morale periculum incontinentie? Respondeo, nec tunc in ultimo casu prædicto obligari conjugem alterum, ad reddendum. Ratio est, quia lex charitatis non obligat cum tanto incommodo proprio, saltem quando necessitas spiritualis proximi non est extrema, nec gravis, quemadmodum non est hæc, cum conjux malè olens suis stimulis impuris, possit alijs remedijs occurrere: lege *n. sequentem*.

24. Quarta: Quando negat propter rationabile periculum, suæ salutis, ut si ipse sit febri oppressus, vel conjux alter sit morbo contagioso affectus, vel post cibum, vel balneum assumptum, &c. Ita Sanchez lib. 9. de matr. disp. 24. per totam. An vesd tunc, quamvis non obligetur, possit nihilominus licitè reddere? Distinguendum est: Si est periculum vitæ, non potest, quia nemo est Dominus suæ vitæ. Si est solum periculum

longi morbi; ut Gallici, lepræ, &c. licet non obligetur tamen potest: quia in his morbis, quamvis diuturnum sed non ad mortem tendentibus præcedat Matrimonij amor, atque evitatio periculi incontinentie in vxo- que conjuge.

Vxor semper nitens factus mortuos, an possit reddere, & petere, & posito quod possit (ut certe potest) an neatur reddere, diserte habes apud Sanchez lib. 7. de matr. d. 102. n. 8.

Sed quid, si sit periculum incontinentie, obligatur tuus sanitatis periculo conjugi copulam tunc concedere? Respondeo: non obligaris: Ita Coninch. Laym. alique apud Castro Pal. disp. 3. de matr. p. 8. §. 10. n. 4. Præposit. 3. p. quæ 6. de matr. dub. 5. num. 14. quia alia via consulere potest Coniux.

Quando lepra præcessit matrimonium, & à te sit cognita fuit, tunc ex Sanchez. *ibidem* debet reddere, & ejusmodi periculo longi morbi consensum legitime præbuit, & commune est omnibus passionibus, unde delegatur vitium rei, ita obliget contractus, sicut si ritum abesset; Idem igitur erit in præcedenti casu de factor, si illius consensu fuit, nisi sit tantus, sive factor, sive horror ex lepra, ut physicè te inhabilem reddat ad copulam, *ibidem* notavit Sanchez.

25. Quinta: In primo bimestri, post initium Matrimonij verbis de præfenti, non obligantur Conjuges reddere debitum, quo consummatur Matrimonium, quod per sacros Canones *c. ex Publico, de comm. conjug. in l. duobus mensibus*, dum est Matrimonium solum tantum & non consummatum, possunt deliberare de Religione assumenda, lege Sanchez lib. 2. de matr. disp. 22. Quod certi sint, se nolle esse Religiosos, adhuc non obligant reddere. Ita Præp. in 3. p. q. 3. dub. 6. n. 47. apud Dian. p. 4. ref. 133. favet Sanchez loc. cit. num. 16. contra Coninch. de Sacram. d. 26. dub. 4. concl. 2. num. 46. quia ille animus non tollit jus, quod habent in toto eo bimestri; quod quidem jus datum fuit absolute, licet propter illum transierim finem deliberandi. Post consummationem matrimonij quocunque tempore factam, semper debet de reddere oportebit; quia non est amplius Religio locus.

26. Sexto Possit licitè Conjugem negare debitum petenti ante benedictiones Ecclesiæ, notant probabiliter aliqui. Ratio est, quia probabilis censetur opinio: docet copulam conjugalem ante dictas benedictiones, peccatum esse veniale: hoc ergo velle evitare, non se copulandum, licebit conjugi.

Petenti verò ante denuntiationes, (si quando matrimonium ante illas contractum de præfenti ritè fuit) multo certius est posse debitum denegari: quia consummatum matrimonium raram, non promissis denuntiationibus, esse mortale ex Tridentino colligit probabiliter Sanchez lib. 3. de matr. d. 11. n. 3. alique apud ipsum. Velle autem mortale peccatum evitare, non licet solum, sed debet. Non inficior interim alios putare non esse mortale, quando certi sunt conjugati nullum inter se adesse dirimens impedimentum: nam propterea ij sequenti hanc opinionem, possent sine peccato copulari. Ita Sot. Ledesma, Rod. alique, quos cit. Diana p. 9. tr. 8. ref. 19.

27. Septima. Ei, qui emisit Votum Castitatis, & ei, qui contraxit Affinitatem cum suo Coniuge ex incestu, potest alterum Conjugem negare debitum, innui *suprà*, n. 12. Sed adverte, si tu consensisti Voto, vel incestui, non solum te non teneri reddere debitum, sed nec posse petere, quia per consensum datum ad votandum renuntialisti iuri petendi. Ita Laym. lib. 5. tr. 10. p. c. 3. n. 12. & 15. fin. & per consensum ad incestum, incurristi etiam tu ex Sanchez lib. 9. de matr. d. 27. n. 3. in penam non petendi debitum ut *ibid.* insinuavi.

28. Octava: Non peccare Vxorem nolentem reddere debitum, dum ipsa est in suis menstruis, probabiliter docet cum alijs Bonac. de matr. q. 4. p. 6. n. 10. quia tunc esset peccatum veniale copula, ob difficultatem retentionis feminis, &c.

in locis Deo deputatis hæc turpia, quamvis aliàs licita perpetrari. Non inficior tamen, à iusta causa posse peccatum excusari. Sola autem hæc est, periculum incontinentiæ, quo fortè laborent Coniuges, si in loco Sacro sint conclusi per longum tempus, puta vnum mensem ex Sanchez, lib. 9. matr. d. 15. num. 12. quindecim dies ex Lessio lib. 4. cap. 3. d. 12. num. 86. decem dies ex Fagundez, præc. Eccl. 2. lib. 4. cap. 4. num. 21. quatuor vel quinque dies ex Suario, quem citant Fagundez ibidem, & Diana part. 1. tract. 7. resol. 19.

Tactus, & his affinitas inter Coniuges.

41. Tactus partium honestarum, vel inhonestarum aspectus eundem, turpiloquia, morosa cogitationes duplici modo exerceri inter Coniuges possunt. Altero, sine pollutionis periculo, de quo prius agam; altero, cum ejusdem periculo, de quo posteriùs.

Tactus, cum pollutionis periculo.

42. Omnia num. 41. prædicta inter Coniuges licita sunt, si fiant vel ad se præparandos ad copulam, vel ad vitandam incontinentiam, vel ad ostendenda amoris legitima signa: At sunt venialia, si dumtaxat ob voluptatem, five quæ nascitur ex ipsa finali copula ad quam hæc tendunt, quamque imaginariò Coniux absens sibi præsentem facit; five quæ nascitur ab ipsidem dictis actibus, abstrahendo à copula. Ita Thom. Sanch. lib. 9. de matr. d. 14. per totum. Ita Sanch. d. 11. num. 26. Fill. tom. 2. tr. 30. cap. 9. num. 195. lege Dian. p. 3. tract. 4. resol. 225. Ratio prioris dicti est, quia, sicuti Matrimonium licitum reddit copulam; ita ea omnia, quæ naturæ suæ five implicitè, five explicitè, ordinantur ad illam; ita ut Coniuges, si osculentur invicem pudenda, sine dicto periculo pollutionis; licet acriter reprehendantur, non tamen damnentur de mortali à Filiiucio. Si digito, vel si genitalibus tangant. Vir partes præposteras, vel os Vxoris; jam diximus à num. 31. Rationem posterioris dicti diximus num. 10.

43. Dux sunt hinc difficultates, Prima an idem sit, quando Coniuges sunt impediti, nec copulam exercere possunt. Respondeo esse bene distinguendum. Si enim impedimentum est extrinsecum, ut, v. g. ob infirmitatem, vel absentiam, non datur illis Matrimonio uti; vel si alter, aut etiam uterque coniux affinitatem contraxerunt ex incestu post Matrimonium initum, quando Coniugi incestuosus interdicitur sola petitio copulæ; vel si sunt in loco publico, ubi solum illicita sunt copula, & tactus, modo superius dicto; Si, inquam, extrinsecum est impedimentum, possunt ea omnia, ut modò diximus exercere, si absit pollutionis periculum. Ratio est, quia per illud impedimentum extrinsecum non tollitur jus Matrimonij, quod dat licentiam jis omnibus actibus. At si impedimentum est, ut ita dicam, intrinsecum hoc est tollens jus ad maritales actus, ut si superveniat scientia de invaliditate matrimonij, vel Coniuges voverint integram Castitatem; (nam si solum partem, ut, verbi gratia, voverint non petere debitum, cætera non essent voto subiecta, quare exerceri licitè possent) tunc illa omnia essent prohibita. Ratio est, quia ideo conceduntur, quia ordinem implicitum, vel explicitum habent ad copulam maritalem; sed nunc illa vel non habent ejusmodi ordinem, vel per votum promissisti non habere; ergo &c.

44. Sanchez ibidem num. 24. Castro Pal. tom. 1. tra. 2. disput. 2. part. 10. §. 3. num. 14. docent, dubium de matrimonij valore non posse exercere prædictos actus; quia tunc, nec potest actum Conjugalem. Sed quia Nos supra lib. 1. in decalog. cap. 3. §. 7. v. Matrim. num. 3. diximus dubium de validitate matrimonij non semper cadere de sua possessione; ideo hinc consequenter diximus tunc non esse illicitos eos actus, de quibus loquimur; esse tamen illicitos, quando cadit, quem locum, recole, Quod

si aliquando in dicto matrimonio dubio propter vxoris possit Coniux reddere? cum non possit petere non potest tamen licite eos actus, morosæque cogitationes admittere, quæ non consequuntur; nec ratiocinantur ad debiti redditionem; quia illa non sunt necessaria ad jus alterius.

45. Secunda difficultas. An Coniugatus licitè possit ipsum turpiter libidinosè tangere, vel aspicere, nec re propter voluptatem, sed sine periculo pollutionis. Respondeo non pauca docent, id solum veniale, licet est ejusdem morosa delectatio de copula cum Coniuge absente. Ita Thom. Sanch. lib. 9. matr. disp. 44. num. 1. Præpos. & Hurtad. apud Dian. p. 4. tract. 4. resol. 137. Ratio est, inquit, quia nisi alius malus finis expressè intendatur quicunque tactus voluptuosus Coniugatus, non refertur ad copulam, quæ ipsi jam licita est: ex malo enim capite probatur, quod ij actus debeant esse cum Coniuge; satis est, ad vitandum mortale, si sint ad Coniugis, id est, actualiter conjugati. Alij nihilominus putant esse mortale; quia intrinsecè malum est, vi proprii corpore ad explendâ secum libidinem. Ita Sanch. disp. 21. num. 26. Diana part. 2. tract. 17. resol. 37. p. 3. tract. 4. resol. 215. & p. 4. tract. 4. resol. 137. Et denique part. 9. tract. 8. resol. 31. adducens Dicastillum trahentem ad se Vasquez, & iterum ibidem resol. 44. Vtrumque probabilè.

Tactus, &c. cum pollutionis periculo.

47. Præmittendum est primò, Pollutionem voluntariam ex se semper esse prohibitam, idque jure naturali. Ita Thom. Sanchez lib. 9. d. 17. num. 15. Lessius lib. 4. cap. 4. dub. 14. & passim: cuius veritatis ea ratio potissima solè affertur, quia si esset licita impediretur vsus conjugij, nec necessarius in mundo: quandoquidem homines ea sola voluptate essent contenti, nec Coniugis vacarent. Adhuc: Si fornicatio esset jure naturæ verita, multò magis pollutio, quæ prodigitur semen, impedireturque generatio. Vide quæ dixi cap. 3. §. 2. n. 3.

46. Hinc directè velle, vel procurare pollutionem extra matrimonij vsus, esse mortale certum est, & expulsum, de qua infra, si loco, c. 7.

At indirectè, id est, velle causam, ex qua prævidetur futura pollutio, sed non intendatur, (si enim illam intenderes, jam directè velles, & certò peccare mortaliter) maxime est in questione, An & quod peccatum sit?

De causis Pollutionis.

48. Præmittendum ergo est secundò, causam pollutionis duplicis generis esse posse. Primò notabiliter, & per se influentem in ipsam. Talis est, verbi gratia, vehemens cogitatio, & diuturna de fornicatione concubitu, voluntariè à calido invene assumpta. Secundò per accidentem, & leviter influentem, ex qua scilicet causa nec semper, nec frequenter sequitur pollutio: talis est cibus, & potus etiam superfluous. Cibus enim influit, quidem per se in nutritionem, ac satis per accidentem, & infrequenter pollutionis est causa. Ita Thomas Sanchez lib. 9. disp. 41. per totum.

49. Ex dictis communis jam nunc Doctorem relatio universalis hæc est, pro solutis. Quoties das operam alicui causam, per se notabiliter influentem ad pollutionem, five in vigilia, five in somno contingente, toties peccas mortaliter, si illam prævidisti, licet expressè non intenderis. Ita ex Sanchez ibid. Vasquez, Salas, Henriquez, Lessius, Filiucio, aliisque apud Dian. part. 2. tract. 15. resol. 31.

Excipe, nisi necessitas te cogat actionem exercere, ut verbi gratia, moderi partibus venendis. Quoties vero sine necessitate, vel rationabili utilitate das operam causam leviter, & per accidentem influentem in pollutionem, etiam si illam prævideris, toties solum peccas venialiter. Ratio horum est, quia si causam leviter influentem ponis,

momentanea, v.g. cogitatio deliberata de habenda puella, vel tactus ex se levis manus cum eadem deliberatione, & consequenter mortalis, potest dici esse causa notabiliter influens in pollutionem, quamvis in vigilia occurrentes multo minus in pollutionem contingentem nocte in somnis, quæ tam longè distat à prædicta cogitatione, vel tactu habitis die in vigilia. Rarissime enim ex illo tam brevi pravo affectu, vel tactu sequitur, vel nocturna vel diurna pollutio. Qui ergo ex iis prævideret pollutionem, sed non ingenderet, non daret causam pollutioni, & consequenter non peccaret peccato contra naturam in causa.

22. Quoad causas excusantes; illæ sunt, quæ bona fide apparent necessariae, viles, convenientes, imò & commodæ animæ, vel corpori. Ita Thom. Sanchez ibidem, num. præf. 4. & 5. Quod satis sit merum commodum ad omnem etiam venialem culpam tollendam, invenies clare apud Io. n. Sanchez. loc. cit. num. 5. in iuncto n. 12. & apud Dianam. part. 1. tract. 15. ref. 21. ibi: Et hoc etiam verum est, ubi nec necessitas, nec causa utilis adest. Fill. Sanchez. Hæc Diana.

Hinc potius, cibisque, etiam ad eos gustandos; studere, audire Confessiones, feminis cautè, vel etiam amabiliter, siue prava intentione loqui, cubare tali situ in lecto ob suum commodum, equitare ad negotiandum, vel ad recreationem: amplexus, & oscula iuxta morem patriæ, ne inurbanus videaris, mederi verenda alienius, & similia habentur causæ satis excusantes. Ita Navarr. in manuali, cap. 16. num. 8. Addit Thom. Sanchez, lib. 9. de matrim. disp. 45. num. 9. & disp. 17. num. 19. Io. Sanchez. disp. 21. à num. 29. verendorum pruritus, vel ex morbo, v.g. scabie, vel ex pulicibus, vel similibus ortum, manibus, sine intentione impuræ libidinis fortè consurgens, scilicet. Sed hoc de pruritu, inuenio deletum apud Thom. Sanchez in editione Lugdunensi anni 1621. quamvis non desit in aliis editionibus. Et Io. Sanchez, loco citato, num. 36. testatur fuisse à tota Univerſitate Complutenſi decretum, ut hæc doctrina Thom. Sanchez, intacta servaretur. Denique excusatur etiam Bonacina, de matrim. disp. 3. part. 10. num. 8. puellam sua pudenda lavantem, ad purgandum foetorem.

Quando ergo in aliqua actione ex dictis prævideatur pollutio, si adsit aliqua causa saltem ex tua commoditate proveniens, ac pollutio non intendatur (nec sit periculum consensus) vel nulla erit culpa iis actionibus vacare, vel in aliquibus, solum ad summum venialis: ut dictum est sæpe.

33. Illud denique hinc præmitte: ea, quæ hæcenus de causis leviter, vel notabiliter influentibus dicta sunt, intelligi etiam de causis, unde distillatio, vel commotio notabilis spirituum vitalium generationi inservientium consequi solent. Ita Thom. Sanchez, ibid. num. 1. & n. 31. Nec enim perinde ac pollutio sunt contra Castitatem, propter magnam similitudinem, ac propinquitatem cum eadem pollutione. Pollutio enim (ne inscius sis) est effusio seminis apti per se ad generationem, magnæque delectatione emitti solet. Distillatio autem est effusio cuiusdam humoris, qui minus mordax est, & aquosior, quam semen, paucioris quantitatis, imò non raro statim instat, minorisque voluptatis, & aliquando nullius. Commotio spirituum, est præparatio ad utramque ex dictis.

Iam verò hæc, quamvis propriè pertinentia ad solutos, sunt tamen fundamenta universalis, & per diligenſer in hoc argumento notanda. Nunc ad rem nostram propius accedamus: feremusque hanc regulam pro conjugatis; nam pro sponſis, n. 61. Pro solutis autem, sufficit quod hæcenus dictum est à num. 48.

Addendum tamen non nihil est de distillatione, ut clarior de illa constet vera doctrina. Distillatio, ut inuebam, duplici contingere modo potest. Primum, cum voluptate. Secundò, sine illa, ut experientiâ illorum constat, qui in distillationem solent incidere. De utroque modo sic habet Gerson. p. 2. operum, tr. de poll. diurna, r.

Notabili: Immiscet se talis humor medius (sic vocat humorem fluentem ex distillatione; quia est medius inter verum semen seu spermam, & inter urinam, atque hunc medium humorem incipit esse ad generationem, & vocari posse salivalem seu spuralem, & habere diversum ortum, ac meatum ab eo, quem habet semen.) Hic, inquam medius humor se immiscet aliquando cum urinatione aliquando per se defluit sine cogitatione, & sensu, quandoque verò sit cum delectatione, & pruritu: & paulò post: Humor iste medius ex levioribus causis, ac maiori facilitate movetur ad exitum; quam seminalis, praesertim in Mulieribus: a quo quod ex levissimo motu corporis absque aliqua cogitatione, & absque sensu proveniat. Ex effectu autem percipitur per fordidationem quandam vitiosam in carne sua, vel in panis. Hæc Gerson. De hac igitur distillatione, ut omnia, quæ ad ipsam pertinent, distinctè colligam, habeo pro solutis tres sequentes Conclusiones: nam, pro Coniugatis addetur vnum quid num. 60.

Conclusio prima: Sicut deliberatè procurare pollutionem, de qua ea complacere mortale est; ita procurare distillationem, quæ fit cum voluptate. Ita Sanchez lib. 9. matr. d. 17. num. 17. Ratio est manifesta, quia tunc procuratur, seu complacetur de voluptate libidinosa, quæ est distillationi coniuncta.

Conclusio secunda: Sicut obligamur remove causas per se influentes ad pollutionem, causas, inquam, ingenerare luxuriam, non verò per accidens, modo iam explicato, ita obligamur easdem remove per se influentes, non verò per accidens ad distillationem. Ita idem ibid. Ratio est eadem, quia semper obligamur remove causas influentes per se ad voluptates illicitas; non verò causas per accidens, modo item explicato. Has autem causas, easdem esse quoad pollutionem, & quoad distillationem, easdemque excusationes esse pro viraque, patere satis potest ex dictis.

Conclusio tertia: Quando distillatio contingit sine vlla prorsus delectatione libidinosa, seu sensuali, quamvis ad sit erectio levis genitalium; ea non est peccatum; unde nulla adest obligatio tollendi eius causas. Ita Caiet. rem. i. opus. 22. artic. 2. §. 6. Aduerte tamen; Sanchez lib. 9. matr. d. 45. num. 2. Laym. lib. 3. sect. 4. num. 18. Reginald. lib. 22. cap. 3. num. 43. Ratio est, quia vel est peccatum, quia distinguitur ille humor, vel quia est delectatio venerea; vel quia est proximum periculum ad veneream delectationem. Non primum: quia, ut vidimus, ille humor non est semen, nec eius effusio generationi prodest. Non secundum, quia nos loquimur de eo distillationis modo, in quo nulla adest delectatio sensualis. Non tertium, quia si illius humoris effusio nullam affert delectationem; non est ratio, cur ipsa sola spectata afferat periculum proximum ad illicitam voluptatem insectandam.

Confirmatur primò: quia nihil potest esse peccatum in hoc genere, nisi sit contra Castitatem; hæc enim virtus est, quæ moderatur delectationes venereas: in casu autem nostro, nullus est venereus sensus.

Confirmatur secundò, ex sanct. Thoma, opus. 64. cap. de fluxu libidinis, qui loquens de distillatione, sic habet: Sciendum est, quod illius humoris effusio non est pollutio, quia ut dicunt Medici sine libidinosa delectatione, & carnis motione nullus potest pollui vigilando. Hæc Sanctus Doctor. Si igitur ea nec est pollutio, nec delectationem afferens, vnde nam peccati reatus orietur? Preterea non immeritò pronuntiant, Caiet. & Margar. apud Sanchez, loc. cit. alique, de distillatione nihil esse perinde ac de sputo, vel sudore, laborandum, nisi ipsam carnis rebellio committeretur. At iam nos loquimur de ea distillatione, quæ nullam delectationem, atque adeò, quæ nullam carnis affert rebellionem: ergo, &c. Iam verò, quamvis hæc propriè pertineant ad solutos, sunt tamen fundamenta vniuersalia, & per diligenter in hoc argumento notanda. Nunc ad rem nostram propius accedamus, formemusque hanc regulam pro conjuga-

tis, nam pro Sponsis diximus, n. 16. pro Solutis autem sufficit, quod hæc tenet dictum est. n. 48.

De tactibus, & inter Coniuges cum pollutionis periculo.

54. Eos actus impudicos, nempe cogitationes, delectationes, aspectus etiam partium minus honestarum, & pilosorum, & similia in ordine tamen ad suum Coniugium exercere possunt inter se Coniuges, etiam cum pollutionis periculo prævisio, sed non inter eos, & sine periculo consentiendi in delectationem pollutionis probabiliter sequendæ: eos, inquam, actus exercere possunt, qui exhibentur propter aliquam causam ex dictis excusantem, secus erit peccatum mortale, si actio sit mortalis in genere luxuriæ, & veniale, si venialis. Ratio ducitur ex dictis.

55. Hinc, quia tactus impudici partium venerearum ex se sunt peccata mortalia in genere luxuriæ; ideo Coniux, qui eos petit ab altero, regulariter in peccatum incidit mortale, si prævidet in se, vel in altero pollutionem, quamvis non intendat. Excipe, nisi sit in loco, ubi gratia, in lecto, ubi adveniente periculo propter modum effusionis possit copula vitæ: tunc enim illi actus impudici essent preparatio ad legitimam copulam, quæ præparationem non esse ex se peccatum, statim supra dixi. Dixi autem, regulariter in peccatum mortale incidit: quia regulariter pro his tactibus impudicis extra prædictum locum aptum ad copulam, non apparet adesse causam excusantem si tamen ea inveniatur, ut si Marius esset Medicus, mederi vitique Vxorem verendis posset, amoto semper periculo consensus, amataque pollutionis prævisæ intentione, ut nimis sæpe dictum est.

56. At verò Coniux, qui eosdem reddit, quamvis pollutionem in se prævideat, si non est periculum dicti consensus, nec illam intendat, licet poterit reddere, et Sanchez lib. 9. de matrim. d. 45. num. 38. sed non poterit ex Capto Palao, de matrim. d. 3. part. 4. §. 2. num. 1. cui adde Præpositum p. 3. q. 6. dub. 26. in. 187. adductum à Diana part. 9. tract. 8. res. 31. Ratio Sanchez est, quia tunc Coniux excusatur: siquidem reddens, dat operam rei licitæ, & debet ex Iustitia. Ratio Castro Palao est, quia falsum esse putat; tunc debere Coniugem reddere ex Iustitia prædictos tactus: nam interveniente pollutionis periculo, Coniuges non habent ius petendi vitæ sententia est probabilis. Aduerte tamen eos tactus, quos concedit Sanchez, non debere esse admodum impudicos, ut sint initium, & inchoatio proxima pollutionis ex prævisis. Tales essent, si vir peteret ab uxore, ut ipsa contrectaret, moveretque verenda ipsius viri, vel idem vir vellet immittere digitos in vas naturale mulieris, ibique persistere quasi copulam digitis cretendo: hi enim non solum sunt actus impudici, sed ipsi met præcuratio pollutionis; quæ procuratio nunquam licet, & solum in Coniugatis non esset mortalis, quando in eo loco sunt, ut dictum est, ubi per legitimam copulam pollutioni possunt obviare.

57. Hinc secundò: Oscula, amplexus, alique tactus manuum, frontis, pectoris, &c. ut item faciem aspiciere, confabulari, & similia amoris signa, si fiant inter coniuges, quando non est nimia voluptas incitans ad pollutionem, non sunt damnanda de mortali, imò nec de veniali; si ex patriæ, vel amoris usu fiant, quamvis prævideatur pollutio, sed non intendatur, nec sit periculum consensus in illam. Ita Sanchez num. 36. etiam esse mortale contra Sanchez putet Præpositum apud Dian. part. 6. tract. 7. res. 65. Ratio est, quia causa amoris, vel amoris sufficienter excusat coniugatos. Censuræ excusaret etiam fratrem, fororèque se more patriæ amplexantes, & in aliquibus locis etiam extraneos, dum post absentiam redeunt in Patriam, ne mutabamini videantur, multò ergo magis excusabit coniugatos.

CAPUT IV.

§. I. De Incestu.

1. **I**N Methodo exp. Conf. lib. 2. cap. 7. §. 7. sic habes: Non est dubium incestum esse speciem luxuriae explicandum in Confessione, quia cum consanguineis, vel Affinibus, contra Castitatem, sive per copulam, sive etiam per oscula, tactusque impudicos, &c. peccatur: nam propterea ita communiter definitur: *Est peccatum luxuria, quod committitur cum persona coniuncta.*

Sed quaestio, an incestus cum Consanguineis differat ab incestu cum Affinibus? & rursus, An incestus cum aliis ex praedictis in uno gradu usque ad quartum (nam in aliis a quarto est simplex fornicatio) differat specie ab incestu in alio? v.g. peccata cum Matre, cum Filia, cum Sorore, cum Nepote, cum Consobrina, sive Consanguineis, sive Affinibus, differunt inter se specie, itaut in Confessione talis gradus sit ex necessitate declarandus? An verò, si quis cum aliqua ex dictis peccavit, etiam fuisset Mater, satis explicet, dicendo, *Incestum commisi*? Quid de peccante cum coniunctis spiritualiter idest, ex Baptismo, vel Confirmatione, & de coniunctis legaliter, idest, ex Adoptione?

Tribus dictis haec, quae satis confusa propter opinionum varietatem, apud Autores sunt; breviter, distincteque ex meo instituto expeditur.

2. Dico probabile esse, nec Consanguinitatem, ab Affinitate. (Ita Sanch. Thom. 2. 2. quaest. 1. §. 9. & Caiet. ibid.) nec unum gradum ex his differre specie ab aliis: Ita Filius, in 1. part. lib. 5. cap. 12. num. 9. uterque apud Dian. part. 1. tract. 7. resolut. 31. Vnde licet sine dubio gravius sit contra unum gradum delinquere, v.g. contra primum cum Matre, quam contra alium; v.g. cum Consobrina; tamen, quia non mutatur species, puto non esse ea speciatim ex necessitate patefacienda. Ratio est, quia in omnibus his una specie deformitas est (licet modò, levior modò gravior) nempe contra reverentiam debitam coniunctis. Quod autem id oriatur interdum ex ipsa natura, ut in primo consanguinitatis gradu, & per alios etiam secundo; interdum verò ex praecepto Ecclesiae, ut in ceteris, & maxime in gradibus Affinitatis, nihil specie diversum ex hoc necessarium inferitur: nam praeceptum superioris, cum aliquid praecipit, ponit materiam praeceptam in ea specie virtutis, ratione cuius illud praecipit: nunc autem Ecclesia abstinentiam ab illis congressibus praecipit, propter eandem reverentiam coniunctis debitam. Quod deinde gradus ipsi non mutant speciem, inde probatur: quia hi nihil aliud inferunt, nisi maiorem, vel minorem coniunctionem: magis autem, & minus non variant speciem, etiam in hac re nostra morali, nisi aliunde probeur esse contra particularem virtutem, vel particulariter contra diversum rectae rationis dictamen. Id quod hic, quamvis multi probabiliter invenire satagant; nihilominus alij probabiliter item non inveniri posse contendunt.

Dices. Afferimus hic numero 2. ex probabilissima plurium sententia, turpem coniunctionem cum consanguineis non afferre diversitatem specificam necessarium in Confessione explicandam, ut diversam ab alia coniunctione strictioris consanguinei; quia licet gravius sit contra unum gradum, v.g. contra primum cum Matre, quam contra alium, v.g. cum Consobrina delinquere; tamen magis, & minus speciem incestus diversam non constituit. Ergo idem Afferere debemus in Methodo Confess. lib. 2. cap. 5. §. 2. & 2. in iniuriis

38. Verum, delectationes morosae, aspectus partium honestatum, turpiloquia, & similia, quae supra diximus non esse mortalia: si sunt a conjugatis sine periculo pollutionis; erunt mortalia pro iisdem conjugatis, si in illis praevideatur pollutio, licet non intendatur. Ratio est, quia in his num. praesenti dictis, nulla apparet causa excusans; neque enim haec sunt signa liciti amoris, perinde ac si ea, quae num. praeced. dicuntur. Quod si causa excusans adesset, dic non esse culpam; sicuti de tactibus partium in honestatam dictum est modò num. 55. fin. de Marito, Medico, &c.

39. Hinc tertio, licet si impudicè se ipsum coniungat, aspiciatque modo dicto n. 45. non sit ex probabili opinione reus peccati mortalis, quando non adest periculum pollutionis: tamen quando illud adest, atque illud praevidet, reus erit; quia nulla causa est in eiusmodi proprio tactu, vel aspectu excusata.

60. Illud hic denique nota cum Sanch. loc. cit. n. 41. Licet paulò ante num. 53. dixerimus, & infra iterum dicimus, solutos peccare mortaliter, si per tactus, aspectus, turpiloquia, morosaeque cogitationes de copula, dent causam distillationis, & commotionis spirituum generationis; quarum naturam numero eodem explicavimus: conjugati excusantur à mortali, quia eiusmodi distillatio, & commotio, non affert grave damnum generationi in conjugatis; & ex alio capite delectationis ex illis insurgenti assenti, non est in iisdem mortale. Eiusmodi enim turpes delectationes, praeter effusionem seminis extra, non sunt conjugatis cum tanto rigore prohibita, ne nimis onerosus sit status maritalis, si in tanta occasione praesentis uxoris, & solis insciptae desiderio, ab illis se abstinere sub mortali obligentur. An conjugatis liceant delectationes ex cogitationibus morosis, dicam lib. 10. v. verius

Tactus, & his similia inter Sponsos

61. Sponsus de futuro valde probabiliter sine peccato licet quaedam amoris signa, qualia sunt oscula; tactus, aspectusque pudici, ac locutiones amatoriae, etiam propter delectationem in illis residentem, sed sine periculo pollutionis, vel consensu in illam, vel in copulam: At nullo modo impudici. Ita Thom. Sanchez lib. 9. matr. d. 45. n. 46. Fagundez, in pract. dec. 9. cap. 5. n. 1. citans Caiet. Med. Val. alioque. Ratio est, quia sponsi videntur ad illa pudica ius consecuti esse ex Sponsalitiis; quo ea tunc ad impudica, quia haec ordinantur proximè ad copulam, quae non est licita, nisi Sponsus de praesenti; hoc est, copulatis Matrimonio saltem rato. Nam excusationem invenio in Sponsos eas actiones pudicas exercentes cum pollutionis periculo praevisto, sed non intellexi, & sine periculo consensu in illam; nam si in occasione esset, ut inurbanus haberetur, si ab illis abstinere posset; posset eas usurpare, quia iam adest rationabilis excusatio.

62. Inter eos, qui sibi vel sponsalia promiserunt, vel invalide ea celebrant, vel sub conditione, si exorata, v.g. fuerit à Pontifice dispensatio impedimenti dirimentis, vel quid simile, nec praedicta quidem pudica amoris signa sunt licita. Ita Thom. Sanchez lib. 5. matrim. d. 5. n. 38. Fagundez, loc. cit. num. 6. citans eundem Sanchez, Sotom. & Gurtierrez, alioque plures nullo contradicente, apud Dianam part. 4. tract. 4. resolut. 131. Ratio est manifesta, quia haec conceduntur Sponsis; sed hi antequam impleatur conditio non sunt Sponsi, sed erunt: ergo, &c.

An Sponsus liceat delectatio in cogitationibus morosis; decernendum spondeo lib. 10. capite 4. Vbi etiam, an Viduis, &c.

Tactus & his similia inter Solutos, Remissive

63. De iis inferius agetur commodius separatim cap. 8. §. 2.

iuriis illatis contra Conſanguineos, vel affines : atque ad id dicendum fuit, iniuriam illatam Patri, vel Fratri non eſſe diverſe ſpeciei ab iniuriis contortis contra ceteros minus propinquos; quia pariter magis, & minus in debito, quod conſanguinei contrahunt non ſe conſuetudine, non afferunt diverſitatem ſpecificam.

Reſpondeo: certe viget non improbabiliſſime paritas. Unde probabiliter conſequitur, tum in hac materia de inceſtu, tum in illa materia de iniuria contra conſanguineos, vel affines inſiſta, non eſſe neceſſario explicandam ejuſmodi diverſitatem, ſed ſufficere, ſi dicatur: *Seco mihi coniunctus contumeliis affecti.*

3. Dico ſecundo, inceſtum cum coniunctis coniunctione legali, id eſt, coniunctione orta ex adoptione alius in filium (quæ eſt inter adoptantem, & adoptatum, ejuſque deſcendentes, ſaltem qui in eius erant poteſtate, quando adoptatus fuit: inter adoptatum, & filios legitimos adoptantis, qui in eius ſunt poteſtate: inter Vxorem adoptantis, & adoptatum, & denique inter Vxorem adoptantis, & adoptatum.) Dico, inquam, hunc inceſtum non eſſe explicandum, ut diſtinctum ab aliis inceſtibus dictis in *num. precedenti*, & nec neceſſario explicandas diverſitates illas dictas in proxima parentheſi. Ratio prioris partis huius dicti eſt ea, quam *num. precedenti* diximus: quia nimirum Eccleſia propter idem motivum reverentiae coniunctis debita, prohibet eiuſmodi congreſſus. Ita de Lugo, *diſputat. 16. de poenitentia ſect. 6. num. 328*. Ratio poſterioris eſt ſimiliter eadem quam *ibidem* diximus: quia diverſitas gradus ſolum indicat magis, & minus, in eadem ſpecie.

4. Dico tertio, inceſtum cum coniunctis coniunctione ſpirituale, id eſt, orta ex Baptiſmo, & Confirmatione (quæ eſt inter baptizantem, & baptizatum, inter Patrinum, vel Matrinam cum ipſo baptizato, inter Parentes baptizati cum baptizante, & Patrinum, vel Matrinam: quod idem eſt reſpectivè in Confirmatione.) Dico, inquam, inceſtum hunc eſſe explicandum, ut dictum ab utroque inceſtu carnali, & legali prædicto in *num. 2. & 3*. Ita Sanchez *lib. 7. de matrim. diſputat. 5. numer. 9*. Sed non eſſe neceſſarium explicare, an ex Baptiſmo, an ex Confirmatione fuerit orta coniunctio: Item nec eſſe neceſſe explicare, an, v. g. baptizans, vel Confirmans peccaverit cum baptizato, an cum Matrina eiſdem baptizata, an cum Matre eiſdem, &c. Ratio primæ partis huius dicti eſt, quia inceſtus ſpirituallis addit circumſtantiam Sacramenti, ratione cuius reducit ad genus quoddam ſacrilegij. Ratio ſecundæ, & tertiæ partis eſt, quia ſemper in prædictis committitur peccatum cum eadem ſpecie deformitate (eſto, graviore, vel leviori) quia ſemper eſt contra eandem reverentiam debitam perſonæ, ex intuitu Sacramenti connexionis.

5. Huc commodè reducere poſſumus, duo, quæ ſuperſunt explicanda. Primum, circa impedimentum publicæ honeſtatis. Secundum, circa inceſtum ſodomiticum. Quoad primum, ſciendum eſt impedimentum publicæ honeſtatis eſſe illud, quod oritur ex ſponſalibus de futuro, valide tamen initis; nam his ita initis, oritur ex Sanchez *lib. 7. de matrim. d. 68. & ſeqq.* impedimentum dirimens Matrimonium inter Sponſam Sponſum, conſanguineos Sponſæ in primo gradu, & contra: id eſt, non poteſt valide contrahi matrimonium à Sponſo, vel Sponſa cum dictis Conſanguineis. Idem etiam impedimentum oritur ex Matrimonio rato non conſummato: cum hoc addito, ut ſi dirimens ex Sanchez *ibidem*; etiam uſque ad quartum gradum; & etiamſi Matrimonium fuerit irritum, ex quocunque capite, præterquam ex defectu conſenſus.

6. Iam ſi quis cognosceret ſororem, v. g. vel matrem, filiãve ſuæ Sponſæ de futuro; rursus, ſi cognosceret ſororem, aliãve conſanguineam ſuæ Coniugis per verba de præſenti, ſed nondum conſummato matrimonio; deberetne in Conſeſſione explicare

non ſolum ipſum peccatum, ſed etiam eius qualitatē, nempe fuiſſe inceſtum cum Matre, cum Sorore, &c. Conſanguinea Sponſæ, &c. Reſpondeo, certum eſt, tale peccatum habere malitiam inceſtus carnalis. Lugo *diſp. 16. de poenitentia ſect. 6. num. 331*. quia eſt probata talis copula per Eccleſiam ponentem in ea impedimentum dirimens, propter reverentiam Coniunctis debita: quare erig ut talis explicandus, Coniunctis debita ſuperius diximus, non eſſe ex probabili opinione in materia inceſtus neceſſario explicandos gradus, ita huius inceſtus oritur ex inchoato matrimonio, conſequenter propter eandem inibi allatam rationem, dicendum erit.

7. Quoad ſecundum id eſt, quoad ſodomiticum, quærimus, an ſi quis ſodomiticè cognosceret Conſanguineum, vel conſanguineam, vel affinem, coniunctione legali, vel ſpirituale, debeat explicare coniunctionem, ita ut non ſatis ſit dicere, ſe ſodomiticè commiſſe ſed neceſſario addendum, ſe ſodomiticè inceſtum commiſſiſſe.

Reſpondeo, neceſſario ſic addendum. Ita Filius *tr. 30. cap. 5. num. 106*. Ratio eſt quia ob reverentiam naturalem propinquis debitam, eiuſmodi peccatum vitæ malitiam ſodomitiæ habet & malitiam inceſtus. Quia vis enim per hunc inceſtum ſodomiticum non impeditur Matrimonium, quia ut impediatur, debet eſſe ſemina-riq. in vaſe naturali; neque per eundem incurritur poenæ contra inceſtum lata quia poenæ fulminantur contra n. eſtum proprie dictum, id eſt, enatum ex copula naturali: tamen, quia ſit contra prædictam reverentiam, non poteſt propriam inceſtu malitiam non participare.

8. Maior difficultas eſt, utrum explicandi gradus, ut g. ſic: *Commiſi inceſtum ſodomiticum cum Fratre, cum Patre, cum Conſobriño*: An ſatis ſit dicere: *Commiſi inceſtum ſodomiticum*? Reſpondeo in noſtra ſententia probabiliter, non eſſe neceſſario explicandos. Ratio eſt, quia omnes eiuſdem ſpeciei, & ſolum ſecundum magis, & minus in eadem ſpecie differunt; id quod, ut diximus *num. 2*, notat quidem maiorem, minus tamen gravitatem, ſed nequaquam ſpecie diſtinctum peccatum.

§. II. Additio.

1. Deo tantummodo hîc animadvertenda, mihi dicta video. Alterum eſt, qui coniux rem habet cum conſanguinea (ex Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 13. num. 2. & ſib. 9. diſp. 27. num. 14*). ſuæ uxoris viventis (non verò affini, ex eodem *ibid. diſp. 27. num. 4*. in primo, & ſecundo gradu; & quæ coniux habet rem cum conſanguineo mariti viventis (nec verò affini) in eodem primo, vel ſecundo gradu; peccat ſine dubio peccato inceſtus; ſed inſuper, propter hunc peculiarem inceſtum, commiſſum, ut dico, cum conſanguineis ſui conjugis (non autem, ſi commiſſum fuerit, ex eodem *d. d. 15. num. 16*. cum conſanguineis ſuis propriis) dicta Coniux, vel dicta Coniux incurrit in duas poenās; ſemper intelligendo, cum eodem *d. d. 27. num. 1*. quando ſemen incidit intra vaſ, nam ſic ſunt yna caro, quæ ratione oritur affinitas.

2. Prima poenæ eſt, ut etiam ante omnem ſententiam, ſub mortali non poſſit ampliùs petere debitum à Coniuge. Ita idem *libro nono diſputat. 30. numer. 2*. cuius rationem dicit ſe nescire, ſed ſolum ex uſu. Quia contraxit cum illo affinitatem ex copula fornicaria, quæ ſi eſt ante Matrimonium initum dirimit ex Tridentino, *ſeſſ. 24. de matrim. cap. 4*. in eundem in dictis gradibus: At cum in caſu noſtro Matrimonium iam initum, (& ſatis eſt ex Sanchez *lib. 7. de matrim. d. 15. num. 6*. ſi fuerit ratum, quamvis non conſummatum) ſolum privatur coniux iure petendi. Poteſt tamen reddere in gratiam alterius Coniugis innocentis, imò & eidem ſignificare, ne expectet ſuam petitionem; non tamen poteſt

CAPUT V.

§. I. De Stupro.

IN *Methodo Conf.* lib.2. cap. 7. §. 8. sic habes: Stuprum est Concubitus Viri cum virgine femina, eadem repugnante: Quare ea consentiente ex probabilissima sententia, est simplex fornicatio. Vnde sequitur statum virginis non esse necesse in Confessione explicare, virgine consentiente; quem, illa repugnante, explicare oportebit.

2. Pari ratione sodomitica copula cum eadem consentiente, est mera sodomia: Vnde nec ibi status virginis est declarandus.

3. Cum se virgo polluit, vel delectatur, &c. non facit nisi peccatum molliciti, de quo dixi cap. 1. §. 1. num. 5. nam propterea suam virginitatem explicare non obligabitur.

4. Ad expediendam Confessionem facit, scire obligationem, quam contrahit stuprator. Dico ergo. Cum virgo defloratur, ipsa consentiente, nihil nec ei, nec parentibus debet deflorator. Ita Less. lib.2. cap. 10. dub. 1. At si vi, vel fraude, promissione virginem quis defloraverit, an tenetur, vel dotare, vel ducere, ac solvere quod promissit. Ita idem *ibid.*

§. II. *Additio.*

De Virgine occulte violata.

AMittitur, sive à Mare, sive à Femina irreparabiliter virginitas per voluntariam seminis effusionem, seu decihonem, etiam sine exteriore procuremente; Vt probat Caiet. 2. questione 152. artic. 1. contra Marr. de Magistr. apud Less. lib.2. cap. 2. num. 120. sed id est coram Deo: nam secundum statum, & quoad existimationem humanam in muliere amittitur virginitas per corruptionem, seu fractionem claustrum virginalis. De utraque amissione aliquid est hic afferendum.

2. Quoad primum: Monialis, quæ ante professionem; vel consecrationem, se voluntarie polluit, quamvis amittat, ut dictum est, virginitatem secundum virtutem; Amen cum non amittat secundum statum, quia integro virginali claustro gaudet, nulle indiget dispensatione ad profitendum, & ad velum suscipiendum, solum virginibus concessum. Et propter eandem rationem, eadem potest sine scrupulo accipere legatum solis virginibus relictum, sequæ ut nubat, virginem pronuntiare, &c.

3. Quoad secundum: Virginem occulte in claustro violatam, se non posse ingerere ad petendum consecrationis velum, etiam si ex hoc infamiam consecuturæ, docet Azor. p. 3. lib. 3. c. 12. Bonac. de matr. q. 4. p. 17. n. 4. alios afferens: at posse Officia propria virginis exercere, imò se offerre ad illa, ne infametur; quia (inquit Azor. *ibid.*) instituta Ecclesiastica non obligant cum tanto rigore. Verum, pace Azorij doctissimi Viri, hæc ratio probat etiam posse, in simili periculo infamæ, non solum in prædicta Officia se ingerere, sed etiam petere consecrationis velum, ut tenet, citato Suar. Pell. cap. 3. de monialib. num. 78. quia pariter id ex instituto est Ecclesiastico.

4. A legatis tamen relictis solis virginibus excluditur à Sanchez, lib. 7. de matr. disp. 91. num. 4. in conscientia, hæc in claustro violata; secus enim servaretur Testatoris voluntas, nisi forte, ni illud acceptet, infamæ gravis periculum subeat; sed tunc debet secreto reddere ei, cui illud competit, vel eius distributoribus, &c. Quod si in aliquo casu, ad acquirendum aliquid, requiratur, ut Virgo sit; sed ut ea excludatur, necessaria sit sententia Iudicis: tunc poterit occulte violata

potest provocare, ut petat. Ita Sanch. lib. 9. matr. d. 8. num. 12. quidquid dicat Texeda apud Dian. p. 9. tom. 8. res. 32. Innocentis, inquam, non si alter consensit ad cum incestum, vel uterque similem incestum commisit; uterque amittit ius. Ita Sanch. lib. 9. matr. d. 31. num. 2. d. 27. num. 3. imò d. 28. num. 2. 5. quare pater potest petere, vel reddere. An possit enim petere, quando videt sibi imminere periculum incontinentiæ? con- dicit Quiraduenas, tract. 9. singul. 12. saltem quando commode dispensationem petere nequit, & periculum est in mora. Sed puto cum communi sententia, non sequitur Diana part. 9. tract. 8. resol. 34. non esse concedendum: quia sunt alia remedia vincendi tenta-

tionem. Dispensat autem huic pœnæ Episcopus, ex Sanchez, lib. 8. matr. d. 12. numer. 10. & 11. Confessus Cruciatæ, *ibid.* numer. 16. Privilegiati Regulares, *ibid.* disput. 16. de qua re in tractatu de Matrimonio. Illud cum Castro Palao, tom. 1. tract. 2. disput. 1. de leg. part. 17. num. præsertim 8. doceo, satis esse probabile, & tutum, non incurri hanc pœnam ab eo Coniuge, qui nescivit eiusmodi accessum ad confanguineam sui Coniugis, esse specialiter ab Ecclesia prohibendum; vel quamvis id sciverit, ignorabat esse huic incestui annexam prohibitionem petendi debitum. Ratio brevis est, quia hæc est pœna ex delicto; quam incurrit ab eo, qui inculpabiliter eam ignorat, æquum non est.

Secunda pœna: Huic Coniugi incestuoso non licet per Canones, mortuo altero Coniuge, cum vlla alia, seu vilo alio amplius matrimonium contrahere sine dispensatione, idque in pœnam sui delicti. Sed certe id non est in usu, ex Navar. Sanch. lib. 7. matr. d. 7. n. 8. quare sine scrupulo poterit nunc ad secundas sine dispensatione transire.

Sed occurrit adhuc advertendum tertium, An sciatur, si sit incestus in aliquo loco castus reservatus, intelligatur eiusmodi esse ille, quod seminat vito, non seminat femina, vel hac seminante, de nequam.

Respondeo. Communiter ab Auctoribus, Bauci de cas. res. casu 3. creditur, esse reservatus, quia iam copula videtur consummata. Sed Verricelli tr. 4. quæst. 27. d. 1. num. 8. putat, non esse censendum reservatum, quia reservatio (nisi expresse contrarium exprimat) semper intelligitur de completo scelere, at dictum scelus est quidem completa feminatio ex parte illius, qui seminat, non vero completus incestus; quia non concutit utriusque seminis commixtio, unde oritur affinitas. Hæc ille. Sed certe non video, quomodo ille non sit completus incestus ex parte seminantis; qui inrevertetur per suam completam seminationem se gignit cum consanguinea, vel affine, cur igitur non erit reservatus, si reservatus est incestus absolute. Ille aliter, qui non seminat, ideo non committit casum reservatum; quia, ex parte sua, non est completus incestus. Et licet adsit in ipso cooperatio cum incestu completo alterius, supponimus tamen esse reservatum incestum, non vero cooperationem ad illum. Quid, si sit dubium, an ille alter seminaverit? Respondeo, multo magis erit reservatus, ut ex se patet. Imò item Verricelli in hoc nobiscum sentit ex eo principio; quia præsumptio semper est, quod uterque seminaverit: fori autem externus, & internus non discrepant, nisi quando contraria veritas certa est, non vero quando est dubia, ex Menochio, lib. 4. præf. 83. num. 62. Molin. tom. 1. d. 197. fol. 3. Sanchez, in summ. lib. 1. cap. 10. num. 13.

violata illud ante sententiam acquirere, quia sententia petit Virginem esse publicè, vel certe non occultè violatam. Dixi (excluditur à Sanchez): nam esse etiam probabile reputatam communiter virginem, licet occultè violatam, posse acquirere tale legatum p. d. *superius* dictum est.

5. Quid de Matrimonio? puella signaculo Virginitatis occultè fessio, peccatne medicamentis, aliisque mediis naviter utatur, quo defectum illum calet, atque ut virgo Matrimonio collocetur? Respondeo, si probabiliter iudicet fore, ut futurus Maritus nunquam hoc vitium cognoscat, nec ipsam, nec Parentes ad occultationem cooperantes peccaturos. Ita Bonac. 8. Dec. pr. d. 10. q. 1. num. 8. Sanchez lib. 6. de matr. d. 27. n. 8. & 9. Nav. c. inter verba, concl. 1. coroll. 16. n. 60. Ratio est, quia nullum infertur viro damnum, nec puella propriè dicitur sic mentiri, dum enim illis mediis utitur, non id agit animo alterum decipiendi, sed animo suum vitium quod manifestare non obligatur, occultandi. Verum, si iudicet fore, ut defectum veniat in viri notitiam, qui illud ægerimè ferat, peccabit graviter contra Charitatem; hoc enim modo præfert occasionem innumeris malis, & præsertim magnæ discordiæ toto ferè vitæ tempore inter ipsam, maritumque. Nota illud (ægerimè ferat.) Huc reduco, si quis sileat se morbo Gallico laborare, quo sit periculum inficiendi incautum vxorem, &c.

6. Non tamen puto violatam illam peccaturam contra Iustitiam; quia non solent Coniuges vitia, quæ habent manifestare, & sicuti Maritus sua occulta non manifestat, ita nec sua patefacere tenebitur Vxor. Adde esse nimis intolerabile, obligare puellam ad se infamandam, vel ad abstinendum à nuptiis, vel ad nubendum hominibus infimæ sortis. Nec est par ratio de contractu venditionis, in quo vitia occulta rei venditæ manifestare modo infra dicendo necessarium est: non, inquam, est par ratio, quia in contractu Matrimonij consuetudo fert, ut sicuti Vir sine iniustitia sua vitia occulta (abstrahendo ab illis, quæ Vxor inficiunt) non propalat, ita non manifestet sua, quantum est ex vi Iustitiæ, Mulier: quæ consuetudo non est in venditionibus.

§. III. De obligatione Stupratoris.

1. Stylum nunc admoveamus ad explicandam obligationem restitutionis, à stupro derivantem. De qua satis, strictim dictum modo est §. 1. num. 4. Pro ea ergo, ut ordinatim procedamus, nominasse oportet, stupratorem posse, Primò virginem volentem, & consentientem deflorare; Secundò vi, metu, similique iniuria; Tertio cum promissione Matrimonij. De singulis seorsim.

2. Pro certo autem suppono. Primò, si nullum damnum deflorata virgo passa est, ad nihil tenet defloratorem. Cum enim huius tota obligatio, de qua tunc agimus, oriatur ex damno facto: hoc non existente evanescit obligatio. Ita Less. Valsq. Turrian. apud de Lugo. lib. 1. de iust. d. 12. num. 16. Hinc si deflorata etiam per vim, bene deinde, & iuxta suum statum nupit; ad nihil obligatur Deflorator: Nam nec pro apertione claustrum aliquid debet, quia hoc malum est irreparabile, & alterius ordinis; nec ob dotem datam à Parentibus, hæc enim semper danda erat, &c. si tamen propter periculum non bene nubendi aliquid virgini dedit deflorator, quamvis illa deinde optimè nupit; poterit in conscientia virgo illud retinere, quia periculum non nubendi pretio fuit æstimabile.

3. Secundò, si virgo liberè remittit, liber erit deflorator: Neque enim requiritur consensus Patris, vel alterius; quia sui corporis, quoad hoc, domina est quæcunque Mulier.

4. Tertio, in foro externo, etiam si nullum damnum virgo passa sit, si tamen vi oppressa fuerit, Raptoris

pœnas incurrit Stuprator, de quibus vide Lessium lib. 2. dub. 9. num. 66. & 68. & Azor. p. 3. lib. 1. c. 13. & c. 14. nos aliquid tangemus cap. 6. §. 2. num. 9. Quid, si virgo violavit, sed nunc non habet, unde resarciat, nec modo possit resarcire, nisi eam ducendo, obligabitur ne illam ducat? Respondeo, ad id obligari per se, dicitur de Lugo, lib. 6. resp. dub. 29. quem vide.

Deflorator virginis, eadem consentiente, quid debeat?

5. Jam vero his positis, communis est Recentiorum sententia, defloratorem puellæ ex eiusdem puellæ consensu, nihil in conscientia debere, nec puellæ, nec parentibus, propter rationem num. 3. dictam. Ipsi vero puellam peccare contra charitatem in Patrem, & in suam aliqui honestam familiam, si publicè peccet ac Patris confurbatio notabilis prævideatur, communem esse doctrinam. Ita DD. cit. & passim.

6. Illa explicatione indiget dictum Recentiorum sententia. Nam si puella occultè consensit, tu verò crime propalasti, ad restitutionem damni teneris; quia si causa iniusta infamationis, unde aliquid damni puellæ emerit, esse supponimus. Idem propter similitudinem puto, si iis modis sollicitates invitam, quibus facile, ut vrbem credatur ea assensum præbuisse: ut de nocte per fenestras ad eius cubiculum penetrare tentares: At verò apud eiusdem puellæ templum committentem à longe comitari, aspicere, salutare, &c. sunt ex se eadem modis, qui infamationem causant. Ideo hæc displicere honestæ puellæ facile quilibet eximare valet, nisi fortè ita sepe, & in his circumstantiis hæc fiant; ut meritò consensum suspicari invitat puella alij possint.

7. Dixi autem num. 5. (nihil debere in conscientia) nam in foro externo, qui defloravit virginem, eam valentem; cogitur à Iudice eam dotare; lege sic habetur, ut notavit Lessius, lib. 2. cap. 7. n. 44. propter hoc num. commune.

Quæstio incidens: An virgo pro primo usu sui corporis possit aliquid amplius pretij petere.

Vbi:

An accepta ob turpem causam sine restituenda?

8. Illud hic per occasionem sciscitabitur aliquis, An virgo licite possit pro usu primo sui corporis mercedem accipere? Quis aut plus, quam accipere solet alij præstituta? Tertio, quæ mensurâ eiusmodi pretium, ut sit iustum, eadem exposcere tutè valeat. Ut hæc quæstiones lucem habeant, altius res est repetenda; & examinandum, An pro quolibet turpi lucro accipi pretium licitè possit; nam deinde ad has difficultates de virginis commodiùs descendemus.

9. Et quidem regulam universalem sic statuo, et Azor. p. 3. lib. 4. cap. 2. 1. Molin. tract. 2. disp. 82. Valent. q. 4. de Iustitia part. 5. §. 2. quæstioncula 5. Salon. contr. 4. c. 3. Less. lib. 2. cap. 1. 4. dub. 8. & cap. 18. dub. 3. Valsq. de iust. §. 3. cap. 7. Dian. t. 1. p. 2. tract. 16. res. 3. 8. alios citans, de Lugo tom. 1. de iust. d. 18. sect. 3. Dicastill. lib. 2. tract. 2. de iust. d. 1. dub. 1. Quoties pretij traditio ex parte dantis, vel receptio ex parte recipientis, vel utraque ex parte virtutis, quæ, ex ratione sui turpis, & illicita contra Iustitiam, toties ultra peccatum, est obligatio restituendi. Quoties verò ipsa receptio est illicita, & peccaminosa contra alias virtutes, quamvis item peccatum antea fuerit contra easdem virtutes, imò & antea peccatum fuerit contra Iustitiam; tamen si ipsa receptio non est contra eandem Iustitiæ virtutem: tunc licitè post impletam conditionem potest recipi pretium, & retineri sine obligatione restituendi. Ratio fundamentalis regulæ est, quia obligatio restituendi non oritur nisi

ex peccato contra iustitiam, ut certum est apud Doctores & dicitur suo loco, cum igitur in prima parte regula contra hanc fiat, non in secunda, ubi erit obligatio, hic non item. Sed explicatis verbis regula breviter expendamus.

10. Dixi primò: In priore parte regula (traditio ex parte dantis) Talis est, si rem tibi det ille, qui ejus non est dominus, & qualis esse in rebus non suis solet servus, & familias, latro, &c.

11. Dixi secundò: (ex parte recipientis.) Talis est, si aliquid recipiat, vel latro pecuniam à te extorqueat, licet enim tu sine peccato des, illi tamen injuste recipit.

12. Dixi tertio: (ex parte utriusque.) Talis est, si sententiæ Episcopus, v.g. pecuniam ab ordinando recipiat, tunc enim tam Episcopus, dum recipit, quam ordinandus, dum dat, illicitè non solum contra Religionem, sed etiam contra iustitiam agunt, ut fusi in tractatu de simonia.

13. Dixi quarto: (ratione sui) Si enim aliunde actio contra iustitiam, ac ipsa receptio ratione ipsius recipientis injusta non sit, non erit obligatio restituendi, v.g. si Cultos nemoris, vel gabellæ accipiat pretium, vel si arbores scindi, vel gabellam defraudari, licet peccet contra iustitiam, unde obligetur Domino nemoris, & gabellæ totum damnum reficere, tamen receptio pretij, quod habet à seculis, vel defraudatoribus, non est ratione sui injusta, sed iusta, cum quibatur ob commoditatem ipsi à Custode, quamvis injustè datam, non obligabitur ad restitutionem dicti pretij. Simili modo pretium, quod Grassator accipit à Petro, verbi gratia pro homicidio in gratiam ejusdem Petri commissio, non obligatur restituere, nam quomodo Grassator contra iustitiam peccaverit, homicidium parando; tamen posita iam occasione, reverteretur quidem ipse obligatus ad compensanda damna, homicidii occisi inde secuta, ac justè nunc petat, & recipit mercedem sui laboris, periculi, &c. quicquid in contrarium consulerit, nimis stricte Navarri in Manuali Latino, capite 14. num. 41. quia nunc nec ratio, nec receptio pretij est ratione sui illicita, imò labori condigna. Talis est etiam receptio pecunie, quam habet Iudex propter sententiam injustè prolatam. Quomodo enim deliquit contra iustitiam, lædendo partem cui debet omne damnum reficere: tamen, ob eandem rationem, non peccat nunc contra iustitiam, recipiendo pretium pro opere, quamvis injustè prolatam, dico: nam propter justam nihil accipere à cliente, vel retinere Iudex, vel quis similis potest, idque propter eandem doctrinam, quam explicamus, quia tunc ipsa receptio est iusta ratione sui: Si enim sententia est iusta, debetur ea Clienti, si debetur, ergo ei vendi per pretium à Iudice justè nequit. Pari denique modo nequit Vxor accipere iustè à Marito pretium, ne adulteret, quia ad non adulterandum tenetur Vxor ex iustitia ipsi marito: ergo venderet Marito, id quod Mariti est.

14. Nonnulli putant tum dictos Iudicem, Vxorémque, tum similes, licet non possint justè accipere pro sententia iusta & pro omissione adulterij quidpiam à Cliente, & Marito posse tamen ab alio tercio extraneo, nec agente in gratiam, seu nomine Clientis, vel Mariti. Ita de Lugo, *tomo primo de iustitia d. 18. sectione prima numero 64.* citans Vasquez; hanc eandem sententiam sequitur Sor & Ioan. de la Cruz, apud eundem de Lugo, *loco mox citato* Favent huic sententiæ ea, quæ dicam num. 21. Ratio est, aiunt, eadem, quam inculcamus, quia tunc talis receptio potest esse iusta, ratione sui, nam Iudex, & uxor nihil debent ex iustitia vendere, quia venditione posita subibant novam obligationem ex iustitia; antiquam enim habebant ut Iudex, & ut uxor respectu Clientis, Mariti; at nunc

Part. I.

novam subeunt, ut habentes pretium ab extraneo in gratiam ipsius extranei. Hanc sententiam cum dicta limitatione approbat de Lugo l. c. sed deinde idem l. 2. de iust. d. 37. sect. 11. n. 126. cum Molin. ab eodem cit. eam absolute reprobant: Nihilominus sic limitata non videtur improbabili: solum in praxi semper timebo; ne in gratiam Clientis, & Vxoris detur pecunia. Neque dicas hinc sequi simili modo iusto pretio posse vendi à Iudice, & Vxore hanc novam obligationem ipsius Clienti, & Marito: ne id dicas, inquam, quia hæc nova obligatio nihil addit emolumenti ipsi Clienti, & Marito, cum ipsis satis superque sufficiat ad suum ius consequendum antiqua obligatio: ergo nihil ipsis venderetur, ergo injustè reciperetur pretium, &c. At extraneo aliquid venditur, nempe obligatio ratione ipsius, quæ antea non aderat, &c.

15. Rursus in secunda parte regula: Dixi primò: (quoties receptio est illicita contra alias Virtutes.) Talis est, si quis quid recipiat, verbi gratia, contra Temperantiam, ut si recipiat pecuniam à te, ut se inebriet, Talis si pecunia, quam justè recipis à tuo Censuario; velis tu uti ad ludendum, fornicandum, &c. non enim obligaberis ad restitutionem acceptæ pecunie; licet enim pecces contra alias virtutes, non tamen contra iustitiam. Idem evenit in Histriionibus, & Parasitis, qui licet actu peccent contra Castitatem, turpia, verbi gratia proferentes, non propterea injustè recipiunt mercedem sui quamvis peccaminosi famulatus.

16. Dixi secundò: (quamvis peccatum antea fuerit contra alias Virtutes) Talis est receptio pretij, quod habet Faber ob idolum, v.g. edolarum infideli: esto enim, peccaverit contra Religionem, vel Fidem, adhuc tamen potest pretium laboris accipere, & petere; quia hæc acceptio non est in se contra iustitiam. Talis item est, quando meretrix accipit pretium pro usu sui corporis homini concesso; peccavit enim contra Castitatem, sed nunc pretium justè recipit, petitque sine peccato: Vendidit enim non quidem peccatum, quod, cum sit nihil, invendibile est; sed commoditatem, sed famulatum sui corporis, sed honorem suum, sed periculum aliquando suæ vitæ quæ sanè pretio sunt æstimabilia. Illud in hoc exemplo nota, publicam meretricem posse, etiam in foro externo, petere pretium sui corporis: quod prohibetur fæminis honestis; hæc enim, licet in conscientia possint petere, & retinere pretium pro actu turpi: tamen à foro externo puniuntur, & in penam delicti, privantur pretio, post sententiam.

17. Dixi tertio: (quamvis peccatum fuerit contra iustitiam, &c.) Talis est, quando Iudex pro sententia injusta. Talis, quando Grassator pro homicidio. Talis, quando uxor pro adulterio jam facto, &c. ut ex hoc liquet.

18. Dixi denique quarto: (post impletam conditionem) nam ante semper adest saltem consequenter obligatio restituendi. Det, verbi gratia, Petrus centum aureos Grassatori, ut aliquem occidat. Dico Grassatorem, antequam impleat conditionem, id est, antequam hominem occidat, teneri ad restituendum illum censum. Ita de Lugo *tomo 1. de iust. d. 18. sect. 3. num. 45. & 49.* Ratio est, quia tenetur ex iustitia rescindere hunc contractum, & non stare promissis, posita autem rescissione jam non habet titulum ea centum retinendi, & consequenter habet obligationem restituendi. Idem dic, si pretium acceptum fuit à muliere ob futuram fornicationem, & à quocunque ob futurum quodlibet peccatum, nam semper adest obligatio peccandi, atque adeo rescindendi promissionem, & consequenter restituendi. Id quod non ita esse, si jam peccatum factum fuit, ex se patet: nam illud non fuisse, non est amplius in mea potestate: Cum ergo ex alia parte in eo peccato jam parato inveniatur mens labor, vel quid simile dignum mercede;

A 2

mercede; illa non sum modo dicto de fraudandus.

19. Iam verò, si res turpis exhibita, sit pretium autem nondum sit traditum; sepius dixi, peti illud sine iniustitia posse: At an negari possit, nondum dixi. Id ergo explicatius proponamus, & illustremus. Promissi Graffatori; meretrici, honesta puella; Iustitiae, Iudici iniusto, &c. centum aureos ob turpes actiones ab his respectivè gerendas; si eas plene exhibuerint; poteritne tu iis petentibus ea centum negare, & in conscientia non solvere? Respondeo: ex nostra, communiorèque sententia non poteris. Ita Rebell. Less. Turr. Mald. Solv. Azo. alique quos citat, sequiturque Diap. mox citandis. Adde Dicastill. lib. 2. tract. 2. de iust. d. 6. d. 1. num. 12. si enim promissisti, & illi ex sua parte rem vendibilem posuerunt; non est, unde tu ab obligatione restituendi liber evadas. Excipe semper, nisi leges irritaverint pactum, seu promissionem; ut certe fecerunt in promissionibus simoniacis. Addit de Lug. r. 1. de iust. disp. 18. sect. 3. num. 47. & num. 59. si negari licetè posset pretium pro re turpi, negare etiam iuste posset adolescentis matrimonium puellae, si ut eam defloraret, illud verè promissit: jam enim promissit pro re turpi, & tamen omnes ferè Doctores clamant negare non posse.

20. Dixi (ex nostra sententia: nam non ignobiles Doctores docent, neminem teneri ad solvendum alteri, quod pro re turpi illi promissum est, secluso juramento quamvis promissarius conditionem plenè posuerit; Idque in omnibus casibus, tum scilicet in iis, qui per leges puniuntur, quales est fornicatio mulieris honestae, homicidium, adulterium, &c. tum in quibuscunque aliis. Ratio est (inquiunt) quia promissio illa de re turpi patranda, fuit nulla, nec ullo modo obligans, utpote peccaminosa: quare nec erit ex obligatione servanda. Addit. Navarr. in man. cap. 17. num. 40. dationem, & acceptationem, pro re turpi commissam, esse novum peccatum, quia est approbatio peccati commissi. Sed certe hoc dictum Navarr. à veritate procul est, ut ex dictis colligi potest.

Hæc sententia, quæ probabilis censetur à non paucis, Less. l. 2. c. 14. dub. 3. n. 60. & c. 18. d. 3. n. 2. Dian. p. 2. r. 16. resol. 38. & p. 4. r. 4. resol. 27. Nau. Val. Comito. apud Dian. loco citato & multis Canonistis apud Azor. p. 3. lib. 4. cap. 21. quest. 2. mihi, & communiter Recentioribus non placet, ob rationem dictam num. præced. quia tamen tot viri docti eam nequaquam rejiciunt, nec ego rejicio, sed aliis melius expendendam relinquo.

21. Dictum est de acceptatione pretij pro opere turpi: quid pro omissione operis turpis, atque aded pro opere bono? Si verbi gratia, Petrus sit deditus ludo, scortis, blasphemis, & ego illi hæc committat, pro pecunia licetène ille accipere, & retinere potest, posito, quod ea non committat? Respondeo, licetè posse. Ita de Lugo aliis cit. tom. 1. de iust. d. 18. sect. 3. à num. 66. quia quamvis ille astringatur ea peccata ex aliis viribus non committere; non tamen ex Iustitia saltem mihi debita: quare si omittat ipse gratiam meam, & sub nova hac obligatione, iuste præmium retinet. Si ea peccata non committere deberet mihi ex iustitia, nihil à me posset accipere, propter hæcenus dicta. A me, inquam; nam num possit ab altero, colligi ex dictis, num. 14. Nec in casu nostro adest simonia. Valquez, apud eundem de Lugo ibidem, num. 99. quia hæc quæ donantur ad avertendos homines à malo, vel alliciendos ad bonum, gratis donantur, vel sub conditione, non verò in pretium, quo etiam pacto excusantur à simonia Fideles, quando munusculis alliciunt infideles ad fidem, vel pueros ad Religionis ingressum.

22. Porro ex dictis jam facile respondebis primæ quæstioni num. 8. propositæ: Ante patratum enim stuprum, debet virgo rescindere promissionem, & reddere pretium; juxta dicta num. 18. At eo patrato, potest licetè, & iuste illud in conscientia petere, ac retinere, ut ex dictis præsertim numero, 19. patet.

Nonnulli (ut id hac occasione dicam) rejiciunt scilicet pulum conjugatæ, quæ accepit pecuniam pro adulterio, aiunt enim pecuniam deberi ab ipsa (scilicet, ne patratum) tradi Marito, quia Maritus est Dominus corporis Vxoris. Ita Mol. Reg. Bannez, alique apud Dian. p. 2. tract. 17. resol. 7. Sed hos licet doctissimos, non audiam nec audiant alij non ignobiles Doctores, Megala, Becina, Graffis, Diana eos citans, d. resol. 6. Ratio militat deur esse, quia Vir non est ita Dominus corporis Vxoris, ut in illud perfectissimum habeat dominium, sed solum ita, ut illo uti queat in debito conjugali commercio, aliis exclusis, quod certè non tollit vxori facultatem acquirendi, licet cum peccato, ex turpi sui corporis concessione. Vxor enim non est sicuti mancipium, quæ quia incapax est dominij, quidquid acquirit, Dominus acquirit, &c.

Quantum pro usu corporis iuste exigit Mulier?

23. Ad posteriores autem quæstiones, quæ pretij taxam inquirebant, communis responsio est: Etatis omnibus; id est, personæ nobilitate, pulchritudine, grate, honestate, &c. esse id decernendum; plus enim reetur honesta, & nōnini pervia, quàm omnibus obnoxia, &c. Verum, ad hanc responsionem animus qui expetitur aliquid, & magis determinatum desiderat, non enim acquiescit.

24. Distingunt nonnulli; Vel enim sermo est meretricis, vel de femina honesta. Meretricis, (ait Lugo, tom. 1. de iust. d. 18. sect. 3. num. 47.) non potest petere, vel accipere nisi quantum plus minus habet ipsa eadem à cæteris conquerere? Hæc enim emptio, & venditio inter illam, & amicum: dat pretium, illa usum corporis; cum igitur constet emptio, & venditionis iuste requiratur, ut pretium illud, quo communiter res venditur; ita erit & hæc. Quare si meretrix dolo fingens se esse honestam, etiam talis in communi opinione non sit; vel fingat ab aliis multum accipere, plus notabiliter accepto obligabitur excessum restituere: nisi fortè ex circumstantiis colligat esse liberalem donationem amantissimæ ego tunc adesse præsumam, quando is spontè & exactus à meretrice tantam, vel tantam mercedem petierit. De promissione nimis prodiga, vide que dixi cum de juramento.

25. At verò femina honesta potest petere, & sumere quantum ei placet. Ratio est, quia in his, & similibus rebus, quæ pretio statuto, vel vulgari carent; tantum res potest vendi, quanti iam æstimat, qui vendit. Puella honesta plurimum potest suam honestatem æstimare. Vnde videtur meretricem, de qua num. præcedentis fuit locutio, potuisse initio suæ prostitutionis plus accipere; at ubi tanto, vel tanto pretio honestatem suam æstimavit, huic æstimationi debet stare, secus, vendideret, supra æstimationem.

Hæc ex de Lugo. Fateor hæc distinctionem esse probabilem; sed quoniam non improbabilis est sententia (afferenda infra, lib. 8. tract. 3. cap. 7. §. 4. num. 20. et Val. Tol. Sà, ubi respondebimus arg. allato à de Lugo) dicens in rebus, quæ non sunt victui, ac vestitui, & his similibus necessaria, quemlibet posse rem suam vendere, quanti sine fraude potest; sic enim conceditur Falconem, Canem venaticum, Gemmam tanti vendere, quanti quis potest; quia hæc sunt ad delicias, non ad necessitatem: cur etiam id non sit sentiendum de meretrice, quæ usum actuale suum corporis velit huiusmodi, huic carius, ut ei liber, sine dolo vendere? Addidi (sine dolo,) nam si mendaciis vratur, & fallaciis, non illa solum meretrix, verum etiam quæcunque aliâ honesta, similibus utens, paris erit iniustitiæ rea.

Defloratur

erat notum femina, non propterea vit exculari à matrimonio potest; quia potuit tunc femina putare de illo voto (ut solet) fore, ut pereretur dispensatio. Scio à Diana *pari. 3. tract. 14. resol. 38.* putari probabile hunc votum, ante promissionem matrimonij tactam defloratam, debere votum servare; quia viget prior promissio facta Deo. Verum, an id sit probabile, penes ejus auctoritatem sit.

36. De hoc autem Castitatis Voto omnino peti debet dicta dispensatio, non quidem, ex Less. *lib. 2. cap. 10. dub. 4. num. 34.* quasi sit necessaria dispensatio ad contrahendum, & ad reddendum debitum; jam enim diximus non esse obligationem servandi hæc vota in concurrentia dictæ promissionis, idque in favorem violatæ; sed ut vit possit petere debitum, & post mortem uxoris aliam ducere.

37. Dicam est *num. 34.* (nisi legitima accedat exculatio:) nam etiam si fuerit jurata promissio, excusabitur, ex Sanch. *lib. 1. de matr. d. 10. num. 8.* sed est contra Molin. *d. 106. num. 40.* Primum deflorator ad non ducendam defloratam, si superveniat aliquod impedimentum dirimens; de quo obtineri dispensatio non possit; nam ad impossibile nemo tenetur. Si tamen potest, certe impetrare omnino debet; quia debitor semper obligatur ponere media, saltem ordinaria ad solvendum creditori. Quis enim non obligabitur ad laborandum secundum suum statum, ut furto ablata restituat? Quid, si impedimentum hoc dirimens præcessit promissionem? Respondetur eodem modo. Ita de Lugo *loc. cit. sect. 4.* licet contrarius sit Sanchez *lib. 5. de matr. d. 5. numero 26.* quando promissio fuit absoluta, nulla facta mentione petitionis dispensationis, sed solum data fide de matrimonio. Si enim impedimentum est dispensabile, debet à stupratore eius dispensatio obtineri; ad hoc enim se obligavit promittens matrimonium; vel certe si fide promissit, refarciat damnum, dando dotem competentem: ad id enim saltem obligat deceptio. Solum non obligabitur, quando femina seipsa decepit, sciebat enim, verbi gratia impedimentum, & prudenter advertere poterat fictum animum stupratoris qui non intendebat dispensationem petere, quam tamen sui deceptionem ratio esse in mulierculis, notabo mox *numero 49.* in simili: Non obligabitur etiam, quando ipse stuprator inculpabiliter ad eam necessitatem petendi dispensationem non advertit; vel impedimentum ei incognitum erat, & ex alia parte ejus verba non significabant promissionem de dispensatione petenda. Tunc enim (ut etiam in præcedente casu) absit vis, vel fraus stupratoris. At si significabant, licet ipse non adverterit, tamen cum se ipsa dederit causam deceptioni, obligabitur saltem damna puellæ refarcire: si non matrimonio, quod non promississet, si advertisset, certe subsidio dotis, quo refarcitur deceptio.

38. Excusabitur secundò deflorator, si mulier fornicetur postea cum alio, vel simile quid dignum divortio committat. Ita Dian. *pari. 3. tract. 6. resol. 53.* si enim hæc, matrimonio jam contracto separationem concedunt; multò magis concedent non contrahere.

39. Excusabitur tertio: Si ex tali matrimonio probabilius timeatur oriturum magnum scandalum, vel fore malum ejus exitum per rixas, discordias, &c. Sicut enim hæc dissolvunt sponsalia & promissionem, de qua loquimur. Quare lege Sanchez, qui docet, quantum hoc scandalum, & similia esse debent, ut dissolvantur sponsalia; nam illa etiam hic vltui erunt.

40. Excusabitur quarto: Si se virginem finxit mulier; tunc enim fiet compensatio, ut sicuti mulier virum decepit, fingendo se esse intactam, sic vir non observando promissionem matrimonij. Quod si vir ex se credit illam virginem, & ideo verè promissit, certe non erit obligatus ducere, quia ipse virginem

volebat, & sub hac conditione promissit: At tunc compensare damnum mulieri, ex ipsa copula illatum? Respondetur hoc (saltem occulta etiam in hac copula) vix vltum solet esse, solum igitur remanere obligatio restituendi pretium pro ipsa copula, ad gratiam viri consensit mulier, sed fortasse commo- ter hujusmodi semi-honestæ mulieres suum corpus cum aliis concedentes ob promissionem matrimonij expressè petant, quod rarum est, remittere videtur, quia pulchritudinem.

41. Excusabitur quinto: Si vir puellam tergi- taxat, quamvis tactibus impudicis: cum enim promiserit, ut supponimus, conjugium propriè copulam, non debet tactibus. Quod si tactibus cogniti ab aliis fuerint tale esset osculum publicum, & inde infamia nata sit contra virginem; erit excusandus: Vel enim promissisti matrimonium tactibus potest & copulam; copulam autem non obtinisti, five virginitas, five utriusque causâ; & tunc non tenetur ad nuptias. Ita Sanchez *lib. 1. de matr. d. 10. num. 8.* quia non est posita principalis conditio; obligatio tamen ad damnum, quod forte ex tactibus ortum ex se patet. Vel promissisti matrimonium solum, ut g. osculo: & tunc puto te obligari ad eam damnum, propter pactum jam initum. Sicut enim superioris dignitatis promissit virgini, ut illam duceres, ret; matrimonium; eam debet ducere, non oblatum illo excessu, ex de Lugo *loc. cit. sect. 2. n. 32.* quia tunc tunc ne promissionis debitus est totus ille excessus: ita su nostro, &c.

42. Ex alio capite puto etiam esse probabile, tum hanc solum tangentem puellam, & Matrimonium promittentem: ut item virum illum excedentem dignitate, non obligari regulariter ad eam ducendam; sed solum ad damnum compensandum. Quam enim (ait Lessius, *lib. 2. c. 18. d. 1. n. 9.*) aliquid promittitur, excedens valde valorem rei, quæ potius non censetur velle se aliquis obligare, nisi quædam opus valor exigit: quare, cum in casibus nostris Matrimonium valeat plus, quam tactus ille, vel quæ illa virginis infamia copula, non censetur illi se illud obligasse. Notanter dixi (regulariter): tum si verè promiserunt animo se obligandi, non vnde possint hi à servanda promissione resillire, posserim, quia honesta Mulier potest suum corpus vendere, quantum ipsi placet, ut *superius n. 3.* diximus satis.

Quando deflorator, vult promissionem servare, & virginem docere, illa verò, vel Parentes recusant, an obligetur alia via dampnum reficere, dicam mox *n. 48.*

Promissio matrimonij ficta.

43. Quamvis fictè, & sine animo se obligandi promiserit quis mulieri violatæ matrimonium; tamen obligabitur ad refarciendum totum damnum; quia ejus damni per illam fictionem ipse violator causa est. Ita DD. cit. & *passim.* Nec obstat votum, five subquens, five præcedens. Ita de Lugo *1. de just. d. 1. sect. 3. num. 47. & 48.* ut ex dictis *num. 35.* colligi potest. Idem puto, si fictè quis de præsentis Matrimonij cum aliqua contraxit, & sub eo prætextu violavit. Idem denique, etiam si per promissionem fictam solum extorserit oscula, & tactus: semper enim damnum illatum reficere propter dictam rationem debet, etiam ea virgo non fuerit, sed Mulier honesta, &c. Ita *ibid. num. 48.*

44. Difficultas ergo solum est, An satis sit, si violator tunc refarciat alia via æquivalenti, non autem Matrimonio, quod fictè promissum est. Et communis sententia est, non esse satis, sed Matrimonium contrahere omnino debere. Ita S. Thom. *in 4. dist. 47. q. vnic. art. 2. ad 4.* aliique multi apud Sanchez *lib. 1. de matr. d. 10. n. 2.* contra Præpositum allatum à Diana, *pari. 3. tract. 14.*

Dubium incidens.

De Muliere sicē copulam promittente.

49. Ex quomodolibet promissione nullam obligationem induci, ex se patet; tum quia promissio vera non est; tum quia etiam si esse deberet, ut dixi *supra*, cap. 1. §. 3. num. 18. rescindi, ut potest de peccato committendo. Illud ergo hic explicandum est, An si mulier accepit munera ab Amasio, obligetur restituere? Et restituere quidem obligabitur, si accepit ex pacto futurae copulae, pactis, inquam, siue explicito, siue ut saepe in hac materia evenit, implicito: quia tunc paritudo obligatur rescindere pactum. Verum, si sine pacto sed ex liberalitate Amasii accepit, qui eam iis muneribus allicere tentabat, spe concepta de copula; duae sunt difficultates: Altera, an mulier ea sine peccato accipiat? Secunda, an accepta restituere teneatur?

50. Ad priorem: Puto in Praxi, & communiter non solum mulierem indecorē ea recipere, sed etiam si mulier verbis dicat, se recipere, sed nolle consentire; tamen re ipsa foveret amorem alterius, qui semper in praxi putabit, admittit à puella munere, facilius eam expugnari posse. Quod si in rarissimo casu id non esset, & donatio amasii ex parte sua jam completa sit ut si amasius eam rem dederit, seu consignaverit mediatori inter ipsum, & puellam: mera acceptio mulieris non esset ex hoc capite peccaminosa, non enim esset causa illicitae donationis; quia haec jam supponitur completa, & ex alia parte jam supponitur nullam esse cooperationem cum alterius peccato.

51. Vnum nota: certam moraliter tibi debere esse pravam mittentis munera voluntatem; scilicet, licet recipis, quia non praesumendum est; nisi constet delictum velle committere.

52. De Lugo, tom. 1. de iur. d. 18. sect. 3. num. 51. excusat etiam aliquando à peccato mulierem, quae scit animum depravatum mittentis munera, sed munera ipsa id ex circumstantiis non significant: possent enim (inquit) ex titulo amicitiae, vel honestae Amicitiae mitti. Adde, & titulo futuri Matrimonij: quia ratione concedit in Aula Regis Puellas nobiles posse obsequia, & munera nobilium Iuvenum acceptare; solum enim si significatur servitus illis nobilibus feminis debita, vel desiderium nuptiarum; non verò turpe commercium. Illa igitur puella non censetur assentiri inhonestae juvenis intentioni, sed indifferenti illi obsequio dumtaxat. Haecenus ex illo. De hac re lege novissime Thomam Hartard. debitor benignis loquentem, *part. 1. tractat. 1. cap. 5. resol. 10.* Verum, non aequiesco, quando de depravata voluntate, mittentis puella certa est. Fateor enim posse illa munera recipi ex illis honestis sed nunc de facto cognoscuntur mitti ex inhonestis, & ex intentione mala, quam fovere ea recipiendo, mulieri nullo pacto licet. Praxis igitur illa Antica solum in culpa incerta, & dubia admittatur, explodatur in peccato certo. Posset etiam puella non reicere publice illa munera, quando, si puella malam juvenis intentionem occultam, cum eisdem juvenis infamia propalaret. Sed quia praedictis nobilibus, qui solent de suis amoribus gloriari, ea mala intentio infamiae non vertitur; ideo regulariter ejus munera poterant, & debebant in praedicto casu non admitti.

53. Ad posteriorem: Puto mulierem sic accipientem non obligari ad restitutionem. Ratio est, quia recipiendo non peccavit contra Iustitiam: jam enim liberaliter dedit amicus, sciens, ut supponimus, mulierem neque explicitè, neque implicitè ea acceptare cum pacto copulae. Liberalitati autem, non ex Iustitia, sed ex gratitudine, sine obligatione restitutionis, datur retributio. Quare si sua spe frustratur amasius, sibi, suaeque credulitati imputet: Sicuti quando quis

Aa 3 inservit

infervit, vel munera gratis dat Principi, vel Episcopo, intentione conquirendi dignitatem, vel beneficium, quod deinde non confertur; Principem nullo modo ad ad restitutionem urget, sed suam inanem spem meritis deplorat.

CAPVT VI.

§. I. De Raptu.

1. **I**N Methodo Conf. lib. 2. cap. 6. §. 9. sic habes: In duobus differt raptus à stupro. Primò, quia stuprum semper est cum virgine, at Raptus est de quacunque muliere, imò etiam puero, qui sanè Raptus est omniū turpissimus.

2. Secundò, Stuprum solum dicit violentiam, vel ad summum fraudem: at Raptus præter violentiam, addit abductionem. Ita Filius. 2. tr. 30. c. 6. & me citato Diana, p. 9. tr. 8. ref. 2. citatisque etiam Hurtado, Præposito, aliisque. Est enim Raptus peccatum luxuriæ, quo persona aliqua abducitur cum violentia, ad turpem actum cum ea exercendum. Addit igitur malitiam contra iustitiam atque aded specialiter confitentiam.

3. Abductio Sponsæ de futuro ut item Sponsæ de præfenti, id est, Coniugis per duos menses ante consummationem Matrimonij, ad quod consummandum prædictum tempus conceditur; Abductio, inquam ejusmodi sponsatum, si est ad finem ritè complendi Matrimonium, non est raptus. Ita Filius. *ibid.* quia, etiam repugnantibus Parentibus, non est abductio ad id, quod est prohibitum: sed si est ad illicitum finem, explendæ scilicet libidinis; erit Raptus speciatim in Confessione manifestandus.

§. II. Additio.

1. **A**D Raptum tria ex dictis requiruntur. (Lege f. 5. Sanchez lib. 7. de matr. d. 12. & 13. Less. l. 4. c. 3. d. 9. aliisque: Primò, vi illata: Secundò finis in honesta libidinis, in qua includitur finis Matrimonij contrahendi; nam eo modo, id est, violenter Matrimonium velle, inhonesta libido est. Tertiò, abductio. Nonnulla addamus de singulis.

Vis illata.

2. Quare, si vis inferatur renitenti mulieri cuiunque, etiam non virgini, quamvis Parentibus violentibus, vel tum muliere, tum Parentibus invitis, vel solis invitis Parentibus, ipsa Muliere consentiente, semper erit raptus explicandus in Confessione, quia semper in prædictis modis præter malitiam luxuriæ adest malitia violentiæ, quæ est contra iustitiam. Nomine Parentum hic veniunt quicunque sub sua potestate mulierem forde habent, Pater, Tutor, Curator, Maritus, Sponsus, Amici, Consanguinei, &c.

3. Petes hac occasione: Qua ratione se gerat mulier, ne peccet, quando vis illi inferatur? Respondeo, ex S. v. Luxuria, 16. *Que ab aliquo opprimitur* (inquit) *tenetur ad sui defensionem illum ledere. An verò tenetur clamare, & resistere, quantum possit sine periculo vite, & fame non convenit inter Doctores. Ego isti accedo, qui resistendum putant.* Hactenus S. v. Ego verò non solum istud accedo, verum etiam puto tutum nullo modo esse non accedere. Ratio est, quia secus Mulier cooperaretur cum alieno peccato; esto, certissima sit se propriè delectationi non consentiam.

4. Sed quid si resistere nequeat? Respondeo, ex Tol. lib. 5. cap. 1. n. 10. *Si femina* (inquit) *cogeretur ad turpem actum, dummodo ista interius non consentiret illi, quavis patretur ab altero, & sentiret etiam delectationem, sed sine consensu in ipsam, non peccaret, nam agens absque consen-*

su, non agit; cum consensu autem, est mortale.

5. Quid denique? facillè credam femine, oppressam non consentire? Respondeo, ex de L. tom. 1. de iust. d. 13. l. c. 10. n. 199. *In praxi* (inquit) *credendum est, violentiam oppressionem, & abique consensu aliquo modo resistere, & violationem impedire, & metu, ob animi imbecillitatem, & aliquando etiam latentem lasciviam affectum, quem manifestare amicus desunt, consentiunt femina, saltem inviti, qui tamen sensus, licet ex parte involuntarius sit, sufficit ad peccatum grave, quem consensum, sicut & congressum ipsum desunt virili fortitudine impedire, & rarissime coniugum delectationem turpem ab inviti omnino & relictæ captare velle.* Hæc de Lugo. Cum autem mulierem impedire potuisset, intellige, illam deinde apponere non solum negativam resistenciam, sed etiam positivam, id est, motum, & agitationem congruentem quantum potest. Si enim quicquid ipsa remaneat, cooperatur peccato alterius? nihil enim ille alio scampina quatit, nisi quietam congressui se præbere. Quod si propter suum motum, semen viri extra mittatur; invadenti imputabitur, non ipsi iure relaxari; & nota *ibidem* de Lugo, ipsam non posse scire, quamvis viro seminante: quia ad id nullum ius habet, quare quantum potest ei seminationi resistat esse.

Finis inhonesta libidinis.

6. Si ergo est ad alium finem, ut si rapetur puer, ut fieret serva; Plagium esset, & vocaretur, quod species furti, non raptus.

Abductio.

7. Hinc, si per viam sine abductione de loco ad alium, femina quis copuletur, peccabit quidem peccato contra iustitiam, specialiter confitendo, sed propriè raptum non committet. Ita *suprà* §. 1. *idem* dic, si per fraudem: Nam dolus, & frans violentiæ æquipollent, *l. unica, §. & si quidem, & penam autem, cap. de rapu virg.* cum perinde fiat iura contra iustitiam. Pari modo si eandem cogit per vim duccendo de vno cubiculo ad aliud, vel de loco ad locum non valde distantem in eadem domo seu prædio, non diceris propriè rapere, licet, violentiam specialiter confiteri debeas; quia non est vera abductio illa, quæ mulierem in diversum moraliter locum non transfert.

8. Si Mulier rapiat, abducaturque virum, etiam a finem libidinis non esse propriè raptum, docent metum non pauci apud Sanch. citatum: Ita ipse Sanch. G. Hurt. Præp. Pont. Reg. alique apud Dian. p. 10. tr. 8. ref. 28. contra Marant. Averlam, Martinum. Sed intellige quoad penas *more* dicendas, quæ solum fulminantur in viros rapientes feminas, non contra: ceterum, si verè adfuit violentia, adfuit & malitia contra iustitiam, quare cum adfuit etiam vera abductio, ut supponimus, non est, vnde negandum sit illam esse quoad culpam, raptum.

9. Hæc, quoad culpam. Quoad penas, sive quæ sunt in corpore Iuris Canonici c. Raptor, 33. c. statum 27. d. 2. sive in Tridentino sess. 24. c. 6. de ref. matr. hæc numerantur, (pena enim capitis, aliæque, quæ insigniuntur per Ius Civile, & quidem semper post sententiam, ad nos non pertinent; videatur Lessius lib. 4. cap. 3. m. 68. & Azor. p. 3. lib. 3. cap. 15.) Prima est, ut raptor aliena sponsa, publica poenitentia puniatur. Secunda, ut idem non possit amplius cum vlla alia matrimonio contrahere. Putatur autem à Doctoribus, hoc esse impedimentum impediens, non dirimens, imò hoc ius jam esse vltro abrogatum. Tertia, ut tum raptor, tum ejus adjuutores sint ipso facto excommunicati. Quarta

dispergitur semen: At intra vas naturale foemina, non item. Quid in masculis, dicam *mox*. § 3. *num. 3.* & addam § 4. *num. 4.* vtilissimam praxim pro hac re.

5. Si qui se polluant manibus alterius viri, vel foeminae, vel suis alium quis polluat; debet id explicare, propter cooperationem cum alterius peccato.

Imò, si tu tuis manibus polluas vxoratum, vel Sacerdotem, &c. debes id explicare, quia cooperaris ad adulterium, vel sacrilegium, juxta ea, quae dixi in *Methodo* l. 2. c. 1. § 17. de *scandalo*, n. 100.

Quod si te suis manibus alius polluat; parum refert pro tuo peccato contra Castitatem, quod ille fecit Vir, vel Foemina, vel Sacerdos: ex eodem *Fillibidem*, tunc enim (si aliud non additur) se habent illae manus, ut merum instrumentum: & solum adest cooperatio cum alterius te polluentis peccato, vt dictum est lib. 1. *met. conf.* § 10. *num. 69.*

Nota illud (Quod si te, &c. (Nam in Editionibus praecedentibus erat (At si; quae fuit fortasse occasio, cur Diana p. 9. *tract. 9. resol. 65.* putaverit, me hic sequi sententiam Llamas, sentientis non opus esse explicare in Confessione, an manus te polluentis sint Sacerdotis, vel Laici, quam latè defendit Caramuel in *Reg. S. Ben. à num. 987.* cum tamen te vera non sequar, vt patebit nàviter consideranti, loca, ad quae me refero in *hoc num. 5.* & latius ego ostendi in *disput. de hac re*, quam Romanus misit, vt eam Amici eidem Patri Dianae de Theologia Morali profectò benemerentissimo, peramicè communicarent. Dixi (ad quae me refero in *hoc num. 5.*) Nam, an ex Doctrina Thom. Sanchez, quam tradidi in *Methodo*, lib. 2. cap. 7. § 5. *num. 33.* quàmque nuper exscripsi cap. 2. § 1. *num. 5.* confirmari possit sententia Llamas, neque in *Methodo* censui, neque hic censco disputandum.

De mollietate sacrilega, dixi c. 2. § 1. *num. 7.*

De mollietate virginis, dixi c. 5. § 1. *num. 3.*

De mollietate vxorati, dixi c. 3. § 1. *num. 3.*

De comedente calida, vt polluat in somno, dixi in *Methodo Confessionis*, lib. 2. c. 6. § 2. *num. 7.*

De incipiente copulam, & resiliante semineque dispergente, dixi c. 1. § 1. *num. 10.*

§. II. Additio.

1. Triplex solet distingui pollutio. Prima, quae voluntarie fit, homine consentiente, quaeque proprie vocatur Mollietates Secunda, Nocturna quae accidit in somno. Tertia, Diurna, quae accidit in vigilia sine consensu polluti. De singulis aliqua separatim.

Pollutio vigilantis voluntaria.

2. De pollutione vigilantis voluntaria in se (nam in causa diximus *supra*, c. 3. § 5. à n. 48. & aliquid *mox*, § 12. tangemus.) Nota primò, Contactum, motumque impudicum virilium in pueris (idem in puellis, & qui non possunt per ætatem seminare, esse peccatum mortale; est enim ex se pravus affectus ad pollutionem. Non dubito autem, hanc differre specie à vera pollutione, per quam feminatur. Ita *Graff. lib. 2. c. 88. num. 3. & seqq.* Hæc enim rãndem reducitur ad tactum impudicum; illa est dispositio seminis contra generationem. Hinc ergo fit, ut in confessione debeat speciatim explicari, nisi obstat regula universalis *mox* afferenda § 4. *n. 4.*

3. Nota secundo, An Confessarius debeat negare absolutionem juveni sapius se polluenti? Respondeo, esse distinguendum: si enim ex occasione, v.g. aspectus, vel colloquutionis foeminae ejusmodi frequentia accadat, debet prius Confessarius præcipere, ut adolescens tolerat occasionem, modo satis à nobis dicto in *Met. conf. lib. 3. c. 3.* lege item Bon. de *matr. g. 2. p. 14. num. 14.* At si frequentia accadat ex nulla extrinseca ejusmodi occasione; tunc poterit majori facilitate absolvere, vel differre absolutionem, juxta consueta remedia con-

tra reciduos, vt *ibidem* à nobis dictum est.

4. Nota tertio, Quid dicendum, quando semen corruptum, ita vt venephas affectiones pariat in patiente, licetbime pollutio? hoc est, licetbime illud semen expellere per medicamenta directè tendentia ad illud expellendum, vel etiam in mulieribus per conficationibus partium verendum, & per intromissionem dignitatis, usque ad os vteri, illud provocare?

Respondeo. Si semen peccet in quantitate, non licet expellere, quia tunc est verum semen, quod nullo modo potest consultò effundi; nec potest medicamentis, quod nullum alium effectum habeat, nisi semen expellere, effusio procurari. Ita Turr. apud Dian. p. 4. t. 4. *resol. 10.* At si peccet in qualitate certò ex Medicorum relatione, vel saltem probabiliter (nam sequi quisque potest, quod probabile est) licet docet Sanchez lib. 9. de *matr. g. 2. p. 17. num. 19.* in *Edizione Veneta* Quae doctrina adeò in *hypothesis* est aequibus improbabilis, vt fuerit deleta in *Edizione Lugdunensi* anni 1621. Illam tamen eferibit, & expone novissimè Tancredi lib. 9. de *matr. d. 17. quæst. 3.* cum *conditio* T. exedam.

5. Et quidem multæ multa congerunt; Verum si Sanchez doctrina fuisse ad ejus sensum intellecta, totæ quæstiones de ejus veritate non fuissent subornatæ; enim cum intelligas, quasi dicat licet mulierem, vel virum semen provocare posse, ne hodie, cras, petidit, si fuerit illas venenosas affectiones ex semine retento perveniendas; male illum intelligis, quia id nunquam est semper ejus oppositum docuit; cum enim nunc semen corruptum non supponatur, non est vnde expelli, vel vnde possit dici de eo statuer Sanchez solum statuit de corrupto. Si verò cum intelligas, dicat, dum actu semen illud est corruptum, & dum generat symptomata furiosa, ita vt actu patiens sit vnde extra sensum; tunc licet posse provocari medicamentis, & conficationibus ab experto Medico tabulis vt venenosum illud corruptum semen expellatur; actum intelligis, nam hunc solum casum concedit Sanchez *loc. cit.* non alium. Audi ejus verba: *Cir. ergo non loquitur de pravam qualitatem, in quam semen transit, sed de eo, quod in hoc casu procul abest quodvis consensus prioris ac delectationis; quoniam familia symptoma illud patiens est tunc temporis sensus, ac mentis imposit.* Hæc illi Sanchez.

6. Notas, semper supponi debet, vt concessio sit citra, patientem sensibus carere? Notas illud? (nam quælingent, in quam semen transit?) Notas illud? (nam temporis?) Aliter igitur, distinctione omnino opus est. Nam aliud est, si loquamur de medicamentis; aliud, de tactibus, & conficationibus. Quamvis enim in patiente habitualiter ejusmodi morbum licet possit concedi *ibid.* Tancredi) adhiberi medicamenta directè provocantia prædictum semen, etiam ante illa symptomata; quia medicamenta remotè semen provocant, & sine tanto periculo eliciendi ejusmodi delationes: tamen conficationibus, & tactibus partium verendum nunquam potest. Ratio discriminis *mox* afferetur: posse autem conficationibus in vno tantum casu, docet Sanchez: quando tantum ita actu symptomata insurgunt, vt ea patiens sine sensu sit; quod certatissimè erit, & cujus ratio eodem *num. 8.* clarior apparebit.

7. Virges: Fac illud semen corruptum non fuisse expulsum, & symptomata illa per aliquod tempus (vt accidere solet) cessare, vel illud semen non efficere tantam turbationem in patiente, vt sensus, & mens aborpiatur; id quod etiam sæpe usu venire solet; jam remanebit illud semen corruptum, atque ad illa lues in corpore: ergo poterit provocari, etiam non posita alienatione mentis.

8. Respondeo: Id quod ego hæcenus dixi, est, Sanchez de solo illo casu, præsentè alienatione sensuum, loquutum esse; cæterum in hoc casu, quem nunc virges

peccaret quis mortaliter, si post somnum, sub quo secuta est pollutio, deliberat sibi in ea complacere ob delectationem sensualem: nam si gauderet ob sedatam tentationem, vel ob naturam deoneratam; non esse peccatum colligitur ex modò dictis.

16. Quando autem motus carnis, seu spirituum inventium generationi, & ipsa decisio seminis accidit in somno, sed emissio in vigilia, non est peccatum saltem mortale: tum quia non adest plenitudo voluntarium requisitum ad mortale; accidit enim emissio in illo confusio somni, & vigiliæ, quando imperfecta est deliberatio, tum quia difficile est cohibere, ne decus jam semina ex lumbis non emittatur foras: tum denique, quia pollutio magis secundum principium, quam secundum finem iudicanda est: principium autem fuit satis involuntarium, cum fuerit in somno.

17. Quod si partim emissio seminis sit in somno, partim in vigilia; multò minùs habebit rationem peccati, posita voluntate in illam non consentiente, ut semper supponitur.

Ex dictis colligit Sanchez, *loc. mox cit. ex* Sà, in eo, qui è somno excutitur, non esse obligationem reprimendi emissionem seminis ejus pollutionis; quæ in somno cepit; & idem propter paritatem rationis diceretur de simili seminis emissionem, pollutionis, quæ involuntariè in vigilia accidit. Placet doctrina, ne scrupulis omnia pateant.

18. Sed unum a me nuper interrogavit quidam probare conscientia Sacerdos; cui, quamvis utrumque respondi, mihi ipsi tamen (fateor) non satisfeci. Experiebatur is levissimi somni vir, statim se, concepta pollutione, evigilare perfectissimè, atque effusionis continuationem clarè percipere; quamvis autem illi delectationi nullo modo ipse consensus præberet, sciretque se non obligari ad reprimendum, ac posse fluctuationem humoris permittere; tamen aliud illi continebat, quod scrupulus causa erat molestissimè: Experiebatur enim à motu quodam quasi interiore ipsorum genitalium sub finem pollutionis expelli à se activè non modicam seminis quantitatem; Perinde (narrabat) ac evenit ei, qui urinam cùstitit, solet enim is in fine mingendi motu expulso aliquas urinae guttas, quæ remanent, expellere. Addebat, se voluisse cum alio Sacerdote id conferte, qui falsus est sibi idem non raro evenisse: sed se à peccato excusasse, quia semper vigilans illum expulsionis motum exhibebat. Interrogabat ergo à me, an ipse, qui perfectè vigilantem se dignoscebat, posset motu prædicto effusionem adjuvare ad abstergenda, ut ipse loquebatur, seu deoneranda virilia, præsertim si decus semen ibidem fortè remanens suæ sanitati noceret, & denique, quia valde sibi difficile animadvertibat, illum motum non vsurpare.

19. Equidem priùs volui non parvos Authores, vere, quam responderem: cum autem nihil signatè ad rem invenissem, dixi me videre quidem, quanta difficultas sit in polluto perfectè vigilantem, pollutionem, effusionemque jam inceptam non perficere. Verum, cum in Doctoribus solum legerim licentiam non reprimendi, non coercendi, non prohibendi: licentiam verò activè adjuvandi, seu cooperandi disertis verbis eosdem negare, ut perspicue facit Sanchez, me favere illi non posse. Sententia benignior, quam hac in re tum dictus Sanchez de matrim. libr. 9. disput. 17. numer. 16. tum alij amplectuntur, sic à Marchino de ordine, tract. 3. part. 3. cap. 2. numer. 6. refertur: Dum sentitur, ait, humor seminalis effluere in membris genitalibus, non teneris coercere, vel magna cum violentia prohibere, ne fluat: sic pluribus Gerson. Ratio est, quia, vel ille conatus, quem multi consulunt, nihil operatur; vel retento contra impetum natura semine, supra modum gravatur corpus, & multis subicitur infirmitatibus. Ex alia parte, illa seminatio est actu exterior, & effectus naturalis ortus absque mea voluntate: At actus

exterior sine interiore, nunquam est peccatum. Hæc Notæ illa verba (non teneris coercere, prohibere, nunquam lego) potest adjuvare, expellere, Te tamque effundit, bene morate Sacerdos, oro, ut animadvertas, An saltem te excusare possis ex eo capite, quod in Lectione committitur Doctores, delectationem peccati accit luxuriæ mentem hominis miris modis obfuscare, & per lam in eo momento effusionis seminis, quasi bellum per millem reddere. Si ergo tu, partim ex somni reliquiis partim ex delectatione; quam sentis, tui perfectè voluntarios non es; peccati saltem mortali reus non es. Verum, ille adhuc testabatur se perfectissimè vigilare, se non esse scrupulosum, se non esse alius peccati cernit; & idem non ex aliis adjunctis, sed ex semina obiecto, & prædicta nimirum expulsiōe, calum prædicat cerni, modeste postulare. Hæc cum illo Sanchez habui. Cæterum rem expende, ingeniose Lector, decerne.

Pollutio vigilantis involuntaria.

20. Hæc, ut etiam distillatio, & commotio spirituum generationi in servientium, quoad solutos quoad conjugatos diximus supra, c. 3. §. 5. à numer. 15. tum solum sunt in se mortales, quando adest delibata complacentia in illis, ob corpoream voluptatem, tum verò ob aliquem bonum finem, ut in simili dictum est numer. 15. In causa verò, ut quandònam sint mortales, agnoscas præriter repeto, quæ superius ibid. satis hinc sunt explicata.

21. Pollutio, distillatio, commotio potest in vigilante oriri ex causis non peccaminosis: quæ nimirum oriuntur ex complexione particulari, vel quod ex infirmitate, ut in iis, qui patiuntur fluxum humorum, & qui facillimè levi quacunque occasione distillationem, seu carnis commotionem sentiunt, vel quod ex causis extrinsecis bonis, vel ex se non malis, sicut lectio, vel auditiōe turpium ad scientiam componendam, equitatu, contactu, & cæteris huiusmodi, quando hæc sunt necessaria, vel utilia, vel commoda his omnibus, si voluntas deliberatè non consentiat, est culpa, quia hi sunt actus naturales, imò, si qui patienter hos ferat, materiam habet magni meriti propriæ humilitatem. Ita Tol. 7. c.

22. Potest secundò eadem pollutio, distillatio, commotio in vigilante oriri ex causa mortali in genere luxurie, & tunc eam causam ponere, assert novum peccatum mortale pollutionis, distillationis, &c.

23. Potest tertio, ex causa veniali, & tunc assert novum veniale, &c. quæ satis abundè dicta sunt supra, cap. 3. §. 5. à numer. 46.

§. III. Sodomia perfecta.

1. In Methodo Conf. lib. 2. cap. 7. §. 10. numer. 67. sic habet: Sodomia, & quidem perfecta, est concubitus ad sexum non debitum, ut vir cum viro, femina cum femina. Ita S. Thom. 2. 2. quæst. 52. art. 11. Caiet. ibid. nam concubitus viri cum femina in vase præpolluto, est sodomia imperfecta, de qua mox. Concubitus autem, est copula carnalis consummata; naturalis, si sit in vase debito: in naturalis si sit in loco, seu vase non debito.

2. Sed hæc est quæstio, quandònam mutua procreatio pollutionis inter Mares, vel inter feminas, debeat dici mollities, quando Sodomia?

Respondeo, quando ex affectu ad personam addit Concubitus, si sit inter indebitum sexum, hoc est, inter virum & virum, feminam & feminam: tunc est Sodomia. Quando verò est mutua pollutio, & absque concubitu, sed solum ad explendam libidinem, est Mollities. Ita Caiet. ibid.

3. Hinc si duo Mares commisceant corpora, & moveantur

3. Quoniam, ut modò innui, reservatio cum sit odiosa, restringi debet in casu nostro ad sodomiam, & de qua- que certum. Quæstio celebris est: An reservata in aliqua Dicece si sodomia, absolute intelligatur de agente solum, & quidem, ut modò dictum est §. 3. num. 3. nisi semina- tione intra vas præpositum, hæc enim est indequa- que certa sodomia; vel etiam de patiente, qui certe sodomita etiam solet appellari? De utroque intelligi propter ra- tionem dictam probabilis est: sed intelligi solum (nisi aliud in reservatione addatur) de agente, non possum non putare probabile. Ut tenet Graphius *pr. p. casuum reserv. lib. 1. cap. 11. num. 7. 8. & 25.* Ratio est non multò antè dicta, quia certa, & propria sodomia, ad quam so- lam debet se extendere reservatio, quæ ex omni con- sensu est odiosa, & restringenda solum est illa, per quam seminat in vase præposito masculi, id quod certè non fit à patiente. Adde in lute magis puniri agentem, quàm patientem, & merito; quia gravius ille peccat, quàm hic, ex Divo Antonino in *sum. p. 3. titulo 17. §. 4.* ergo non est mirum, si nos censuimus reservationem cadere in illud peccatum, quod est gravius.

4. Dian. *p. 3. tr. 4. ref. 159. & p. 6. tr. 6. ref. 36.* qui in uno loco tenet, esse probabile sodomiam agentis, & pa- tientis (sæpe eandem speciem, unde non esse speciatim in Confessione explicandam; debet affirmare eam esse pari modo reservatam; & tamen propendet non esse, *p. 2. tr. 17. Miscellan. ref. 64.* vide etiam *p. 7. tr. 11. ref. 13.* ubi multa de reservatione huius peccati. At verò ego, qui cum de Lugo constanter docui paulò antè §. 3. num. 7. esse diver- sas (Agens enim per se prodigit semen, quod non pro- digit patiens) multò consequentiùs probabile iudico, re- servationem sodomie absolute positam, solum esse con- tra sodomiam certam, & principalem, qualis sola est so- domia agentis.

5. Sodomiam imperfectam non intelligi reservatam, ubi sodomia absolute reservata est, jam dixi §. 3. n. 4. cum Graphio, & nunc confirmo cum Bonacina de *matr. quæst. 4. p. 11. num. 5.*

6. Reservatà sodomia intelligi reservatam bestialita- tem, aliqui affirmant: Sed verius negat idem Bonacina: quem, si est otium, lege.

CAPVT VIII.

§ I. De Impudicitia, hoc est, de Actibus, Aspectibus, similibusque actibus impudicis inter Solutos.

Ubi obiter de parvitate materia in re venerea.

1. De his pauca dixi in *Methodo Conf. 1.2. cap. 7. §. 2.* ubi in Edition. Panormitana 1649. quæ est in- nium amplissima, citantur alia loca, & potius ut aperi- rem, quia ratione sint in Confessione deferenda, quàm ut eorum naturam explicarem: quare in præsentia id ube- rius erit agendum. Loquimur autem de actionibus ex ternis inter solutos, & sine periculo pollutionis; nam inter Coniuges, vel Sponfos, vel quando subest pericu- lum pollutionis, dictum est satis *sup. cap. 3. §. 5. a. n. 42.* de internis verò desiderijs, & cogitationibus morosis, dicam *lib. 10.*

2. Tanquam fundamentum pernecessarium eorum quæ hic proferenda sunt, præmitto: in prædictis, v. g. in tactu manus Mulieris, tria genera delectationum juveni- ri: Primam, naturalem; Secundam, libidinofam, quam Veneream appellamus; Tertiam, non libidinofam.

3. Naturalem delectationem voco eam, quæ oritur ex naturalium qualitatum proportionem. Sic delectatur manus quando excedit in calore, delectatur tangere ma- num frigidam, & è contra. Si quis ergo tangat manu mulieris, & sine alia ulteriore intentione delectetur

de sola mollitie, & solo calore, de solo frigore, & se nullius erit peccati reus: licet enim difficile sit, ut in his terminis, tamen aliquando contingit, ut quando manibus calidis sue filie Patris delectatio proprias calefaciat, vel quando pueri ab omni impudicitia te alieni, se invicem jocando contristant, vel delectatione que, &c.

Huc reduco moralem (sic juvat appellare) delectationem, quæ interdum ex his captatur, quæque porio aptas mentis est, & gaudium, quàm affectio appetitus sensitivi. Talis est casta delectatio, quàm quis sumit ex osculo more Patriæ, vel honesto tactu manus, quando hi- betur causa castæ amicitie: tunc enim amicus, honesti amici pars superior sibi complacet de morali, honesta delectatione, nihil de sensitiva delectatione.

4. Libidinofa, vel venerea est, quæ oritur ex ex- la, pollutione, distillatione, vel ex cogitatione ipsarum item quæ oritur ex commotione partium corporis, & spirituum interventum generationi, quàm appetitus sensitivi maxime percipit. Venerea autem appellatur quia est ordinata ad generationem, cui Veneream præ- antiquitas præficebat.

Si quis ergo in his extra Matrimonium delectetur peccare mortaliter, est hominibus manifestum, nec in his dari parvitate, dicitur *mor. num. 8.*

Non libidinofa est illa delectatio, quæ sumitur aliquibus actionibus, quæ licet ordinata sunt aliquando ad generationem, aliquando tamen non sunt; & tunc ut non ordinata, suam parant propriam delectationem, quæ ratione possent dici remore, non verò præter ad generationem ordinari, v. g. tactum femine mem- certum est posse referri ad se præparandum ad copiam potest non referri, & nihilominus tunc ille tactus par- ex se in agente suam delectationem, non quidem illam illam naturalem ex proportionem qualitatum, de qua sed aliam propriam judicalem talis tactus urget ad mulierem, sine illa proposita intentione libidinis. Cuius enim differt individualiter licita delectatio, quæ vi- sione, & odore purpureæ Rosæ sentis, ab ea, quæ sentis ab albo lilio; sic differt delectatio pudica, quæ capis à mera proportionata pulchritudine vultus mi- ris, ea, quæ calidè item sumis à quacunque pulchritudine, v. g. floridi Campi, exquisitæ Ar- recturæ, frondentis arboris, & consuecuntque alia qualitatibus, naturaliter tibi, tuisque oculis proportionem. Quare hæc non libidinofa delectatio, licet inter mo- rales computari possit; tamen claritatis gratiâ est, no- mino distinguenda: nam de hoc maxime queritur: An & quid peccatum sit, eam voluntariè suscipere? In quo:

6. Statuamus hanc universalem regulam, tres ben- dentem partes: Omnes actus, v. g. aspectus, tactus, cu- curio mulieris, si solum delectationem naturalem as- rant, & ex alia parte ob illam solum assumantur, ex illo peccato assumuntur; imò interdum ex merito, quia illa delectatio ordinatur ex se ad bonum finem, non se inhonesta est. Rursus, idem actus si pariant delecta- tionem veneream, vel assumantur propter illam; tunc peccato mortali extra matrimonium assumuntur, quia extra illud prohibiti sunt. Denique idem si pariant illa delectationem non libidinofam, & quæ delectatio assu- tur quidem, sed non ad ullam libidinem veneream, solum cum peccato veniali assumetur. Cujus ultimæ partis ro- tio (nam aliæ probatione non indigent) est, quia ex una parte non habemus, unde, ut sic, sub mortali probi- bita sit; si enim esset prohibita, inde esset, quia ad gene- rationem, quæ sit illicita, refertur; at probatum est ex se non referri: ergo, &c. & ex alia parte deordina- tio nonnulla est, atque ad venialis, his vii actibus pu- meram delectationem, licet levem; unde vides, ex tactus, v. g. honestæ partis ex se non sit mortalis, sed verò tactus partis inhonestæ inter solutos. Ratio enim est, quia honestæ partis tactus delectationem ex se pa- rit, vel naturalem, vel non libidinofam, declaratas in

in 6. præcep. Decalogi, cap. 9. per totum, præcipue
num. 18. & 192.

9. Hæc Castro Palas. In quibus vellem advertas illa
(communissima sententia, admittendi in materia luxuria
leve peccatum; Et non dari in re venerea, &c.) vides?
communissimam opinionem vocat dari parvitatem in
materia luxuria, negat eandem dari in re venerea; vide-
tur enim, nisi fallor, significare hæc duo (in materia lu-
xuria, & in re venerea) differre permaximè. Nam luxu-
ria latè patet ad omnem culpam, pertinentem maximè ad
sensum; res verò venerea, quam propriè vocavimus
libidinofam, restringitur ad culpas pertinentes ad gene-
rationem: ibi parvitas adest, quia tactus levis ex joco, seu
ex delectatione non libidinofa, parva culpa est, licet pos-
sit esse gravis, si assumatur ob finem libidinofum; At hic
nimirum in re venerea, nulla parvitas datur; semper enim
eo ipse, quod venerea est, inchoatio copulæ; seu pollutio-
nis est, atque adeo ipsius procuratio, quæ inter solutos
mortalia peccata semper attingit. Lege de hoc Rebell.
fusè p. 2. de just. l. 3. g. 19. sec. 3. Cast. Pal. l. 1. tr. 2. d. 2. p. 10:
§. 1. n. 4. citans Less. Salas, Basil. Vasq. quicquid dicant ali-
qui, quos citat, sequiturque Caramuel in Reg. S. Ben. à nu.
1052. Scio tum Sanch. lib. 9. matr. d. 46. sparsim per totam
& in summa, l. 5. c. 6. num. 12. tum præcos Autores con-
fundere luxuriam, & rem veneream: Sed nos recentiores,
claritatis, & doctrinæ gratiâ, modo dicto distinguimus.
His jactis fundamentis, per ejusmodi actus sigillatim,
facilitatis ergo, discurremus.

§. II. Tactus, oscula, amplexus inter solutos.

1. Tangere manum, faciem, brachia, pedes, & ex
Navarro, etiam mamillas mulieris, si fiant inter
solutos (de quibus hic & in sequentibus agimus) ex joco;
curiositate, levitate, nihil habent mali, præter ipsum jo-
cum, &c. nam ut sic, non aliam, nisi naturalem patiunt de-
lectationem. De his, & proximè dicend. lege Sanch. l. 9.
d. 46. à n. 7. Less. l. 4. c. 3. dub. 8. Quod si fiant ob solam de-
lectationem non libidinofam, erit, ut dictum est, cum pec-
cato veniali: At si fiant agnito libidinofa, peccati mor-
taliter, patet ex dictis.

2. Hinc caute sunt legendi, qui dicunt leviter tan-
gere manum mulieris, digitum intorquere, pedem pede
premere esse veniale. Ita Caiet. 2. 2. quæst. 154. ad 2. & in
summa v. Chorea fin. Navarr. in matr. c. 16. num. 11. alique:
caute, inquam, quia semper, etiam in his, est prædicta di-
stinctio præ oculis habenda. Quis enim neget premen-
tem vel levissimè mulieris pedem, si sit ex libidinofa af-
fectu deliberato ad copulam, ad pollutionem, ad commo-
tionem dictam spirituum, peccare mortaliter? Deliberato
inquam: si enim confurgat delectatio libidinofa, tu verò
non consentias, seu reprimas; jam non remanebit contra
te liberè operantem, nisi illa delectatio ex se non libidi-
nosa, quam voluntariè admittis, & consequenter venialis
ut dictum est. Id quod universale esse in dictis, & dicen-
dis, supra notavimus.

3. Jam verò oscula, & amplexus, & faciei seria, & affe-
ctata mulieris, vel grandiuiculi pueri contrectatio, ejus-
dem conditionis essent cum tactibus prædictis levibus,
nisi necessaria indigeremus distinctione. Nam si fia-
more Patriæ, vel à Parentibus, vel à Superioribus, vel si-
milibus ad amicitia castæ signum; nulla quidem ex se la-
borant culpa: At si fiant ob meram delectationem, quæ
persistit in ipso osculo oris, & in ipso amplexu, atque af-
fectata contrectatione, est magnum periculum, ne inse-
parabiliter nascatur etiam libidinofa, & consequenter, ne
sint mortalia. Quoniam ergo, quando fiunt ob captan-
dam delectationem ipsam non libidinofam, præsertim
inter duos diversi sexus, naturaliter consequitur ipsa ter-
tia delectatio libidinofa; mortalia erunt. Lege Cast. Pal.
l. 1. tr. 2. d. 2. p. 10. §. 2. n. 4. vide etiam inf. l. 10. c. 5. quia tunc
ponitur causa proxima vere libidinis; nisi fortè ætas in-
fantibus aliquid ampliùs permittat, ut permittit Sanch.
lib. 9. matr. d. 46. num. 13.

B b

4. Tan

Parvitas materia non datur in re venerea.

8. Hanc regulam sic à nobis distinctam, quam nisi
callas, semper in hac materia caputies; confirmare
juvat doctrina, & autoritate Castro Palai, qui loquens
de Decreto R. P. Claudij Aquavivæ, quo prohibuit no-
ditis, ne docerent dari in re venerea parvitatem, hæc ha-
beret formalia verba, l. 3. t. 16. dis. 5. quæst. 9. num. 8. Sed non
levem pluribus Doctores difficultatem intulit dictum præ-
ceptum, ut patet affectum, tot verbis exaggeratum; præ-
cipue cum videatur opponi communissima Doctores sen-
tentia, admittenti in materia luxuria leve peccatum, ex
parvitate materia. Neque enim credendum est voluisse Clau-
dium, virum aliqui doctissimum, & prudentissimum, Sæ-
culari, & prælatum, condemnare tanquam doctrinam omni-
um exterminandam, quæ affirmaret, delectationem sum-
mam ex visione mulieris pulchra, ex illius manus contactu,
ex illius collocacone absque ullo desiderio, vel periculo
ulterioris lapsus, esse peccatum veniale. Verùm, si verba
precepti autem expendantur, faciliè supradicta difficultas
dissolvitur. Neque enim Claudius negavit, aut negare
potuit, probabile esse supradictas delectationes leves esse:
solum enim negavit in re venerea dari exiguum delecta-
tionem ex levitate materia. Et quidem merito. Nam res
venerea propriè est coitus, vel pollutio; vel ad summum,
quæ ad illa proximè disponunt, ut est commotio spiri-
tuum generationi subservientium, sicuti tradit Galen. lib.
14. de usu part. cap. 9. & 10. Delectatio igitur, quæ ex
imaginatione, vel ex contactu sumeretur ex coitu, pollu-
tione, commotione spirituum subservientium generatio-
ni, nequaquam ex levitate materia à mortali excusari po-
test, quia est delectatio in re venerea. At delectatio, quæ su-
meretur ex visione mulieris pulchra, & ex illius manus conta-
ctu, est solam illam delectationem absque ullo alio pericu-
lo desiderio, non est delectatio in re venerea; ac proin-
de nec peccatum mortale, & ita sustinet Fillius. Tract. 30.

Pars I.

4. Tangere partes inhonestas aliorum, sive ob delectationem, sive ob aliud, semper est mortale, propter iam dicta. Dixi primò (ob delectationem: semper enim excipimus necessitatem medendi, &c. ut *sup. cap. 3. §. 5. num. 49.* excipit etiam Sanch. *lib. 9. matr. d. 46. num. 12.* levitatem, & jocum; quod putavimus admitti posse (ait Silvius, 2.2. *quest. 54. art. 4. concl. 3.*) si leviter, & quasi per transeuntem hoc fieret; non autem si omnino deliberatè, quia deliberatus, est nimis turpis, & periculosus.

Dixi secundò (aliorum:) nam si quis suas, ne libidine, ad calefaciendas, v.g. manus tangeret, multò minus ob necessitates occurrentes, non peccaret; quia tactus suarum partium non est tam excitativus ad libidinem, quam tactus aliorum. Ita Sanch. *loc. c. 14. Less. l. 4. c. 3. dub. 8. n. 60.*

5. Denique tangere catulos, feles, imò pueros, puellaque ob benevolentiam, &c. non est, ex se, nisi malus addatur finis, peccatum. Erat quidam certè malis moribus alioquin non imbutus, qui supra modum delectabatur canes, & similes bestias manibus contrectare (quod quidem serid fieri ab amantibus, & profitentibus castitatem mihi semper displicuit.) Insuper eorundem pudenda tangebatur, sibi complacens, ut aiebat, dare hanc delectationem catulo; imò & saepe, ita eadem perficiebat, ut semen bestia emitteret. Hic ergo petiit à me, an sine peccato id efficere posset; Profectò ab hac impura tractatione hominem absterui, ob periculum: ne in re delectatio, & commotio libidinosa confurgeret; Dixi præterea prodigere semen animalis non esse peccatum: sicut enim Domini ipsorum sumus, dum vivunt; ita impedire, ne eadem nascantur, possumus. Sed addidi, si id faciat ob meram curiositatem, levitatemque, experiatumque se nulla commoveri carnis suæ voluptate; non posse de mortali damnari: Sed certè de veniali: nam quod nullo crimine damnamus coniungentes animalia, ad filios procreandos, id est, quia tunc satis rationalis causa adest animalia propagandi. At si quis ob voluptatem etiam illam solam, quæ ibi persistit, faciat; me verè, ne incidat in mortale: quia tanta contrectatio pudendorum, quamvis animalis, tam serid facta ob sensibilem delectationem, principium ex se est impuræ libidinis. Neque mihi contrarij sunt, qui docent non esse mortale, bestiarum genitalia conficere: Ita Dian. *part. 2. tract. 17. resol. 379.* citans Sanchez *l. 9. matr. d. 46. num. 15.* non sunt, inquam, contrarij: quia ipsi solum ibi loquuntur, quando id fit ex curiositate; nos hinc, & idem Sanchez *ibid. num. 30.* loquimur, quando fit ad captandam illam voluptatem.

An scemina licitè permittant se tangi, diximus, cum de cooperatione amariæ nonnulla *sup. l. 5. c. 1. §. 4. d. n. 25.* notauimus.

§. III. Aspectus.

1. Inter tactum, & aspectum, sine dubio non vulgare discrimen intercedit; Tangere enim propius ordinatur ad libidinem, magis venerem: id est, spiritus generationi subervientes commover, magisque periculum ingerit foræ libidini consentiendi; quàm solum aspicere: Quare non immeritò minus peccato obnoxij sunt aspectus, quàm tactus.

2. Hinc primò, aspicere mulieris faciem, manus, crura, brachia, pectora, in summa partes eius honestas; non est ex se peccatum; quod si fiat ob delectationem in ipsa pura visione residentè, quam non libidinosa appellavimus, non erit saltem mortale; at mortale erit, si ob libidinosa. Ita Sylvest. *v. Curiositas, quest. 3. vers. 4.* Nau. *c. 26. num. 11.* Bonac. *de matr. q. 4. p. 10. num. 13.* Ratio est toties dicta. Aspicere autem partes inhonestas eiusdem, vel eandem nudam (idem dic, si mulier aspiat easdem partes viri, vel nudum eundem) serid, & sine necessitate (quæ tamen necessitas solet esse in Medico, &

similibus, &c.) multò magis, si ob voluptatem illi assistentem; propter coniunctionem egram cum delectatione libidinosa, ut ita sit propter periculum conficiendi, esset mortale.

3. Dixi (serid): quia brevi tempore, & obiter, puto, ex loco remoto, vel interpolata opaca veste, non tenui velo curiositatis gratià prædicta aspicere non est nisi veniale: quia ut sic, non adest provocatio ad ulteriorem libidinem. Aspicere nudum cum eadem, quæ sit eiusdem sexus, cum aspiciet, etiam diversi sexus, si sit valde puer; puto item veniale, quia ex se non multum excitat ad venerem: illud ex his, & similibus præ oculis habet, An scilicet affectu sit ad libidinem, & an aspectus rei, vel actio sit eiusdem, ut in impuram libidinem ut plurimum influat, enim sic est, provocatio erit mortalis libidinis, sed non ita.

4. Hinc secundò: Serid aspicere duos turpiter committentes, à peccato mortali non libero; magis, si sit propter delectationem quamvis immodicam persistentem. At in eadem committione interui bis, vel earum genitalia conficere, præsertim obiter, & affectu ad libidinem; non puto esse mortale. Ratio eadem toties dicta.

5. Qui respiciendo mulieres in eis turpiter delectatur, an desiderio copula; an obligetur in Confessione conditionem mulieris explicare dixi in *Methodo Confessionis, lib. 2. cap. 7. §. 1. num. 4.* & infra repetam *lib. c. 3. num. 5.*

§. IV. Turpilorum.

1. Turpia loqui, & turpia cantare, participant illas species delectationum naturalem, libidinosa, non libidinosa. Si ergo hæc facias ad bonum finem, causâ, v.g. studij, &c. nihil peccas; si causâ delectationis non libidinosa, ut accidit, quando loquimur per iocum, vel per curiositatem narrationis, ut sua sponte potius, animo fallendi temporis, relevandique se à laboribus (semper secluso periculo vere libidinis) non est saltem mortale. At si cum delectatione obiecta ipsa, hoc est, ad res ipsas narratas graviter peccaminosas, vel cum periculo consensus in illam, etiam apertè mortale, quia tunc libidinosa est apertè voluntas. Aduertit autem meritò Salas, apud Cast. *trast. 2. d. 1. p. 10. §. 1. num. 5.* (item lege *infra, lib. 10. c. 1. num. 1. §. 13.*) convinci plurimos consentire in delectationem turpium, seu obiectum turpium, sub prætextu artificialis carminis, vel Musicæ, quando carmina elegantiora tripie rebus avidiores ad turpia; indicium sane male ne prave affectionis: convinci item latentem delectationem carnis ferri cum, qui frequentius, & libentius loquitur de occultis partibus corporis, vestibus; agrotationibus ad eas partes pertinentibus, quàm de rebus aliis. Denique similis peccati argui, qui metaphoris rebus turpium gaudet, & qui faciliè multa detorquet ad turpes sensus: quamvis enim hæc saepe excusentur ab inadvertentia, vel quia obiectum, de quo agitur, non est adhuc obscenum; saepe tamen quia deliberatè procedunt ex affectu ad res, seu ad obiecta turpia, à mortali non liberantur.

Si aliis loquentibus, tibi illud turpilorum, vel impura cantilena displiceat, seu non placeat, nec tamen loco discedas, nec eosdem reprehendas ob ruborem, imò etiam si (secluso scandalo, & animo te de illo peccato delectandi) rideas, vel quid simile facias: te non accuso peccati mortalis, quia ipsa erubescencia, non condemnanda ratio, pro tua excusatione est.

§. V. Turpia legere, scribere, representare, &c.

1. Qui libros legunt de rebus turpibus ex profecto agentes (præcindendo, an hi libri sint prohibiti, de qua te diximus *sup. lib. 2. in decal. cap. 1. §. 7. p. 1. modo*

non teneri dicere illam esse virginem, ita Diana
circumstantiis aggravantibus, ref. 11. Secundo, immo
se peccatorem se foderant dubiosum Muliere,
ut ait Diana ibid. ref. 2. & Bonac. de Mat. q. 4. p. 11
Ratio est quia sodomia cum Muliere, aut cum Viro,
non differt in genere entis, non in genere moris: non
autem differt in genere entis, aut argenti, frangere se junium
lis exigitur, ac furari aurum, aut argentum, frangere se junium
rationis per piscibus. Hæc ille.

Ex his primò approbo, ut approbavi superius,
1. num. 2. Secundum approbare non possum, sicut
crederetur, quod approbavi e. 5. §. 3. num. 1. Ratio est duplex
primo, quia falsum est, non differre in genere moris,
ut ibidem dixi, perfecta sodomia, quæ est cum
viro, procedit ex affectu ad indebitum sexum: quæ verò
cum muliere, non est ad indebitum sexum, sed licet ad
indebitum, tamen ad partem innaturalem: quæ ergo certè
differt bene moratus non potest negare, in genere mo-
ris differre. Non sic furari aurum, vel argentum, stan-
gere junium pane, vel piscibus, immò in bestialitate
argendi cum mare, vel femina, quia hæc semper sunt
eiusdem moraliter affectu ad divitiarum, ad comestitionem,
ad bestiam. Secundo, quia nimis est falsum, hanc opi-
nionem doceri à Bonacina; immò fortasse etiam nec
Diana. Vtrumque profero Bonacina num. 9. citat. à Ca-
ramuceli, solum loquitur de primo, quod ego approba-
vi. At de secundo, non ibi loquitur, sed paulo ante,
excepit, de mat. q. 4. p. 11. num. 7. in Edit. Ven. 1639. ubi
his verbis meam sententiam firmat, reprobat illam Cal-
amuceli: Hinc colligi potest (inquit) explicandum esse
confessionem personam cum qua perpetrata sit sodomia, vide-
re personam habitam sit à masculo cum femina, vel à mascu-
lo cum masculo. Quid clarius?

Diana l. c. sic habet Sufficit dicere, peccavi in sodo-
mia, sive cum mare fuerit, sive cum femina: toties: In
his verbis quater, &c. Et ita publicè docuit hic Panormi,
quod Theologus Soc. Iesu; licet Tannerus (quod mihi
magis placet) contrarium doceat, quod sodomiam & ante
illam Grandæus. Hæc Diana. Notas illud? (quod mihi
magis placet). Quod Theologus autem prædictum, me
juvat credere ipsum de bestialitate id docuisse, quod ve-
rum est non de sodomia, quod est falsum.

Secundum dictum Caramuceli, in Reg. S. Bened.
num. 1090. Quidam furabatur, ut mæcharetur: Veniens ad
Confessionem, dixit, furatus sum toties: toties mæchatus,
& subsecutus ordinem furti ad mæchiam. Dubitatur, utrum suf-
ficienter se explicaverit? Respondeo affirmative: ita etiam
Diana in tract. de circumst. aggr. ref. 23. ubi citat, & se-
quitur alios Autores. Ratio est manifesta, quia licet illud
fatum habeat malitiam fornicationis, non tamen habet ma-
litiarum fornicationis distinctam à malitia finis in genere lu-
xuriæ: & ideo penitens explicuit omnes circumstantias
mæchæ: speciem: omisit unius circumstantia aggravantem
fornicationem in eadem specie, quam non tenebatur expli-
care. Hæc ille.

Sane fateor hunc explicuisse omnes circumstanti-
as mutantes speciem. Sed aio plus nimio excessisse;
addidit enim duas individuationes peccati, quas ipse
non commisit, & ideo mendax fuit in confessione, sa-
pe in re gravi ad Confessionem pertinente; quia nu-
merus peccatorum, quando exactè scitur, debet exactè
ut omnes farentur, ad confessionem deferri. Cum enim
ait Confessarius: Furatus semel sum, & deinde mæcha-

rus semel sum, nonne duo numero peccata te commisisse,
ex tuis verbis intelligit? Tu tamen unum numero pec-
catum patisti, nempe furtum relatum ad mæchiam;
hoc est, unum numero peccatum, duabus specie diver-
sis malitiis infectum. Scio esse bonos Autores pro Ca-
ramuceli; sed certè ubi apparuit evincens ratio, boni
etiam Autores, bonà coramdem veniā; fuerunt sine
nota deferendi. Relege multa valde necessaria, quæ de
hac difficultate dedi in Meth. Confes. lib. 2. cap. 1. §. 11.
num. 75.

CAPVT X.

Remedia adversus luxuriam.

Hic id breviter pertingere operæ pretium erit. Et
quidem colligit decem remedia Barth. à S. Fau-
sto in Theol. Rel. lib. 3. q. 57. duodecim Peyrinus, p. 1. q. 3. c. 2.
In promptu autem erant alia quinque, nescio, an cetero-
rum efficacissima.

1. Primum remedium, humilitas, & oratio: nam
nostra fragilitate cognita, ad Deum est confugiendum.
Secundum, sobrietas. Tertium vestium asperitas, seu cilli-
cia. Quartum, carnis mortificatio. Quintum, custodia sen-
suum. Sextum, vitatio occasionum, & præsertim fuga
conversacionis mulierum. Septimum, virilis resistentia.
Octavum, Scripturarum sanctarum meditatio. Nonum,
servens Dei dilectio. Decimum, mortis, & æternarum
poenarum viva meditatio. Decimum, non occultas fove-
re in sinu tentationes, sed eas statim Patri spirituali
patefacere. Duodecimum, fugere otium.

3. His ergo addatur remedium decimum tertium;
subita cogitationis malæ fuga. Ut primum tentatione ti-
tillaris, statim, repente surge, recede, fuge à loco, à lecto,
ubi moraris, & negotium aliquod, quantumvis frivolum
cum magna intentione gerendum suscipe.

4. Decimum quartum, Dei Summi Judicis viva præ-
sentia: in desideriis verò carnis, ait S. Benedictus in Reg.
c. 7. nobis Deum credamus semper esse presentem, cum di-
cat Propheta: Domine ante te est omne desiderium meum
Psalm. 37.

5. Decimum quintum, Frequens, & aliquando etiam
quodidiana Confessio apud eundem confessarium pru-
dentem, & piæ, sed adverte illud (aundem:) quo re-
medio recidivi cujuscunque criminis si utantur, fieri vix
potest, ut non, facillimè curentur.

6. Decimum sextum, Frequens Communio; juxta
illud: Et vinum germinans virgines. Lege Suarez, 4. tom.
de Rel. tr. 10. l. 4. c. 3. in fine, qui tantam continentiam in
tanta juventute nostrorum in Collegiis degentium, fre-
quenti sacre Eucharistiæ sumptioni, quæ apud nos de
Sancto more usurpatur, acceptam meritò refert.

7. Addatur ultimum naturale, sed certè satis efficax
medicamentum, Discessus à præsentia impuri objecti.
Veneficio quidam ad puellam amandam urgeri vulgò
dicebatur, præsentius amuletum non fuit, quàm discessus
ab ea Urbe, ubi commorabatur mulier. Quem quidem
discessum ab adolescente exoraverunt difficillimo cona-
tu Confanguinei; sed eo exorato, in sanitatem non
multò post illum rediisse læti cognovimus.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

Laus Deo Beatissima Virgini, ac Beato Aloysio.